

จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน

กุลธิดา กองทอง

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2555

จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน

กุลธิดา กองทอง

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2555

**MORALITY OF POLITICIANS IN THE OPINION OF MAHAMAKUT
BUDDHIST UNIVERSITY STUDENTS, ISAN CAMPUS**

KULTHIDA KONGTONG

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2555 (2012)**

หัวข้อสารนิพนธ์	: จริยธรรมนักรการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ชื่อนักศึกษา	: กุลธิดา กองทอง
สาขาวิชา	: รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: รองศาสตราจารย์ศรชัย ท้าวมิตร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: ดร.ปัญญา คล้ายเดช
ปีการศึกษา	: 2555

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 2) เพื่อศึกษาจริยธรรมนักรการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่มีต่อจริยธรรมนักรการเมือง 4) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักรการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียน ปีการศึกษา 2554 จำนวน 211 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความสัมพันธ์ด้วยค่า ไค-สแควร์ (Chi-square test) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 68.70 มีอายุระหว่าง 20-21 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 จำนวน 87 คนคิดเป็นร้อยละ 41.20 กำลังศึกษาในสาขาวิชาปฐมวैयाจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 37.90

2) จริยธรรมนักรการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจนไปถึงด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านจริยธรรมทางสังคม ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ ด้านจริยธรรมทางจิตใจ ด้านจริยธรรมทางวาจา ด้านจริยธรรมทางกาย โดยลำดับ

3) ปัจจัยส่วนบุคคล เพศ และระดับชั้นปีที่ศึกษา มีความสัมพันธ์ต่อจริยธรรมนักรการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา และ อายุ และสาขาวิชา ไม่มีความสัมพันธ์ต่อจริยธรรมนักรการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

4) ข้อเสนอแนะจริยธรรมนักรการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน คือ นักรการเมือง ต้องมี ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนสูงสุด ไม่ทุจริตต่อหน้าที่ รองลงมา คือ จริยธรรมทางวาจา กาย สังคม และ จิตใจ ควรพูดวาจาสุภาพอ่อนโยน นุ่มนวล ไพเราะไม่พูดเท็จและคำหยาบ มีบุคลิกภาพที่ดี แต่งกายสุภาพ เรียบร้อย ให้บริการสังคม มีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมกับประชาชน ไม่คิดปองร้ายผู้อื่น และมีจิตใจโอบอ้อมอารีเสมอโดยลำดับ

Thematic Title : Morality of Politicians in the Opinion of Mahamakut Buddhist University Students, Isan Campus

Student's Name : Kulthida Kongtong

Department : Government

Advisor : Assoc. Prof. Sornchai Taomitr

Co-advisor : Dr.Panya Klaydesh

Academic Year : B.E. 2555 (2012)

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper were as follows: 1) to study personal factors of the students at Mahamakut Buddhist university Isan campus; 2) to study the morality of politicians in the opinion of Mahamakut Buddhist university students, Isan Campus; 3) to study a relationship between personal factors and the opinions of Mahamakut Buddhist university students, Isan campus towards the morality of politicians; 4) to study the suggestions on the morality of politicians of Mahamakut Buddhist university students, Isan campus.

The samples were 211 undergraduate students enrolled in academic year 2011 at Mahamakut Buddhist university, Isan campus. The tool used in this research was a questionnaire. The statistics were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Chi-square test. A complete program was used for data analysis and presentation was made on a table illustration.

The results of the research were as follows:

1) Most informants were 145 female by 68.70%, 97 students within 20-21 years old by 46.0%, 87 first year students by 41.20%, and 80 students studying in the field of childhood education by 36.90%.

2) Morality of politicians in the opinion of Mahamakut Buddhist university students, Isan campus as a whole was at the highest level. When considered each aspect, all of them were also at

the highest level. Those aspects ranked in descending order were aspect of social ethic, responsible ethic, mind ethic, vocal ethic and physical ethic accordingly.

3) Personal factor, as a point of view of the students, sex and educational level were relatively related to the ethic of politicians. Age and field of study were not relatively related to the ethic of politicians.

4) Suggestions on the morality of politicians in the opinion of Mahamakut Buddhist university students, Isan campus were as follows: The politicians had to be highly responsible for the duties entrusted by people without corruption, and should have vocal ethic, social and mind ethic then. The politicians should be in a manner of generosity, politeness, softness, prevarication and rudeness, and also they should neatly dress, give social services, participate in social activities with the people, and do unharmed action and possess generous mind.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ เพราะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณสถาบัน องค์กร และบุคคลที่ได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือดังต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานและคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แนะแนวทางการเขียนสารนิพนธ์แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ศรัชัย ท้าวมิตร อาจารย์ที่ปรึกษา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เมธิ สมภักดี ที่กรุณาให้คำแนะนำ และสละเวลาตรวจแก้ข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้ได้สารนิพนธ์ที่ถูกต้องสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สำเร็จ จันทรสวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุทธรักษ์ปราบนอก และนายวรเทพ เวียงแก ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ขอกราบขอบพระคุณรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่อนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัย และขอขอบคุณนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ทุกคนที่กรุณาตอบแบบสอบถาม ทำให้งานวิจัยสำเร็จ และมีความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่ได้ช่วยเหลือและติดต่อประสานงานให้ตลอดมา รวมถึงบุคลากรห้องสมุดของมหาวิทยาลัยทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้า

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา ที่ได้อบรม สั่งสอน เลี้ยงดู สนับสนุน ให้การศึกษาผู้วิจัยตั้งแต่วัยเยาว์และขอขอบพระคุณเพื่อนๆ พี่ๆ ร่วมรุ่นที่ให้กำลังใจและขอขอบพระคุณอีกหลาย ๆ ท่านที่มีไ้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ แต่ได้ให้ความอนุเคราะห์ ส่งเสริมให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี หากมีข้อผิดพลาดและบกพร่องประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้เพื่อปรับปรุงต่อไป

กุลธิดา กองทอง

สารบัญย่อ

คำย่อชื่อคัมภีร์ในพระไตรปิฎกนี้ เป็นคำย่อที่ใช้ในการอ้างอิงพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวงกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2521 โดยมีคำย่อและคำเต็ม ดังนี้

คำย่อ

คำเต็ม

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวคฺค
ที. ปา.	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวคฺค
สํ.ส.	สุตตันตปิฎก สงยุตฺตนิคาย สคาถวคฺค
อง.เอก	สุตตันตปิฎก องคฺคตฺตรนิคาย เอกนิบาต
อง.อภฺฐก.	สุตตันตปิฎก องคฺคตฺตรนิคาย อภฺฐกนิบาต
อง.ทุก.	สุตตันตปิฎก องคฺคตฺตรนิคาย ทุกนิปาต
อภิ.สํ	อภิธมฺมปิฎก สังคณี
ชุ.ชา.	สุตตันตปิฎก ชุทฺทกนิคาย ชาดก

คำย่อชื่อคัมภีร์ใช้วิธีการอ้างอิง เช่น ที.ปา. 11/35/52. หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวคฺคเล่มที่ 11 ข้อที่ 35 หน้า 52 เป็นต้น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญคำย่อ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม	7
2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของนักการเมือง	19
2.3 ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับนักการเมือง	46
2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ	50
2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา	53
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	58
2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	66

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	67
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	67
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	68
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	70
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	70
3.5 การวัดค่าตัวแปร	72
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล	74
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	75
3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	75
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	78
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	78
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมอง ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน	81
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมุมมอง ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง	87
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตาม มุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราช- วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน	92

บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	97
5.1 สรุปผลการวิจัย	98
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	100
5.3 ข้อเสนอแนะ	104
บรรณานุกรม	106
ภาคผนวก	112
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	113
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	120
ภาคผนวก ค หนังสือขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ	122
ภาคผนวก ง แบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม	126
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	133
ภาคผนวก ฉ คำสัมภาษณ์ที่แอลฟา	135
ประวัติผู้วิจัย	137

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 3.1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ	69
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	79
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	79
ตารางที่ 4.3	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้นปีที่ศึกษา	80
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสาขาวิชา	80
ตารางที่ 4.5	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยรวมและรายด้าน	81
ตารางที่ 4.6	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางกาย	82
ตารางที่ 4.7	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางวาจา	83
ตารางที่ 4.8	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางใจ	84
ตารางที่ 4.9	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางสังคม	85
ตารางที่ 4.10	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ	86
ตารางที่ 4.11	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง	87

ตารางที่ 4.12	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรม นักการเมือง	88
ตารางที่ 4.13	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นปีที่ศึกษากับมุมมองของนักศึกษาที่มี ต่อจริยธรรมนักการเมือง	89
ตารางที่ 4.14	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชากับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อ จริยธรรมนักการเมือง	90
ตารางที่ 4.15	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมุมมองของนักศึกษาที่มี ต่อจริยธรรมนักการเมือง โดยรวม	91
ตารางที่ 4.16	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางกาย	92
ตารางที่ 4.17	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางวาจา	93
ตารางที่ 4.18	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางใจ	94
ตารางที่ 4.19	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทาง สังคม	95
ตารางที่ 4.20	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมหน้าที่ ความรับผิดชอบ	96

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 2.1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

66

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย และมีการเลือกตั้งมาเป็นเวลานานแต่ก็ไม่ได้มีการพัฒนาเท่าที่ควร เพราะนักการเมืองคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนมากเกินไป ซึ่งอาจเป็นเพราะนักการเมืองขาดจริยธรรม การเลือกคนเข้าไปบริหารประเทศก็ไม่ได้คนดี เพราะทุกคนต่างทำเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ นักการเมืองก็มีทั้งคนที่ดีและไม่ดี เพราะฉะนั้นการคัดเลือกผู้เข้าไปบริหารประเทศ จะต้องได้นักการเมืองที่มีจริยธรรม เพื่อเป็นผู้แทนของประชาชนในการปกป้องผลประโยชน์ และป้องกันคนไม่ดี ไม่ให้เข้ามาบริหารประเทศ การพิจารณาสรรหา กลั่นกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใดเข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคลนั้นจะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วย

ในปัจจุบัน แนวคิดเรื่องจริยธรรมไม่ว่าด้านส่วนบุคคลหรือด้านการเมืองการปกครอง ได้มีบทบาทอย่างมากมาต่อหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในสังคมไทย สำหรับจริยธรรมทางการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ก็คือ หลักธรรมต่างๆ ที่สถาบันการเมืองการปกครองจำต้องยึดถือปฏิบัติโดยเฉพาะบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ อนึ่ง หลักจริยธรรมทางการเมืองดังกล่าว เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว ก็คือ หลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนานั้นเอง และกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นหลักธรรมาภิบาลอันเป็นหลักธรรมที่มีคุณประโยชน์ต่อการบริหารจัดการราชการแผ่นดินอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และ

¹พระบรมราชโองการในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ 6 ณ ค่ายลูกเสือ วชิราวุธ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี วันพฤหัสบดี ที่ 10 ธันวาคม 2512. อ้างในบัญญัติ พุ่มพันธ์, รวมกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิตรการพิมพ์ จำกัด, 2547), หน้า 1.

หลักความคุ้มค่า² สังคมไทยเป็นสังคมอุปถัมภ์มาแต่โบราณกาล และมักไม่จำแนกระหว่างเรื่องส่วนตัวกับเรื่องของส่วนรวม หรือระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้นทัศนคติและพฤติกรรมของคนในสังคมจึงให้ความสำคัญค่อนข้างน้อยเรื่องของพฤติกรรมหรือการกระทำที่เข้าข่ายผลประโยชน์ทับซ้อน ในระดับของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการประจำระดับสูงมักอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ของตนกระทำการในลักษณะที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนอยู่เสมอๆ ในขณะที่เดียวกันในระดับของประชาชนทั่วไปที่ขาดความรู้ความเข้าใจและข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงกลับมองเห็นว่าการกระทำในลักษณะของผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นเรื่องปกติธรรมดาของสังคมไทย³

พฤติกรรมการทุจริต การคอร์รัปชัน ถ้อยราษฎรบังหลวงในรูปแบบต่างๆ ของผู้นำทางการเมืองถือเป็นเรื่องปัญหา อุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนา เพราะผู้ที่เป็นตัวแทนของประชาชนแต่ละคนแต่กลุ่มเล็งเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตัว พรรคพวก เพื่อนพ้องมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม พฤติกรรมที่ขาดจริยธรรมดังกล่าวจึงส่งผลให้กลายเป็นปัญหาทางการเมืองที่น่าเป็นห่วง น่าเบื่อหน่าย เป็นการเมืองที่ต้องใช้เงินและเพื่อเงิน หรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่นในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาสื่อมวลชนได้นำเสนอข่าวสารต่างๆ ของผู้นำทางการเมืองทางหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์หรือสื่ออื่นๆ ในด้านการทุจริต พฤติกรรมในวงราชการ เช่น นักการเมืองมีการฮั้วกันในการประมูลโครงการ มีการเรียกรับผลประโยชน์จากการก่อสร้างหรือการดำเนินการตามแผน ตามโครงการหรือแม้แต่การเลือกตั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแต่ละครั้งมีการแสวงหาว่า มีการซื้อเสียงกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งกระทำกันในหลายรูปแบบ เช่น มีการจ่ายเงินค่ารายหัว จ่ายเงินเป็นคร่าวเรือน จ้างเหมารถรับส่งคนไปลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้ง แจกของให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น⁴ ซึ่งยากแก่การไขปัญหาหนี้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้หลายฝ่ายมีแนวคิดที่จะปฏิรูปการเมืองให้เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันไม่ให้คนไม่ดี ไม่มีจริยธรรม มิให้เข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นผู้แทนของประชาชน

²บุญบง ชัยเจริญวัฒนะ, รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล, (กรุงเทพมหานคร สถาบันพระปกเกล้า, 2544), หน้า 17.

³ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, นักการเมืองไทย : จริยธรรมผลประโยชน์ทับซ้อนการคอร์รัปชัน, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553), หน้า 177.

⁴จรัส ดิษฐาอภิชัย, แนวทางการยกเครื่องรัฐสภาไทย, (กรุงเทพมหานคร : เอดิชั่นเพรสโปรดักส์, 2540), หน้า 4.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐและเป็นมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาเป็นสถานศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรสังคมศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์การปกครอง ซึ่งเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ดังนั้นนักศึกษาจะต้องมีการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง หรือติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำ ทำให้เกิดการแสดงออกทางการเมืองการปกครองอยู่ตลอดเวลา เช่นการแสดงออกทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองในปัจจุบัน ในการศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาย่อมช่วยให้เห็นเป็นปัญหาเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองที่มีต่อประชาชนและเป็นเรื่องที่น่าสนใจในสภาวะปัจจุบัน จริยธรรมการเมืองมีความจำเป็นมากน้อยอย่างไร รวมทั้งอาจเป็นมุมมองหนึ่งในการแก้ปัญหาทางการเมือง และสร้างจิตสำนึกให้กับนักการเมืองต่อการเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง โดยสะท้อนเสียงจากนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยสะท้อนมุมมองจริยธรรมของนักการเมืองเพื่อจะได้ทราบข้อมูลนำไปเป็นแนวทางในการเผยแพร่จริยธรรมของผู้นำทางการเมืองให้เป็นที่เข้าใจอย่างถูกต้อง และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคม อันเป็นส่วนหนึ่งในการสะท้อนมุมมองของนักศึกษา ตามหลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนนานต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

1.2.2 เพื่อศึกษาจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

1.2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง

1.2.4 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

- 1.3.1 เพศของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับมุมมองของนักศึกษาต่อจริยธรรมนักการเมือง
- 1.3.2 อายุของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับมุมมองของนักศึกษาต่อจริยธรรมนักการเมือง
- 1.3.3 ระดับชั้นปีของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับมุมมองของนักศึกษาต่อจริยธรรมนักการเมือง
- 1.3.4 สาขาวิชาของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับมุมมองของนักศึกษาต่อจริยธรรมนักการเมือง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในปีการศึกษา 2554 จำนวน 448 คน

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 211 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาจริยธรรมนักการเมืองใน 5 ด้าน คือ 1) จริยธรรมทางกาย 2) จริยธรรมทางวาจา 3) จริยธรรมทางใจ 4) จริยธรรมทางสังคม 5) จริยธรรมทางหน้าที่ความรับผิดชอบ

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา ได้แก่ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2554

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.5.1 ทำให้ทราบปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

1.5.2 ทำให้ทราบจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

1.5.3 ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง

1.5.4 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

มุมมอง หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก อารมณ์ ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่แสดงออกมา หรือวิถีทางแห่งความสอดคล้องต้องกันระหว่างความรู้ความคิดที่มีต่อสิ่งเร้า ความรู้สึกและการตอบสนองที่มีต่อสิ่งเร้าที่มาจากภายนอก ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง

จริยธรรม หมายถึง แบบแผนการประพฤติ ปฏิบัติทั้งทางกาย วาจา และใจ ที่แสดงออกจากคุณธรรมที่มีอยู่ในกาย วาจา ใจ สามารถที่จะเห็นและวัดได้เพื่อเป็นแนวทางความประพฤติและปฏิบัติตนให้เป็นคนดี เพื่อประโยชน์สุขของตนและส่วนรวมของสังคมประเทศชาติ หรือแนวทางการประพฤติ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ตามหลักศาสนาหรือพฤติกรรมอันดีงามที่ประชาชนในสังคมยอมรับ

นักการเมือง หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา รัฐมนตรี สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารฝ่ายการเมืองขององค์กรปกครองท้องถิ่นต่างๆ

จริยธรรมของนักการเมือง หมายถึง แนวทางการประพฤติ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ตามหลักศาสนาหรือพฤติกรรมอันดีงามที่ประชาชนในสังคมยอมรับของนักการเมือง ซึ่งประกอบด้วยหลักจริยธรรม 5 ด้าน คือ

จริยธรรมทางกาย หมายถึง หลักแห่งความประพฤติ ที่เป็นแนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดีตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรมโดยการแสดงออกถึงการเคลื่อนไหวในอิริยาบถใด จะต้องสุภาพ เรียบร้อย นุ่มนวล ไม่แสดงกริยากระด้าง หยาบคาย หยิงยโสต่อผู้ใด โดยเฉพาะกับผู้ใหญ่ ผู้เจริญด้วยวัยวุฒิ ผู้มีกริยางดงามย่อมมีเสน่ห์เป็นที่รักใคร่ของผู้ที่ได้พบเห็น เพื่อประโยชน์สุขของตนและส่วนรวม

จริยธรรมทางวาจา หมายถึง มีคำพูดที่สุภาพ ไพเราะนุ่มนวล พูดความจริง ไม่พูดให้แตกสามัคคี แนะนำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล รักษาคำพูดไว้ให้มั่นคง ไม่โกหก ไม่กลับกลอก ไม่ปลิ้นปล้อน ต้องไม่เป็นคนที่ชอบค่าต่อว่าผู้อื่น ต้องไม่พูดให้ร้ายโจมตี และที่สำคัญต้องสามารถพูดจาสื่อสารได้ดีกับบุคคลในทุก ๆ ระดับของสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

จริยธรรมทางใจ หมายถึง การมีจิตใจดีงาม มีความเมตตา กรุณา เกรงกลัว ละอายต่อการทำความชั่วและการทุจริต อดทนอดกลั้นต่อความยากลำบาก และจะต้องมีความยุติธรรม ไม่เป็นคนลำเอียง เป็นผู้มีจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ จริงใจต่อประเทศชาติและประชาชน เป็นผู้ที่รักษาคำพูด และเป็นผู้ที่มีสติในการวินิจฉัยพิจารณาเรื่องราวต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบคอบ ไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ ต้องเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ มีหลักการในการดำเนินชีวิต

จริยธรรมทางสังคม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนให้น่าเชื่อถือศรัทธาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนเสียสละอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสังคมด้วยการกระทำ การพูด และการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยส่วนรวม มีความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องเรียบร้อย และให้เสร็จสิ้นด้วยดีไม่ให้เกิดความผิดพลาดบกพร่อง เป็นการช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือผู้อื่นและช่วยเหลือส่วนรวม

จริยธรรมทางหน้าที่ความรับผิดชอบ หมายถึง ภาระหน้าที่ บทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ ให้ดียิ่งขึ้นรู้จักหน้าที่ของตนที่จะต้องปฏิบัติ รวมทั้ง/ความขยันขันแข็งซื่อสัตย์ มีหิริ โศดฺปิยะ พยายามทำงานของตนให้ลุล่วง โดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น รวมทั้งมีการเตรียมวางแผนไว้ล่วงหน้า รับผิดชอบและยอมรับการกระทำของตนเอง ไม่ว่าผลการกระทำนั้นจะเป็นอย่างไร

นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติฤหัสถ์ (จันทร์-ศุกร์) ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น ประจำปีการศึกษา 2554

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติฤหัสถ์ (จันทร์-ศุกร์) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น ในการศึกษาครั้งนี้ จำแนกได้ดังนี้

เพศ หมายถึง ตามธรรมชาติของนักศึกษา คือ 1) เพศชาย 2) เพศหญิง

อายุ หมายถึง ระยะเวลาที่มีชีวิตอยู่ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงปัจจุบันของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับชั้นปี หมายถึง ระดับชั้นปีที่นักศึกษากำลังศึกษาเล่าเรียนตามระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน คือ 1) ปีที่ 1 2) ชั้นปีที่ 2 3) ชั้นปีที่ 3 4) ชั้นปีที่ 4 5) ชั้นปีที่ 5

สาขาวิชา หมายถึง สาขาวิชาที่นักศึกษากำลังศึกษาเล่าเรียนตามระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ประกอบด้วย สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม
- 2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของนักการเมือง
- 2.3 ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับนักการเมือง
- 2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ
- 2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม

2.1.1 ความหมายของจริยธรรม

คำว่า “จริยธรรม” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายว่า “จริยธรรม” มาจาก คำว่า จริยะ กับ ธรรมะ จริยะ หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ, ธรรมะ หมายถึง คุณความดี คำสั่งสอนในศาสนาหลักประพฤติปฏิบัติในศาสนา ความจริง ความยุติธรรม ความถูกต้อง กฎเกณฑ์ กฎหมาย สิ่งทั้งหลาย สิ่งของ จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม”¹ และกรมวิชาการ ก็ได้ให้ความหมายว่า “จริยธรรม” หมายถึง “การกระทำทั้งกาย วาจา และใจ ที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม”²

¹ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546), หน้า 217 – 420.

²กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2523), หน้า 8.

พระราชวรมุณี (ป.อ.ปยุตฺโต) ว่าจริยธรรม แปลว่า “ธรรมคือจริยะคือหลักแห่งจริยะ ท่านอธิบายว่าจริยธรรมเป็นคำบัญญัติขึ้นใช้ใหม่ จริยธรรม มาจาก จริย+ธรรม ในภาษาบาลีมีใช้แต่จริย ไม่มีจริยธรรม แต่ถึงจะเติมต่อธรรมเข้าไป ก็ไม่มีข้อขัดข้องแต่อย่างใด”³

พระเมธีธรรมากรณ์ (ประยูร ฐมฺมจิตฺโต) ว่าจริยธรรม หมายถึง “หลักแห่งความประพฤติ แนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี เพื่อประโยชน์สุขของตนและส่วนรวม”⁴

บุญมี แทนแก้ว ให้ความหมายของจริยธรรม คือ ธรรมที่แสดงทางร่างกายในลักษณะที่ดีงาม ถูกต้องอันเป็นสิ่งที่ประสงค์ของสังคม จริยธรรม คือ มาตรฐานหรือกฎเกณฑ์แห่งความประพฤติที่ถือว่าถูกต้อง กฎเกณฑ์ที่สังคมเห็นว่าควรประพฤติ เพราะไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ตนและสังคม⁵

พรนพ พุกกะพันธ์ ให้ความหมายของจริยธรรมว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรม กุศลศีลธรรม เป็นพฤติกรรมในทางที่ดีงาม ที่แสดงออกจากคุณธรรมที่มีอยู่ในใจ สามารถที่จะเห็นและวัดได้⁶

ศ.ดร. จำนง อดิวัฒนสิทธิ์ ให้ความหมายไว้ว่า “จริยธรรม” หมายถึง “กฎเกณฑ์หรือแนวทางที่พึงปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงคุณงามความดี หรือเพื่อให้เกิดคุณธรรม กฎเกณฑ์หรือแนวทางที่พึงปฏิบัติ ได้รับการประเมินค่าว่าสิ่งที่ดี สามารถนำผู้ประพฤติปฏิบัติให้บรรลุผลที่หวังไว้ได้ ขณะเดียวกันก็ไม่สร้างความทุกข์ความเดือดร้อนแก่บุคคลดีหรือสุจริตชนทั้งหลาย การปฏิบัติตามจริยธรรม ย่อมให้ผลดีแก่ผู้ปฏิบัติ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผู้ปฏิบัติตามจริยธรรมย่อมได้ชื่อว่าเป็นคนดี หากบุคคลในสังคมทุกคนปฏิบัติตามหลักจริยธรรมสังคมสิ่งแวดล้อมจะไม่ถูกเบียดเบียนและถูกรบกวนจนเกิดสภาพทางสังคม และระบบนิเวศวิทยา”⁷

³พระราชวรมุณี (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2527), หน้า 291.

⁴พระเมธีธรรมากรณ์ (ประยูร ฐมฺมจิตฺโต), **พุทธศาสนากับปรัชญา**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 81-82.

⁵บุญมี แทนแก้ว, **จริยศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2539), หน้า 7.

⁶พรนพ พุกกะพันธ์, **จริยธรรมทางธุรกิจ**, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2543), หน้า 40.

⁷ศ.ดร.จำนง อดิวัฒนสิทธิ์, **สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548), หน้า 152-153.

แสง จันทร์งาม ให้ความหมายไว้ว่า “จริยธรรม แยกออกได้เป็นสองคำ คือ จริย แปลว่า ความประพฤติ และธรรม หมายถึง คุณภาพของจิตใจแต่ละคน จริยธรรมจึงหมายถึง คุณภาพจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของตน คำว่าธรรมในที่นี้หมายถึง คุณธรรม คือคุณภาพจิตฝ่ายดีที่ควบคุมให้คนมีความประพฤติ หรือหมายถึง ศีลธรรม คือการงดเว้นจากการกระทำ และคำพูดที่มีโทษ เช่น การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ เป็นต้น”⁸

วสิน อินทสระ ให้ความหมาย “จริยธรรม” หมายถึง “ธรรมที่ควรประพฤติ หรือประพฤติถูกต้อง กล่าวคือประพฤติตามกุศลธรรมบถ 10 ว่าเป็นจริยธรรม คือเว้นจากการฆ่า การลักทรัพย์ การประพฤตินอกใจในกาม เว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ เว้นจากโลภอยากได้ของคนอื่น และความเห็นผิด จริยธรรมนี้”⁹

จากนันททัศนะของนักวิชาการ พอสรุป จริยธรรม หมายถึง แบบแผนการประพฤติ ปฏิบัติ ทั้งทางกาย วาจา และใจ ที่แสดงออกจากคุณธรรมที่มีอยู่ในกาย วาจา ใจ สามารถที่จะเห็นและวัดได้ เพื่อเป็นแนวทางความประพฤติและปฏิบัติตนให้เป็นคนดี เพื่อประโยชน์สุขของตนและส่วนรวมของสังคมประเทศชาติ หรือแนวทางการประพฤติ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ตามหลักศาสนาหรือพฤติกรรมอันดีงามที่ประชาชนในสังคมยอมรับ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้กล่าวถึง ลักษณะของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม มีดังนี้

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่า การกระทำชนิดใดคือควรกระทำ และการกระทำชนิดใดไม่ควรเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรม หรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล

2. ทักษะเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้ลึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นเพียงใด ทักษะเชิง จริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น ทักษะเชิงจริยธรรมมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ ใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมได้แม่นยำว่าการใช้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของบุคคล แต่เพียงอย่างเดียว

⁸แสง จันทร์งาม, การสอนจริยธรรมโรงเรียน รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทย ปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2522), หน้า 218.

⁹วสิน อินทสระ, พุทธจริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมดา, 2549), หน้า 22.

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกจะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลเชิงจริยธรรมจะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบ และสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม และการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก¹⁰

ปราชญา กล้าผจญ ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของคนไทยที่ประเทศชาติต้องการ มีดังนี้

1. มีระเบียบวินัย
2. มีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม
3. ขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาชีพ
4. ตำนึกในหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ
5. รู้จักคิดริเริ่ม วิจารณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
6. กระตือรือร้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
7. มีพลานามัยที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ
8. รู้จักพึ่งตนเอง มีอุดมคติ
9. มีความภาคภูมิใจ รู้จักทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติ
10. มีความเสียสละเมตตาอารี กตัญญูกตเวที กล้าหาญ และสามัคคี¹¹

จากนันททัศนะที่กล่าวข้างต้นพอสรุปว่า การศึกษาลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลนั้นคือ พฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่นๆ ของคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีหรือเลวของบุคคล ย่อมส่งผลโดยตรงต่อความสงบสุขของสังคม การศึกษาเรื่องอื่นๆ ของคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจและสามารถทำนุบำรุงพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมในสถานการณ์ต่างๆ ของบุคคลเท่านั้น

¹⁰ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, **จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักพฤติกรรมศาสตร์**. เอกสารนำเสนอในการประชุมสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2522), หน้า 27.

¹¹ ปราชญา กล้าผจญ, **คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ**, (กรุงเทพมหานคร : เบลโล่การพิมพ์, 1998 : 2544), หน้า 285.

บุญมี แทนแก้ว ได้กล่าวไว้ว่า ประโยชน์ของการประพฤติตามหลักจริยธรรม มีดังนี้

1. สามารถปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง
2. ทำให้บุคคลมีชีวิตอยู่อย่างมั่นใจ เพราะผู้มีความมั่นใจในชีวิตของตน จะต้องประพฤติสุจริตด้วยกาย วาจา และใจ หนักแน่นมั่นคงในหลักธรรม คือ ความถูกต้อง ดำเนินชีวิตอย่างดีที่สุด
3. ทำให้เกิดความมีระเบียบเรียบร้อย ความมีระเบียบเรียบร้อยเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะเป็นเหตุให้เกิดความสงบเรียบร้อย ความสวยงาม ความเจริญรุ่งเรือง
4. ทำให้สามารถทำประโยชน์แก่สังคมได้อย่างกว้างขวาง ผู้มีจริยธรรมหรือคุณธรรมสูงทำอะไรย่อมหวังประโยชน์ส่วนใหญ่มากกว่าส่วนตน
5. ทำให้เจริญก้าวหน้าในชีวิต ชีวิต คือ ความเป็นอยู่ และการเป็นอยู่ต้องมีคุณธรรมจริยธรรม¹²

จากแนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของจริยธรรมที่กล่าวมา สรุปได้ว่า จริยธรรมนั้นมีพื้นฐานมาจากวิถีการดำเนินชีวิต มีทั้งจริยธรรมเกี่ยวกับตนเอง สังคม จึงทำให้มนุษย์ทุกคนต้องมีการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น ด้วยการประพฤติปฏิบัติหน้าที่ของตน ไม่ว่าจะมีโอกาสใดก็ต้องทำหน้าที่ของตนเองให้อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง ทั้งด้านการคิด การพูด และการกระทำ

2.1.2 ประเภทและระดับขั้นของจริยธรรม

2.1.2.1 ประเภทของจริยธรรม

ประเภทของจริยธรรม ซึ่งเป็นหลักพฤติกรรมของมวลมนุษย โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท มีหลักปฏิบัติที่เป็นประเภทข้อห้ามเป็นเบื้องต้น เพื่อเป็นการเตือนสติก่อนการลงมือปฏิบัติ และคำนึงถึงผลของการประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

- 1) ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อห้าม หรือการละเว้นจากการกระทำความชั่วที่ผิดต่อศีลธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นหลักจริยธรรมที่บรรพบุรุษได้เคยปฏิบัติมาอย่างมีความสุขในสังคม ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามในการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ดังนี้

¹²บุญมี แทนแก้ว, จริยศาสตร์, อ่างแก้ว, หน้า 150-154.

1.1) ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามทางกาย 3 ประการ ดังนี้

1) ห้ามจากการฆ่าสัตว์หรือเบียดเบียนให้ทุกข์ทรมาน มีมนุษย์
เป็นต้น

2) ห้ามลักทรัพย์ของผู้อื่นที่ยังหวงแหนอยู่หรือมีเจ้าของ
ครอบครองอยู่

3) ห้ามประพฤตินิโคตในสามี ภรรยา และเด็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

1.2) ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามทางวาจา 4 ประการ ดังนี้

1) ห้ามการพูดเท็จ จนกระทั่งทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน

2) ห้ามการพูดจาต่อเสียดจนทำให้เกิดความรำคาญแก่ผู้อื่น

3) ห้ามการพูดคำหยาบจนกระทั่งไม่มีผู้อื่นคบเป็นมิตร

4) ห้ามการพูดจาเพื่อเจ้าไร้อารยะ เพราะจะทำให้ตนเป็นคนไม่มี
สาระ

1.3) ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามทางใจ 3 ประการ ดังนี้

1) ห้ามคิดอาฆาตพยาบาทผู้อื่น เพราะจะทำให้จิตใจไม่สงบ

2) ห้ามอิจฉาริษยาผู้อื่นเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ

3) ห้ามคิดโลภอยากได้ของคนอื่นมาเป็นของตัวเอง¹³

ซึ่งเป็นหลักจริยธรรมเพื่อการมีความซื่อสัตย์ ก่อนการประพฤติปฏิบัติและให้เป็นบุคคลมีเหตุ
มีผลในการดำรงชีวิตมองเห็นคุณค่าจริยธรรมที่มีต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม เมื่อมองเห็นเหตุและผล
ดังกล่าวจึงลงมือประพฤติปฏิบัติ ซึ่งมีหลักการประพฤติทางจริยธรรม

2) ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อควรนำไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นการประพฤติปฏิบัติตาม
หลักของเบญจธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่ควรแสดงออกทางกาย 3 วาจา 4
จิตใจ 3 ดังนี้

2.1) ประเภทจริยธรรมที่ควรนำไปประพฤติชอบทางกาย 3 ประการ คือ

1) มีความเมตตากรุณาต่อตนเองและผู้อื่น

2) มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้ยากจนกว่าตน

3) มีความยินดีในสามี ภรรยาของตน โดยการประพฤติชอบ
พรหมจรรย์

¹³ ฝ่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการศึกษาธรรม
ศึกษาขั้นตรี, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2541), หน้า 38.

2.2) ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อควรนำไปปฏิบัติทางวาจา 4 ประการ คือ

- 1) เป็นบุคคลที่ชอบพูดแต่ความจริง มีสัจจะในวาจา
- 2) พูดจาสุภาพเรียบร้อย อ่อนหวาน มีอัธยาศัยในการพูดที่มีมโนธรรม

เจรจาที่ดี

2.3) ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อควรนำไปปฏิบัติทางจิตใจ 3 ประการ คือ

- 1) การมีจิตใจที่รู้จักการเพียงพอ ไม่โลภอยากได้ของคนอื่น โดยไม่ชอบธรรม
- 2) การปล่อยวางอารมณ์ที่มีความอาฆาตพยาบาท รู้จักให้อภัยแก่ผู้อื่นและตนเอง

3) การมีความคิดที่เห็นเป็นจริง เห็นถูกก็ว่าถูก เห็นผิดก็ว่าผิดตามความเป็นจริง¹⁴

ประเภทจริยธรรมที่ควรนำไปปฏิบัตินี้ เป็นหลักการที่ส่งผลในทางปฏิบัติที่มีคุณค่าในทางบวกหรือคุณค่าของชีวิตสำหรับผู้นำไปปฏิบัติ และทำให้สังคมสงบสุข และผลของการนำหลักจริยธรรมที่ควรไปประพฤติปฏิบัติ

3. ประเภทของผลการนำจริยธรรมที่ควรนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จะยังผลมาสู่ผู้ปฏิบัติ ดังนี้

- 3.1) เป็นผู้มียุติธรรม ประสพแต่สิ่งที่เป็นมหากุศล
- 3.2) เป็นผู้ไม่หวาดระแวง เพราะกลัวคนอื่นมาขโมยทรัพย์ของตน
- 3.3) เป็นผู้ไม่หวาดระแวงกลัวคนอื่นโกหก
- 3.4) เป็นผู้ทำให้พระพุทธศาสนานั้นเจริญ
- 3.5) ประสพกับความสุขในโลกนี้หรือโลกหน้า
- 3.6) เป็นผู้ไม่ก่อภัยให้กับใครๆ
- 3.7) เป็นผู้ให้อภัยแก่สรรพสัตว์

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 38.

3.8) ได้ชื่อว่าเป็นผู้ดำเนินตามปฏิปทาของนักปราชญ์

3.9) ได้ชื่อว่าเป็นผู้สร้างความเจริญ ความสงบสุขแก่ตนเองและส่วนรวม

3.10) เป็นผู้สร้างทางมนุษย สวรรค์ พรหม นิพพาน¹⁵

ประเภทของผลการนำจริยธรรมไปปรับใช้ ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักการของจริยธรรมดังกล่าว

4) ประเภทของจริยธรรมตามแนวคิดของผู้รู้ สามารถแบ่งออกได้ตามลักษณะเชิงความรู้และความคิดเห็นต่างๆ 4 ประเภท คือ

4.1) ประเภทของความรู้เชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นการรู้ถึงหลักของการประพฤติว่า สิ่งใดถูกหรือผิด ควรไม่ควร อันเป็นสิ่งที่จะต้องรู้ให้ได้

4.2) ประเภททัศนคติเชิงจริยธรรม เป็นความรู้ที่นึกคิดที่เกี่ยวกับจริยธรรมว่า หลักจริยธรรมข้อใดที่เข้ากับนิสัยใจคอของตน และมีความสอดคล้องในค่าของสังคมชนบทรอบนิคม และสถานการณ์ในสังคมนั้นๆ เป็นต้น

4.3) ประเภทเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นการใช้เหตุผลในการที่จะประพฤติปฏิบัติในหลักของจริยธรรมที่ตนชอบ และเป็นแรงจูงใจเพื่อให้เกิดความต้องการในการประพฤติปฏิบัติตามหลักของจริยธรรมนั้นๆ เป็นต้น

4.4) ประเภทพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นการแสดงออกตามหลักของจริยธรรมที่ทำให้สังคมมีความชื่นชอบ หรือการละเว้นจากการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี เป็นต้น¹⁶

2.1.2.2 ระดับชั้นของจริยธรรม

มีผู้จัดแบ่งจริยธรรมไว้โดยใช้เกณฑ์ต่างๆ กัน จึงเป็นการแบ่งในรูปแบบที่ต่างกัน แต่ว่าทุกคนไม่ว่าจะยึดถืออะไรเป็นหลักในการแบ่งระดับของจริยธรรมต่างก็กล่าวว่ามี 2 ระดับ บางท่านก็แบ่งไว้ 3 ระดับ ดังนี้

สุภาพร พิศาลบุตร กล่าวว่ามี 2 ระดับ ดังนี้

1. จริยธรรมในชีวิตประจำวัน หมายถึง จริยธรรมที่มีอยู่ในตัวบุคคล เป็นจริยธรรมระดับบุคคล เป็นจริยธรรมสำหรับทุกคนที่ยึดถือประจำใจและเป็นแนวปฏิบัติของคน

2. จริยธรรมในการทำงาน เป็นการกล่าวถึงความประพฤติ หรือการปฏิบัติของบุคคลเพื่อความสำเร็จในงาน หรือเรียกว่า จริยธรรมระดับสังคม เป็นจริยธรรมของกลุ่มคนส่วนรวม

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

¹⁶ ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจจนึก, จริยธรรมเยาวชนไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2542), หน้า 3-4.

ที่จะสะท้อนให้เกิดเป็นจริยธรรมส่วนบุคคล ทำให้บุคคลในสังคมเดียวกันมีจริยธรรมไปในทางทิศทางที่คล้อยตามกัน¹⁷

สมภพ ชีวรัฐวัฒน์ ได้แบ่งระดับจริยธรรมไว้ว่า มี 2 ระดับ

1. จริยธรรมระดับศีลธรรม เป็นการประพฤติและปฏิบัติตามศีลธรรม กฎหมาย วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมฯ และมารยาททางสังคม เพื่อสร้างสันติภาพทางสังคม
2. จริยธรรมระดับสัจธรรม เป็นการปฏิบัติตามหลักของกฎของธรรมชาติคือ ปฏิบัติตามหลักของศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อให้การประพฤตินี้ถูกต้องตามกฎของธรรมชาติแห่งชีวิต เพื่อให้อยู่เหนือความดี ความเชื่อ มีจิตบริสุทธิ์ พ้นจากความทุกข์ เป็นการสร้างสันติสุขให้แก่บุคคล และเพื่อสันติภาพของสังคม¹⁸

สุชีพ ปัญญานุภาพ ได้แบ่งจริยธรรมของพระพุทธศาสนา เป็น 3 ระดับ คือ

1. จริยธรรมพื้นฐาน ได้แก่ เบญจศีล คือ ศีล 5 เน้นในการควบคุมความประพฤติของคนเราที่ทำให้เกิดความสะอาดทางกาย วาจา ใจ
2. จริยธรรมชั้นกลาง ได้แก่ กุศลกรรมบถ 10 คือ การทำความดีด้วยกาย วาจา ใจ ซึ่งทำให้บุคคลที่ประพฤติมีแต่ความสุขความเจริญ โดยฝ่ายเดียว
3. จริยธรรมชั้นสูง ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 คือ ทางบรรลุประโยชน์สูงสุดซึ่งเป็นจริยธรรมชั้นสูงสุดของพระพุทธศาสนา¹⁹

สรุปได้ว่าระดับชั้นจริยธรรมประกอบไปด้วยจริยธรรมในชีวิตประจำวันคือการรักษาศีล 5 ส่วนจริยธรรมในการทำงาน คือการประพฤติและปฏิบัติตามศีลธรรม กฎหมาย วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม และมารยาททางสังคม เพื่อสร้างสันติภาพทางสังคม

2.1.3 องค์ประกอบของจริยธรรม

พระพุทธศาสนามองมนุษย์ทุกคนเป็น เวไนยสัตว์ ที่มีศักยภาพในตัวเองที่พัฒนาทางด้านจริยธรรมให้สูงขึ้นตามลำดับจนบรรลุเป้าหมายสูงสุดแห่งชีวิตได้

พระมหาทวิศักดิ์ ทิปธมฺโม ได้อธิบายแนวทางปลูกฝังนั้นพระพุทธศาสนายอมรับทั้งอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและการใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการ

¹⁷สุภาพร พิศาลบุตร, **จริยธรรมธุรกิจ**, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2544), หน้า 209.

¹⁸สมภพ ชีวรัฐวัฒน์, **จริยธรรมวิชาชีพ**, (กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์, 2545), หน้า 20.

¹⁹สุชีพ ปัญญานุภาพ, **ศาสนาเปรียบเทียบ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2509), หน้า 171.

เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเท่าเทียมกัน องค์ประกอบทั้งสองนี้ต้องเสริมหรือเกื้อกูลกันประสานกันการพัฒนาจริยธรรมจึงเป็นไปได้ด้วยดี องค์ประกอบทั้ง 2 ประการคือ

1. โปรโตโมสสะ หมายถึง สิ่งแวดล้อมภายนอก ในที่เน้นไปที่กัลยาณมิตร คือผู้คอยให้คำแนะนำที่ดี เช่น บิดา มารดา ครู อาจารย์ ท่านผู้รู้ทั้งหลาย และตำรับตำรา ตลอดจนถึงสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดีทั่วไปที่เกื้อกูลแก่การปลูกฝังจริยธรรม บุคคลที่มีโปรโตโมสสะที่ดีพร้อมจะก้าวหน้าทางจริยธรรมมากกว่าบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย

2. โยนิโสমনสิการ หมายถึง การรู้จักใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลใช้ความคิดถูกวิธี รู้จักคิด คือคิดแยกแยะและสืบสาวหาต้นตอตามหลักความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยต่างๆ พุคให้เข้าใจง่ายขึ้นคือคิดเป็นแก้ปัญหาเป็น²⁰

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ตามโครงการวิจัยการศึกษาจริยธรรมไทย ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจริยธรรม มี 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ได้แก่ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยการคิด

2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก ได้แก่ ความพึงพอใจศรัทธาเลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมแสดงออก ได้แก่ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำหรือคิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ²¹

²⁰พระมหาวิศักดิ์ ทีปธมฺโม, “การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนรายวิชาชีพครูในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ปีการศึกษา 2546”, รายงานการวิจัย, (สถาบันญาณสังวร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2547, หน้า 11.

²¹กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการพัฒนาจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2523), หน้า 3.

พระราชวรมุณี ได้กล่าวถึงรากฐานทางจริยธรรมไว้ดังนี้ จริยธรรมมีมากมายหลายหัวข้อก็จริง แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องร่วมกันอยู่ นอกจากนั้น จริยธรรมยังมีพื้นฐานเป็นระดับชั้น ซึ่งอาจจำแนกเป็น

1. จริยธรรมภายนอก เป็นจริยธรรมที่บุคคลแสดงออกมา เป็นพฤติกรรมภายนอกที่เราสังเกตเห็นได้ชัดเจน ความมีระเบียบวินัย การเอาใจใส่กับการงาน

2. จริยธรรมภายนอก เป็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติของบุคคล²²

สุภาพร พิศาลบุตร ได้สรุปถึงองค์ประกอบของจริยธรรมไว้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพันด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จความมุ่งหมาย ทั้งความพยายามที่จะปรับปรุงในการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

2. ความซื่อสัตย์ หมายถึงการประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริงประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้ง กาย วาจา ใจ ต่อตนเอง และต่อผู้อื่น

3. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติ รู้จักไตร่ตรอง พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความขบขึงขังใจ โดยไม่ผูกพันกับอารมณ์ และความยึดมั่นของที่มีอยู่เดิม ซึ่งอาจผิดได้

4. ความกตัญญูกตเวที ความกตัญญู หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในการอุปการคุณที่ผู้อื่นมีต่อเรา กตเวที หมายถึงการแสดงออกและการตอบแทนบุญคุณ ดังนั้น ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความรู้บุญคุณและการตอบแทนต่อผู้อื่นและสิ่งที่มีบุญคุณ

5. การรักษาระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุม การประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ กฎหมาย และศีลธรรม

6. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันกับคนที่ควรให้ ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตัวเอง

7. ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกันกระทำกิจการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

8. การประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะพอควร ให้ได้ประโยชน์มากที่สุดไม่ยอมให้มีส่วนเกินมากนัก

²²พระราชวรมุณี, **ปรัชญากรีกบ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศยาม, 2544), หน้า 11.

9. ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรงสอดคล้องกับความเป็นจริงและเหตุผล ไม่มีความลำเอียง

10. ความอุตสาหะ หมายถึง ความพยายามอย่างเข้มแข็งเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน

11. ความเมตตา กรุณา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุขความสงสารก็จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์²³

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของจริยธรรมในทางด้านพระพุทธศาสนานั้นประกอบไปด้วย ปรโตโมสะ หรือสภาพแวดล้อมภายนอกและ โยนิโสมนัสสิการ คือการใช้ปัญญาในการวิเคราะห์เหตุผลและผลที่ถูกต้อง ส่วนในทางด้านวิชาการนั้นประกอบไปด้วย องค์ความรู้ ความเข้าใจใน ความถูกต้อง ความแสดงออกความรู้สึก และพฤติกรรมในการแสดงออกถึงความมีเมตตา กรุณา ซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน

2.1.4 ปัจจัยที่มีผลต่อจริยธรรม

จริยธรรมเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติและเป็นความประพฤติที่เหมาะสม ตามหลักศีลธรรม กฎหมาย วัฒนธรรม ค่านิยม ฯลฯ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขสงบสุข จริยธรรม มีความสัมพันธ์กันในแง่ของความประพฤติและการปฏิบัติได้แก่จริยธรรมในระดับศีลธรรมเพื่อสร้างสันติภาพในสังคม และจริยธรรมระดับสังฆธรรมเพื่อความสุขของบุคคล

ปัจจัยส่วนที่เป็นเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยเหตุภายนอกภายในของร่างกายมนุษย์ ที่มีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมที่แสดงออกหลายทางคือ

1. ทางกาย ได้แก่ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังภายในการช่วยทำธุรกรรมให้สงเคราะห์เท่าที่ กำลังจะช่วยได้ด้วยความยินดี เต็มใจแม้งานเล็กน้อย

2. ทางวาจา ได้แก่ ช่วยเหลือให้คำแนะนำช่วยเจรจาเอาเป็นธุระให้สำเร็จ ประโยชน์เพื่อ บำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ผู้อื่น และช่วยพูดปลอบใจเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความลำบากเดือดร้อน

3. ทางใจ ได้แก่ ฝึกจิตใจของตนเองให้รู้จักเห็นใจผู้อื่น มนุษย์ย่อมมีความทุกข์ด้วยกัน ทั้งนั้นถึงแม้ว่าจะเห็นว่าผู้มีความทุกข์ได้ก่อทุกข์ให้กับตนเอง ก็ไม่สมควรสมน้ำหน้าหรือกล่าว ซ้าเติมควรรี้อภัยในความผิดของผู้อื่น

4. ทางสติปัญญา ได้แก่ ช่วยแสดงความคิดเห็น ช่วยแก้ปัญหาหาความเดือดร้อนช่วยคิด แนวทางที่ถูกที่ชอบ และช่วยเพิ่มความรู้ให้แก่ผู้อื่นตามกำลังปัญญาของตน

²³ สุภาพร พิศาลบุตร, จริยธรรมทางธุรกิจ, อ่างแก้ว, หน้า 10-11.

จริยศาสตร์ ที่ทำให้บุคคลมีชีวิตอยู่อย่างมั่นใจเพราะผู้มีความมั่นใจในชีวิตของตนเอง จะต้องประพฤติสุจริตด้วย กาย วาจา ใจ หนักแน่นคงในหลักธรรม คือ ความถูกต้องดำเนินชีวิต อย่างดีที่สุดและได้ใช้ชีวิตนั้นให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ากับการที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ด้วยความยากลำบาก ยิ่งหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ได้ใช้ชีวิตอย่างผู้มีชัย มั่นใจความถูกต้อง สุจริต เพราะให้ดำเนินชีวิตให้บรรลุประโยชน์ที่เป็นจุดหมายของการมีชีวิตที่เรียกว่าประโยชน์ (อรรถะ) 3 ประการ คือ 1) อุตัตถะประโยชน์ คือการได้ฝึกฝนอบรมตนเองดี บรรลุผลแห่งการศึกษาที่แท้จริงถึงความเจริญงอกงามแห่งสติปัญญาและคุณธรรมต่างๆ 2) ปรัตถะประโยชน์ผู้อื่นหรือประโยชน์ท่าน คือ ประกอบด้วยเมตตากรุณา และมีความสามารถที่จะทำชีวิตของตนให้เกื้อกูลแก่ผู้อื่น ด้วยการช่วยเหลือ ทำตนให้เป็นคุณประโยชน์แก่ผู้อื่นทั้งทางวัตถุและทางจิตใจ 3) อุภยัตถะประโยชน์ ร่วมกันทั้งสองฝ่าย คือ ประโยชน์ร่วมกันอันเกิดจากสิ่งที่เป็นของกลางในทางวัตถุ เช่น ถนนหนทาง ในทางธรรมเช่น ศิลปะวิทยาและศีลธรรม ดำเนินชีวิตของตนให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุข²⁴

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อจริยธรรมนั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้วยเหตุผลภายใน และภายนอก ของร่างกายมนุษย์ที่มีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมซึ่งประกอบไปด้วย ทางกาย วาจา ใจ และทางสติปัญญา คือทำให้เกิดความถูกต้องในการดำเนินชีวิตให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของนักการเมือง

2.2.1 จริยธรรมนักการเมือง

จริยธรรมนักการเมือง เป็นพฤติกรรมการแสดงออกในทางที่ดีงาม ถูกต้องของนักการเมือง ซึ่งศาสตราจารย์ประเวศ วะสี ได้กล่าวถึงจริยธรรมทางการเมือง และนักการเมืองไทยที่ถือเป็นตัวแทนปวงชนชาวไทยจะต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. นักการเมืองเป็นผู้นำทางสังคม จึงต้องเป็นผู้นำในทางศีลธรรม ตั้งมั่นอยู่ในความดี ยึดถือศีลธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เช่น ไม่เบียดเบียนชีวิตผู้อื่น มีความเมตตากรุณาผู้อื่น
2. นักการเมืองควรทำการใดๆ โดยมีความเคารพศักดิ์ศรีในความเป็นคนของตนเองและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นคนของผู้อื่น การคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะทำให้ไม่มี การล่วงละเมิดในสิทธิของผู้อื่น และไม่มีการใช้ความรุนแรงซึ่งกันและกัน

²⁴ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, *จริยธรรมของเยาวชนไทย*, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520), หน้า 8.

3. นักการเมืองควรเป็นผู้อาสาสมัครเข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวมไม่ใช่การเลี้ยงชีพ ดังนั้น นักการเมืองจึงต้องละเว้นจากการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพรรคพวก ไม่รับสินบน ทุกชนิด ไม่คดโกง ไม่ทุจริต ไม่เบียดเบียนเอาผลประโยชน์ของประชาชนมาเป็นของตนเอง

4. นักการเมืองพึงกระทำการใดๆ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญที่นักการเมืองต้องตระหนักและกระทำหน้าที่เพื่อประชาชนให้ประชาชนได้รับความช่วยเหลือและมีความสุขถ้วนหน้า

5. สมาชิกทางการเมืองต้องเป็นสัตบุรุษ นั่นคือ จะต้องเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาลเวลา รู้จักประชาชนและรู้จักเลือกบุคคล การเรียกสภาทางการเมืองก็เพราะสมาชิกมีความเป็นสัตบุรุษ หากไม่มีสัตบุรุษ ไม่เรียกสภาทางการเมือง

6. นักการเมืองควรใช้สัมมาวาจา คือวาจาที่เป็นจริง ไพเราะ ยุติธรรม ถูกกาลเทศะ สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

7. นักการเมืองควรศึกษาให้รู้ความจริง เป็นผู้ใช้ความจริง เป็นผู้ส่งเสริมให้ใช้ความจริง เพราะความจริงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญ ทำให้เกิดความถูกต้อง

8. นักการเมืองในระบอบประชาธิปไตยต้องดำเนินงานตามความเห็นของคนส่วนใหญ่ แต่เคารพความเห็นของคนส่วนน้อย

9. การเมืองเป็นเรื่องของคนทั้งหมด ไม่ใช่เรื่องของนักการเมืองเท่านั้น การที่คนทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจะช่วยทำให้การเมืองมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นและเป็นบทบาทของนักการเมืองที่จะส่งเสริมประชาชนให้มีบทบาทมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อส่งเสริมให้การเมืองมีความเจริญก้าวหน้า

10. นักการเมืองเป็นบุคคลสาธารณะ เป็นบุคคลของส่วนรวมจึงต้องกระทำการใดๆ ด้วยความระมัดระวัง มีความโปร่งใส ถูกต้อง ยุติธรรมตรวจสอบได้ เพื่อให้ประชาชนยอมรับศรัทธา และเป็นหลักประกันความบริสุทธิ์ของตนเองได้²⁵

เสถียร หอมขจร และคณะ ได้รวบรวมแนวคิดของมาเคียเวลลี นักรัฐศาสตร์คนสำคัญ ที่กล่าวถึงจริยธรรมอันเป็นคุณสมบัติของมุขนุชหรือนักปกครองที่ทำหน้าที่เพื่อส่วนรวมไว้ว่า จะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังนี้

²⁵ประเวศ วะสี, รายงานการวิจัยเพื่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแผนพัฒนาการเมือง. คณะอนุกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย, (ม.ป.ท.,2537), หน้า 36-37.

1. ความเคียดแค้น แม้ว่าทุกคนปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับ ได้รับการยกย่องว่าเป็นคนดีมีเมตตา มากกว่าความโหดร้าย ด้วยหน้าที่ผู้ปกครองจะใจดีเกินไปไม่ได้ ความเมตตาปราณีจะทำให้ถูกมองไปในแง่ของความอ่อนแอ

2. ความรอบคอบ รอบรู้เหตุการณ์ในความเป็นจริงของโลกหรือแบบแผนปฏิบัติต่างๆ อาจมีการคาดเคลื่อนเปลี่ยนแปลงได้ หากความแน่นอนไม่ได้ บางคนเชื่อว่าโชคชะตา มีบทบาทไม่น้อยในการมีส่วนกำหนดความเป็นไปของสรรพสิ่ง เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้ปกครองที่ดีไม่ควรยอมให้ความเชื่อในเรื่องโชคชะตาเข้ามา มีบทบาทควบคุมการบริหารงานปกครอง แต่จะต้องใช้ความรอบคอบ รอบรู้ต่อเหตุการณ์เป็นเกณฑ์ปฏิบัติควบคุมการทำงานให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

3. ความมัธยัสถ์ไม่สุรุ่ยสุร่าย ความใจดีมีเมตตาโอบอ้อมอารีที่ไม่มีขอบเขตที่สิ้นสุด จะส่งผลให้ผู้ปกครองมีการใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ขอบสัญญาว่าจะให้ ขอบให้สิ่งของแจกจ่ายแก่บุคคลต่างๆ ทั้งที่ควรให้และไม่ควรให้ อยู่เสมอ จนเป็นปัญหาเงินไม่พอจ่าย จึงคิดหาหนทางให้ได้มาซึ่งเงินทองเพื่อนำมาจ่ายในสิ่งที่จำเป็น จนมีการเบียดบังประชาชน ฉะนั้นเพื่อเป็นการตัดไฟแต่ต้นลม ผู้ปกครองต้องมีแผนการใช้จ่ายที่รัดกุมไม่ใช้จ่ายแบบสุรุ่ยสุร่ายเกินความจำเป็น²⁶

รองศาสตราจารย์ทิพวรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ ได้รวบรวมงานวิจัย และสรุปคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากกลุ่มตัวอย่างไว้ 5 แนวคิดสำคัญ ดังนี้

1. รับผิดชอบในหน้าที่การงานเพื่อส่วนรวม
2. มีความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งวาจา ใจ และการกระทำ
3. มีสติปัญญาดี เก่ง ฉลาด ความสามารถสูง
4. เสียสละเพื่อส่วนรวม
5. รักษาคำพูด มีสัจจะ พูดจริงทำจริง²⁷

กล่าวโดยสรุป ตามแนวคิดของผู้วิจัย จริยธรรมนับเป็นหัวใจสำคัญควบคู่กับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลทุกสาขาอาชีพ เพราะถ้าหากทุกคนทำหน้าที่ด้วยความดี ความถูกต้อง ย่อมทำให้ผลงานที่ทำออกมาดี มีความยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้ว ผู้นำท้องถิ่น นักการเมืองระดับชาติ หรือทุกระดับ ซึ่งถือเป็นตัวแทนสำคัญของประชาชนย่อมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมิจริยธรรม ทำหน้าที่เพื่อประสานประโยชน์ให้กับสังคมส่วนรวมและให้

²⁶เสถียร หอมขจรและคณะ, **ทฤษฎีการเมืองและจริยธรรม 2**, (กรุงเทพมหานคร : กิ่งจันทร์ การพิมพ์, 2518), หน้า 5-6.

²⁷รศ. ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ, **รายงานการวิจัยเรื่องประมวลจริยธรรมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร**, (ม.ป.ท., 2542), หน้า 93.

ประชาชน โดยส่วนรวมเกิดความศรัทธาและยอมรับมอบหมายอำนาจให้ทำหน้าที่แทนประชาชนต่อไป

2.2.2 จริยธรรมสำหรับผู้นำทางการปกครอง

ผู้นำทางการปกครอง เริ่มตั้งแต่การอยู่ร่วมกันเป็นระบบครอบครัว จนกระทั่งเป็นสังคมขนาดใหญ่และมีความจำเป็นต้องจัดระเบียบการปกครองให้เป็นระบบขึ้น กระบวนการพัฒนาการดังกล่าวมีลักษณะเป็นไปตามกฎธรรมชาติ ความจำเป็นที่ต้องมีการจัดระเบียบการปกครองโดยมีสถาบันทางสังคมและผู้นำทำหน้าที่บริหารนั้น เนื่องจากสภาวะธรรมชาติของมนุษย์ในสังคมมีความบกพร่องหรือมีกิเลสคืออวิชชา เป็นต้น เป็นป่องเกิดของปัญหา จึงจำเป็นต้องมีผู้นำเพื่อจัดการปัญหาเหล่านั้น ในทัศนะของพระพุทธศาสนาในสภาวะธรรมชาติ มนุษย์อยู่กันอย่างสงบไม่มีทรัพย์สินส่วนบุคคล เมื่อมนุษย์มีดิมีชั่ว กลุ่มคนชั่วสร้างปัญหาสังคมจนไม่สามารถจัดการได้ มนุษย์จึงร่วมมือกันหาทางแก้ปัญหามาโดยการสร้างรัฐขึ้นมา เพื่อการใช้ชีวิตที่มีระเบียบแบบแผนร่วมกันภายในรัฐ รัฐจึงเกิดขึ้นตามสัญญาประชาคมและองค์กรที่สำคัญที่สุดของรัฐ คือ การคัดเลือกผู้นำที่มีความสามารถ เข้มแข็ง มีคุณธรรม มาทำหน้าที่แก้ปัญหของสังคม โดยมีอำนาจลงโทษผู้กระทำความผิด เป็นผู้ปกครองคุ้มครองทรัพย์สินชีวิตและตัดสินใจในกรณีที่มีความขัดแย้งในสังคม การปกครองเป็นกิจกรรมของมนุษย์ พระพุทธศาสนาจึงให้ความสำคัญและให้คุณค่ากับมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์เป็นผู้มีบทบาทต่อสังคมสามารถให้เกิดความทุกข์และความสุขการที่มนุษย์ประเสริฐกว่าสัตว์อื่นนั้น เพราะมนุษย์เป็นสัตว์หรือสิ่งมีชีวิตที่สามารถตั้งสอนอบรมได้ถ้ามีผู้นำแนะนำ เพื่อสภาพสังคมที่ดีและมีความเพียร สามารถพัฒนาตนเองให้บรรลุพ้นความทุกข์ได้ตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล แต่เหตุที่มนุษย์ไม่สามารถเข้าถึงจุดหมายปลายทางดังกล่าวได้ เพราะมีอวิชชาปิดบังปกคลุมห่อหุ้มไว้ ในทางปกครองจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าผู้นำได้รับการฝึกฝนพัฒนากาย วาจา ใจ ตามวัตถุประสงค์ของบทบาทที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงไรผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำต้องได้รับการพัฒนาตามกระบวนการ จนมีความสามารถรับหลักการและปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้นำได้

ผู้นำที่มีจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา คือผู้นำที่มีคุณธรรมประจำใจ สามารถเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้ได้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนจะรักใคร่ เชื่อฟัง เชื่อมั่นเคารพนับถือ ให้ความร่วมมือในการปกครอง ซึ่งจะเป็นมรรควิธีนำไปสู่เป้าหมายการปกครองได้ การที่พระพุทธศาสนาเน้นจริยธรรมเป็นสำคัญ เพราะถือว่าเป็นผู้นำที่มีจริยธรรมแล้ว ประชาชนในรัฐย่อมประสบความสุขจริยธรรมของความเป็นผู้นำนั้นเป็นหลักการปกครองที่ดี เรียกว่า ธรรมธิปไตย หมายถึงการปกครองโดยถือธรรมเป็นใหญ่ กล่าวคือยึดหลักบรรทัดฐาน หลักการ และคุณธรรม

เป็นแนวทางในการปกครองและการปกครองนั้นต้องใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ หรือใช้อำนาจและคุณธรรมซึ่งจะทำให้ได้ทั้งน้ำใจคนและผลของงาน

ดังนั้น การมีหลักจริยธรรมของผู้นำ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะเหนี่ยวรั้งคนเราไม่ให้มีพฤติกรรมเป็นไปในฝ่ายต่ำ ฝ่ายอกุศล อีกทั้งจะช่วยให้เรามีความเหมาะสมแก่ฐานะตำแหน่งด้วย ทั้งนี้ไม่ว่าจะพิจารณาถึงการปกครองของคนในสมัยก่อน ผู้นำจะใช้อำนาจประกอบกับหลักจริยธรรมของผู้ปกครอง กฎหมาย และประเพณีที่ตั้ง หรือจะพิจารณาถึงการปกครองในสมัยปัจจุบัน ที่มีความเจริญในด้านต่างๆ เกิดขึ้นเป็นอันมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะในทางปฏิบัตินั้น แม้บทบัญญัติที่ใช้เป็นปทัสถานของการปกครองจะดีเพียงไร แต่ผลของการปฏิบัติย่อมขึ้นอยู่กับคุณธรรมของคนมากที่สุด ดังจะเห็นอยู่เสมอๆ ว่า ภายใต้การบังคับแห่งบทบัญญัติอันเดียวกัน นักปกครองคนหนึ่งจะสร้างความเจริญรุ่งเรืองความร่มเย็นเป็นสุข ให้แก่ชุมชนได้ดี แต่นักปกครองอีกคนหนึ่งอาจก่อให้เกิดผลในทางตรงกันข้ามขึ้นได้

ทศพิธราชธรรม หมายถึง ธรรมสำหรับพระเจ้าแผ่นดินหรือพระมหากษัตริย์ 10 ประการ เป็นธรรมที่มีมาแต่เดิมก่อนการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ดังที่พระพุทธองค์ตรัสถึงธรรมนี้ในชาดกต่างๆ เช่น พระเวสสันดรชาดก สุมังคลชาดก กุมมาตปิณฑชาดก มหาสังสชาดก เป็นต้น

1. ทาน หมายถึง พระราชทานพัสดุสิ่งของ หรือปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิต แก่ผู้สมควรได้รับ ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ และราษฎรผู้ยากไร้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ แก่พระราชวงศานุวงศ์ และข้าทูลละอองธุลีพระบาท ตามสมควรแก่ฐานะ

2. ศิล หมายถึง การทรงศิลป์ หรือการที่ทรงตั้งสังวรรักษาพระอาการ กาย วาจา ให้สะอาดปราศจากโทษอันควรครหา พระองค์ทรงมีพระราชศรัทธาในบวรพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ได้เสด็จออกทรงผนวช เพื่อทรงศึกษาและปฏิบัติพระธรรมวินัย อุทิศพระราชกุศลพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย

3. บริจาค หมายถึง การที่พระองค์พระราชบริจาคไทยธรรม หรือสิ่งของที่พระราชทานให้เป็นประโยชน์ทั้งแก่พระราชวงศานุวงศ์ และทูลข้าละอองธุลีพระบาท ตามฐานะที่ราชการฉลองพระเดชพระคุณ รวมทั้งพระราชทานแก่ประชาชนผู้ยากไร้ได้อาศัยเลี้ยงชีวิต

4. อาชวะ หมายถึง ความซื่อตรง ทรงมีพระราชอัธยาศัย อันประกอบด้วยความซื่อตรง ดำรงในสัจย์สุจริต ซื่อตรงต่อพระราชสัมพันธมิตรและพระราชวงศ ข้าทูลละอองธุลีพระบาททั้งปวง ไม่ทรงคิดลวง ประทุษร้ายโดยอุบายผิคุติธรรม

5. มัททวะ หมายถึง ความอ่อนโยน ทรงมีพระราชอัธยาศัยอ่อนโยน ไม่คือดิ่งถือพระองค์ แม้มีผู้ตักเตือนในบางอย่าง ด้วยความมีเหตุผลก็จะทรงพิจารณาโดยถ้อยถ้วน ถ้าถูกต้องก็ชอบก็ทรง

อนุโมทนา และปฏิบัติตาม ทรงสัสมาการระอ่อนน้อมแก่ท่านผู้เจริญโดยวัยและโดยคุณ ไม่ทรงดูหมิ่น

6. ตบะ หมายถึง ความเพียร ทรงสมาทานกุศลวัตร ด้วยการเอาพระราชหฤทัยใส่ ในการปกครองพระราชอาณาเขต และประชาชนให้มีความสุขปราศจากภัยอันตราย ตลอดถึงการที่ทรงมีพระอุตสาหะอันแรงกล้าในกุศลสมาทาน ระวางบาปที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และเพื่อจะกำจัดบาปกุศลที่เกิดขึ้นแล้วให้เสื่อมสูญ ไม่ตั้งอยู่ในพระสันดาน

7. อักโกธะ หมายถึง ความไม่โกรธ ทรงมีพระกริยาที่ไม่โกรธโดยวิสัย มิใช่เหตุที่ควรโกรธ แม้มีเหตุที่ทำให้ทรงพระพิโรธ แต่ทรงข่มเสียให้อันตรธานสงบระงับไป ด้วยทรงมีพระเมตตาอยู่เสมอ ไม่ทรงปรารถนาจะก่อภัย ก่อเวรแก่ผู้ใด

8. อวิหิงสา หมายถึง ความไม่เบียดเบียน ด้วยทรงมีพระราชอัธยาศัยกอบประด้วยพระราชกรุณา ไม่ทรงปรารถนาจะก่อทุกข์แก่ผู้ใดแม้กระทั่งสัตว์ ไม่ทรงเบียดเบียนพระราชวงศ์ ข้าทูลละอองธุลีพระบาท และอาณาประชาราษฎร์ ให้ลำบากด้วยเหตุอันไม่ควรกระทำ

9. ขันติ หมายถึง ความอดทน ทรงมีพระราชหฤทัยดำรงมั่นในขันติ มีความอดทนต่อสิ่งที่ควรอดทน เช่น อดทนต่อทุกข์ อดทนต่อเวทนาอันเกิดขึ้นในพระกาย และทรงมีพระขันติเมตตากุณาริคุณ งดโทษผู้มีความประมาท กระทำผิดล่วงพระอาญา และควรจะลงราชทัณฑ์ แต่ก็ทรงระงับด้วยความอดทนไว้ได้

10. อวิโรธนะ หมายถึง ความเที่ยงธรรม ทรงรักษาความยุติธรรมไม่ให้แปรผันจากสิ่งที่ทรงและดำรงพระอาการไม่ยินดี ยินร้าย ต่ออำนาจคติทั้งปวง หรืออีกนัยหนึ่ง คือความไม่ประพฤติผิดในชาติคิยราชประเพณี ทรงดำรงอยู่ในพระราชจริยาวัตรของพระมหากษัตริย์อย่างแท้จริง²⁸

จักรวรรดิวัตร

จักรวรรดิวัตร วัตรของพระเจ้าจักรพรรดิ พระจริยาที่พระจักรพรรดิพึงทรงบำเพ็ญสม่าเสมอ ธรรมเนียมการทางบำเพ็ญพระราชกรณียกิจของเจ้าจักรพรรดิ หน้าที่ของนักปกครองผู้ยิ่งใหญ่ เป็นธรรมเนียมที่มีมาแต่เดิมก่อนการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ซึ่งมี 5 ประการ โดยข้อที่ 1 และข้อที่ 5 เป็นธรรมเนียมสำหรับปกครองตนเองของพระจักรพรรดิ ส่วนข้อที่ 2, 3 และ 4 เป็นธรรมเนียมสำหรับปกครองคนอื่น

1. ธรรมาธิปไตย ถือธรรมเป็นใหญ่ เคารพนับถือบูชายำเกรงธรรม ยึดธรรมเป็นหลัก เป็นธงชัย เป็นธรรมปิไคย

²⁸ บ.ช. 28/240/86.

2. ธรรมเนียมรักษา จัดการรักษาป้องกันและคุ้มครองอันชอบธรรมและเป็นธรรมเนียมแก่ชนภายใน ตั้งแต่พระมหาลี โอรส ธิดา จนถึงผู้ปฏิบัติราชการในองค์ทั้งหมด คือ คนในปกครองส่วนตัว ตั้งแต่บุตรธิดาเป็นต้นไป ด้วยการบำรุงเลี้ยงอบรมสั่งสอน เป็นต้น ให้อยู่โดยเรียบร้อยสงบสุข และมีความเคารพนับถือกัน แก่กองทัพ คือ ปวงเสนาข้าทหาร, ข้าราชการฝ่ายทหาร แก่กษัตริย์ทั้งหลายที่อยู่ในพระบรมเชษานุภาพ, เจ้าเมืองขึ้นปัจจุบันสงเคราะห์ชนชั้นปกครองและนักบริหารชั้นผู้ใหญ่ทั้งหลาย, ข้าราชการฝ่ายปกครอง แก่ผู้ตามเสด็จ คือราชบริพารทั้งหลาย ปัจจุบันควรสงเคราะห์ข้าราชการฝ่ายพลเรือนเข้าทั้งหมด แก่ชนเจ้าพิธี เจ้าตำรา พ่อค้า เจ้าไร่นา เจ้านา คือ ครูบาอาจารย์ นักวิชาการ หมอ พ่อค้าผู้ประกอบอาชีพวิชาชีพอ่างๆ และเกษตรกร ด้วยช่วยจัดหาทุนและอุปกรณ์ เป็นต้น แก่ชาวนิคมนชนบท คือ ราษฎรทั้งปวงทุกท้องถิ่น ตลอดถึงชายแดนทั่วไป ไม่ทอดทิ้งแก่พระสงฆ์และบรรพชิตผู้ทรงศีลทรงคุณธรรมแก่มฤคและปักษี คือ สัตว์อันควรสงวนทั้งหลาย

3. ธรรมเนียมนิเสศนา ห้ามกัน มิให้มีการอันอธรรมเกิดขึ้นในพระราชอาณาเขต คือ จัดการป้องกัน แก่ใจ มิให้มีการกระทำความผิดความชั่วร้ายเดือดร้อนเกิดขึ้นในบ้านเมือง

4. ขนานอุปทาน ปันทรัพย์เฉลี่ยให้แก่ชนผู้ไร้ทรัพย์ มิให้มีคนขัดสนยากไร้ในแคว้น

5. ปรึษา ประึกษา สอบถามปัญหาเกี่ยวกับสมณพราหมณ์ ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ผู้ไม่ประมาทมัวเมาอยู่เสมอตามกาลอันควร เพื่อให้รัฐจัดการอันดีชั่ว ควรประกอบหรือไม่ เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขหรือไม่ แล้วประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปโดยถูกต้อง ข้อนี้ปัจจุบันสงเคราะห์นักปราชญ์ นักวิชาการผู้ทรงคุณธรรมเข้าด้วย²⁹

ราชสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมอันเป็นเครื่องช่วยในการวางนโยบายบริหารบ้านเมืองให้ดำเนินไปด้วยดี มี 4 ประการ คือ

1. สัตเมธะ ความเป็นผู้ฉลาดปรีชาในการพิจารณาถึงผลิตผลอันเกิดขึ้นในแผ่นดิน แล้วพิจารณาผ่อนผันจัดเก็บเอาแต่บางส่วนแห่งสิ่งนั้น

2. บุริสมะธัง ความเป็นผู้ฉลาดในการดูคนสามารถเลือกแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งในความถูกต้องและเหมาะสม

3. สัมมาปาลัง การบริหารงานให้ต้องใจประชาชน

4. วาจาเปยยัง ความเป็นบุคคลมีวาจาไพเราะรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาวตามเหตุการณ์ ตามฐานะ และตามความเป็นธรรม³⁰

²⁹ที.ปา. 11/35/52.

³⁰ส.ส. 15/351/109.

อคติ แปลว่า ไม่เดิน, ไม่ไป หมายความว่า ไม่ควรเดิน ไม่ควรไป หรือไม่ควรประพฤติ อคติ ศัพท์นี้ตรงกับภาษาไทยว่า ความลำเอียง ความไม่เที่ยงธรรม ความไม่ยุติธรรม ฐานะอันไม่พึงถึง ทางความประพฤติที่ผิด ความไม่เที่ยงธรรม ความลำเอียงมีอยู่ 4 อย่างคือ

1. ฉันทาคติ แปลว่า ลำเอียงเพราะรัก
2. โทสาคติ แปลว่า ลำเอียงเพราะเกลียด
3. โมหาคติ แปลว่า ลำเอียงเพราะเขลาหรือเพราะความโง่หลง งมงาย ไม่พิจารณาให้ถ่องแท้วางอย่าง ไรถูกต้องอย่าง ไรผิดอย่าง ไรควร อย่างไรไม่ควร
4. ภยาคติ แปลว่า ลำเอียงเพราะกลัวหรือเพราะเกรงใจ

ความลำเอียงทั้ง 4 ประการนี้ เป็นอันตรายอย่างมาก ทุกยุคทุกสมัยที่บุคคลที่เป็นผู้ใหญ่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการปกครองบังคับบัญชาบุคคลอื่นด้วยแล้ว มีความลำเอียง อยู่เพียงข้อใดข้อหนึ่งเท่านั้น ก็จะทำให้สูญเสียความยุติธรรม ขาดความอบอุ่น ขาดความมั่นใจของคนที่เกี่ยวข้องเป็นผู้น้อย เป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของบุคคลเหล่านั้นแต่ความลำเอียง ทั้ง 4 อย่างนี้ ไม่ได้เจาะจงเฉพาะผู้ใหญ่เท่านั้นแม้แต่ผู้น้อยหรือเด็กๆ ก็อาจจะเกิดความลำเอียง ขึ้นมาได้เหมือนกัน เหตุนี้พระองค์จึงตรัสเพื่อลดอคติและสร้างความเมตตาให้กันและกัน ร่วมกันเร่งปฏิบัติสรรพกิจการงานให้ประสานเกื้อกูลกัน เพื่อทุกคนจะได้สามารถนำพาประเทศชาติให้ก้าวหน้าไปอย่างมั่นคงและบรรลุถึงความวัฒนาผาสุกได้โดยสวัสดิภาพ³¹

สรุปได้ว่า จริยธรรมสำหรับผู้นำทางการปกครอง เกิดขึ้นด้วยความจำเป็นเพื่อแก้ปัญหาทางการปกครองของสังคมมนุษย์ การแก้ปัญหาเหล่านั้น อาจแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับหลักการและวิธีการของแต่ละรัฐที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม ทิศนะร่วมทางการปกครองของพระพุทธศาสนานั้น รัฐในอุดมคติเป็นรัฐที่สร้างบนประสพการณ์การแก้ปัญหาของพระพุทธองค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ปัญหาจิตใจหรือปัญหาภายในตัวมนุษย์เอง พระพุทธศาสนาต้องการให้มนุษย์ในสังคม มีความร่มเย็น มีจิตใจปราศจากกิเลสเศร้าหมองใจ รัฐในพระพุทธศาสนาจึงเป็นรัฐที่มีธรรมะเป็นหัวใจทั้งในการกำหนดคุณสมบัติของผู้นำ ตลอดจนจรรยาบรรณของการอยู่ร่วมกันของปวงชน

2.2.3 จริยธรรมสำหรับผู้นำทางสังคม

จริยธรรมสำหรับผู้นำทางสังคมไทยในปัจจุบัน ถ้าจะกล่าวถึงปัญหาที่ก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคมแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ความไม่เป็นธรรมในสังคม มีหลายสาเหตุแต่หัวใจสำคัญของปัญหาก็คือด้านเศรษฐกิจ นอกจากนั้นเกิดขึ้นจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการสมัยใหม่ ความ

³¹ที.ปา. 11/176/163.

เจริญทางด้านเทคโนโลยี ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีสามารถให้ความเจริญในด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ แต่เทคโนโลยีก็สามารถทำลายศีลธรรมของคนในสังคมชาติได้ การแก้ปัญหาสามารถแก้ไขได้ตามหลักพุทธวิธีของพระพุทธเจ้า โดยใช้หลักจริยธรรมสำหรับผู้นำทางสังคม โดยแบ่งระดับจริยธรรมสำหรับผู้นำทางสังคมออกเป็น 3 ระดับ คือ จริยธรรมทางสังคมระดับครอบครัว จริยธรรมทางสังคมระดับประเทศ และจริยธรรมทางสังคมระดับโลก ดังนี้

1. จริยธรรมทางสังคมระดับครอบครัว

สังคมระดับครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตของสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นชัดเนื่องด้วยเหตุปัจจัยหลายอย่าง เช่นระบบสังคมที่มีการหลงใหลทางวัฒนธรรมล้วนแล้วเป็นเหตุ นำสู่การเปลี่ยนแปลงของครอบครัว ข้อมมีผลกระทบต่อครอบครัวทำให้มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาวะของสังคม การศึกษาและจริยธรรม การปลูกฝังจริยธรรมเพื่อเป็นการสร้างฐานเกี่ยวกับความประพฤติเพื่อเป็นปัจจัยให้จริยธรรมปรากฏในจิตใจเจริญเพิ่มมากขึ้น ดังนี้

1.1) สร้างความสมดุลทางจริยธรรม ผู้นำครอบครัวที่มีบิดามารดาเป็นเหมือนโครงร่างที่โอบอุ้มให้บุคคลในครอบครัวและตนเอง มีความมั่นคงทางคุณธรรมอันเป็นพื้นฐานที่ ที่นอกเหนือการให้เกียรติแก่กัน การมอบความรักความไว้วางใจกันและกัน จริยธรรมของครอบครัวที่ผู้สร้างครอบครัวพึงปฏิบัติให้มีความสมดุลกันปรับเปลี่ยนให้มีชีวิตเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้มีความสามัคคีกันในครอบครัว ความมั่นคงของครอบครัว โดยดำเนินกิจกรรมครอบครัวด้วยหลักจริยธรรม

1.2) การปลูกฝังจริยธรรมตั้งแต่เยาว์วัย เพราะวัยเด็กเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ได้เร็ว เป็นวัยแห่งการจดจำ เป็นวัยที่สามารถฝึกฝนอบรมได้ง่าย เพราะสภาวะจิตใจยังบริสุทธิ์ง่ายต่อการปลูกฝังอบรมได้ง่าย เพราะสภาวะจิตใจยังบริสุทธิ์ง่ายต่อการปลูกฝังในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะการปลูกฝังจริยธรรม จิตนี้มีธรรมชาติผ่องใส แต่เศร้าหมองเพราะอุปกิเลสจรเข้ามาภายหลัง ดังนั้นวัยเด็กเป็นวัยที่มีภาวะบริสุทธิ์ จึงถือว่าเป็นวัยควรอย่างยิ่งที่ปลูกฝังเกี่ยวกับจริยธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ดังจะเห็นความจำกัคของอายุในการทำกิจกรรมด้วยความเหมาะสมกับวัย³²

1.3) การปลูกฝังจริยธรรมเกี่ยวกับหน้าที่ การทำหน้าที่เป็นเครื่องรองรับถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การที่ทุกคนได้กระทำหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้องโดยไม่มีข้อบกพร่อง ไม่มีคนหนึ่งคนใดได้รับความเดือดร้อน ในขณะที่ตนเองก็มีความเจริญไปพร้อมกับสังคม คือ

³² อก.เอก.20/52/10.

1.3.1) หน้าที่เกี่ยวกับสังคม คือ บิคารมารดาพึงชี้แจงให้บุตรชายหญิงเห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสังคมในฐานะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการปฏิบัติต่อสังคมส่วนรวมควรมีความสอดคล้องกันระหว่างประโยชน์ตนและประโยชน์ส่วนรวม โดยให้ยึดหลักสังคหวัตถุ 4 คือธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้นำทางสังคม เป็นเครื่องก่อให้เกิดความรักความสามัคคีกลมเกลียวสนิทสนมยิ่งขึ้นและผูกพันให้มั่นคงตลอดไป เหมือนรถที่แล่นไปได้ เพราะเพลารถตรึงล้อไว้แน่นฉะนั้น มีอยู่ 4 ประการ คือ

1) ทาน คือ การให้ ได้แก่ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ การให้ทานาให้เพื่อขจัดกิเลส เช่นการบริจาคทานแก่สมณชีพราหมณ์ผู้ทรงศีล เพื่อขจัดความโลภหรือความตระหนี่ เป็นการชำระจิตใจให้สะอาดยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น และการให้เพื่อสงเคราะห์หรือเพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่น การทำทานโดยให้สังคหวัตถุนี้ ในแง่ปฏิบัติ หมายถึง การเฉลี่ยหรือแบ่งให้จากส่วนที่คนมีอยู่ มิใช่ให้มากมายจนไม่เหลือ หรือให้จนผู้รับรำรวย จุดประสงค์เน้นที่การแสดงอหยาศัยไมตรีมากกว่าความมากหรือน้อยของวัตถุที่ให้ เพราะฉะนั้น คนยากจนหรือ คนที่มีวัตถุสิ่งของเล็กน้อยก็สามารถแบ่งปันให้ทานผู้อื่นได้ตามอัธยาศัยของตน เช่น การแบ่งปันอาหารให้เพื่อน แบ่งปันเครื่องเขียนให้เพื่อ เป็นต้น คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินสิ่งของที่เรามาหาได้ มิใช่สิ่งจริงยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้

2) ปิยวาจา ได้แก่ การพูดคำสุภาพ อ่อนหวาน เพื่อให้เกิดความสามัคคี ปิยวาจาทำได้ง่าย เพราะวาจานั้นมีในตัวเรา เพียงเรามีสติ มีเมตตาในใจก็สามารถพูดออกมาได้ คำพูดมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) คำพูดที่พูดออกไปแล้วคนฟังเกลียด เช่น คำหยาบ คำด่า คำประชด คำกระทบกระทั่ง คำแดกดัน คำสบถ เป็นต้น คำพูดเหล่านี้เรียกว่า อัปปิยวาจา 2) คำพูดที่พูดออกไปแล้วทำให้คนฟังรัก เช่น คำอ่อนหวาน คำชมเชยจากใจจริง คำพูดที่ชวนให้เกิดความสมัครสมานไมตรี เป็นต้น

3) อัถถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและกันในวงแคบ และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในวงกว้าง หลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนให้คนพัฒนาตน 2 ด้าน คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์ และทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ การทำตนให้เป็นประโยชน์ หมายถึง ทำตนให้มีคุณค่าในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ อย่างคำพังเพยที่ว่า อยู่บ้านท่านอย่างนี้ ดูตาย ปั่นวัวปั่นควายให้ลูกท่านเล่น หรือ อยู่ก็ให้เขาไว้ใจ จากไปก็ให้เขาคิดถึง คนที่ไม่นิ่งดูตายมีอะไรพอจะช่วยเหลือคนอื่นและสังคมได้ก็เอาใจใส่ชวนช่วยช่วยเหลือตามสติกำลัง ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า คนทำหมู่คณะให้ดังงาม อยู่ที่ไหนก็สร้างความสำเร็จที่นั่น วิธีทำตนให้เป็นประโยชน์และทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ อาจทำได้หลายวิธี เช่น การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ฝึกฝนอบรมตน

ให้เป็นคนเจริญด้วยความรู้ความสามารถเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์เป็นนักเรียนที่ดีของสถานศึกษา เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทย ตลอดจนเป็นศาสนิกชนที่ดีของพระพุทธศาสนา

4) สมานัตตตา การวางตนต้นเสมอปลาย หมายถึง การวางตนได้เหมาะสม มีความหมาย 2 ประการ คือ 1) วางตนได้เหมาะสมกับฐานะที่ตนมีอยู่ในสังคม เช่น เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นบิดามารดาเป็นครูอาจารย์ เป็นเพื่อนบ้าน เป็นต้น ตนอยู่ในฐานะอะไรก็วางตนให้เหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่และทำได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย 2) ปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ให้ความเสมอภาค ไม่เอาใจเอาเปรียบผู้อื่น เสมอในสุขและทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ปัญหาและร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของสังคม คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่น ไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย³³

1.3.2) หน้าที่เกี่ยวกับครอบครัว คือ หน้าที่ของผู้นำในครอบครัวพึงปฏิบัติ ผู้นำในทางสังคม ควรมีธรรมเครื่องประพฤติด้านเกี่ยวกับสิ่งที่แวดล้อมในสังคมนั้นๆ ซึ่งประกอบไปด้วยหลักฆราวาสธรรม 4 ประการ ดังนี้

1) สัจจะ หมายถึง ความจริงใจ การรักษาความสัตย์ การพูดจริง ทำจริง แสดงออกได้ 5 วิธีคือ

1.1) ความจริงใจหรือสัจจะต่อตนเอง หมายถึง การซื่อสัตย์ต่อตนเอง มีศีลธรรมประจำใจ มีความละเอียดใจ เกรงกลัวต่อการทำความชั่ว แต่มีความมุ่งมั่นที่จะทำความดี บุคคลถ้าขาดสัจจะต่อตนเองแล้วย่อมจะโกหกคดโกงหรือหลอกลวงผู้อื่นได้โดยง่าย

1.2) ความจริงใจต่อบุคคลอื่น หมายถึง มีความซื่อตรงจริงใจประพฤติดี ปฏิบัติตัวอย่างตรงไปตรงมาต่อบุคคลอื่นที่เราเกี่ยวข้องด้วย เช่น บิดามารดา ผู้มีพระคุณ ครูอาจารย์ เพื่อน ความจริงใจเหล่านี้แสดงออกด้วยการไม่คดโกง เบียดบังผลประโยชน์ของผู้อื่น ไม่กลับกลอกเหลวไหล คือเมื่ออยู่ต่อหน้าเราพูดด้วยดี แต่พอลับหลังกลับนินทาให้ร้าย

1.3) ความจริงใจต่อหน้าที่การงาน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่การงานด้วยความรับผิดชอบ ทำงานของตนด้วยความซื่อสัตย์ ไม่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง หรือผิดทำนองคลองธรรม ตั้งใจทำงานให้สำเร็จด้วยความระมัดระวัง ไม่เลินเล่อ ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง มีความตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนให้สำเร็จลุล่วงและเกิดผลดี

³³ที.ป.า. 11/140/167.

1.4) ความจริงใจหรือมีสิ่งจะวาจา หมายถึง การรักษา คำพูด คำมั่นสัญญา เมื่อรับปากว่าจะทำอะไรแล้วจะพยายามกระทำตามที่รับปากไว้ให้ได้ ปากกับใจ ตรงกัน ไม่พูดปดหรือกล่าวร้ายผู้อื่น

1.5) ความจริงใจต่อประเทศชาติ หมายถึง การเคารพยึดมั่นในกฎระเบียบบังคับของชาติ มีความจงรักภักดีต่อชาติ คอยป้องกันภัยที่จะมีต่อประเทศ และไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นการบ่อนทำลายหรือทำให้ประเทศชาติต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง

2.) ทมะ หมายถึง การฝึกฝนตนเองและข่มใจตนเองทางด้านต่าง ๆ แบ่งได้ดังนี้

2.1) การฝึกฝนตนเอง คือ รู้จักฝึกนิสัยให้รู้จักการแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงตนเองให้เจริญก้าวหน้าหรือฝึกตนเองให้สำนึกอยู่ในเหตุผลและคุณธรรม เช่น ถ้านักเรียนรู้ว่าเรียนไม่เก่งก็ต้องขยันอ่านหนังสือ หรือหากนักเรียนชอบคบเพื่อนที่มีนิสัยและประพฤติไม่ดีก็ควรแยกออกมา เป็นต้น การที่เรารู้ว่าตนเองมีข้อบกพร่องอะไรแล้วหาทางแก้ไขหรือพยายามฝึกตนเองให้กระทำความดี ย่อมจะช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

2.2) การข่มใจตนเอง คือ การยับยั้งใจของตนไม่ให้หลงมัวเมาอยู่กับอบายมุข ฟุ้งซ่าน ทะยานอยากกับสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรม รวมทั้งรู้จักควบคุมอารมณ์ไม่ให้โกรธง่ายหรือเกลียดง่าย เช่น ถ้าเพื่อนชวนให้ไปขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นถึงแม้จะมีความจำเป็น แต่เห็นว่าการกระทำนี้ไม่ถูกต้อง ผิดทั้งทางโลกและทางธรรม ก็ควรปฏิเสธ หรือถ้าเพื่อนมาเดินชนโดยไม่เจตนาก็ไม่ควรถือโกรธ หรือพูดๆ ไม่สุภาพ

3) ขันติ หมายถึง ความอดทนต่อความยากลำบากต่างๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ผู้ที่มีขันติเท่ากับเป็นผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็ง มีความเพียรพยายามกระทำความดีและเอาชนะความชั่ว แนวปฏิบัติมี 4 ประการ คือ

3.1) การอดทนต่อความลำบาก หมายถึง การมีจิตใจเข้มแข็ง พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ โดยอดทนต่อความลำบากที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติหรือความยากลำบาก ไม่ทอดทิ้งงานเพราะความหนาวความร้อน หรือเพราะลักษณะของงานนั้นเป็นงานหนัก งานที่เหนื่อยยาก ต้องฟันฝ่าอุปสรรค

3.2) ความอดทนต่อความทุกข์ คือ เมื่อเกิดความทุกข์ต้องไม่แสดงออกอย่างน่าสมเพชเวทนาจนเกินกว่าเหตุ หรืออ้างเอาความทุกข์ความเจ็บป่วยมาใช้เพื่อขอลิขสิทธิ์หรือเพื่อละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ การขาดความอดทนเช่นนี้ถ้าเป็นบ่อยๆ จะทำให้จิตใจของเราเกิดความอ่อนแอกลายเป็นบุคคลน่ารำคาญ และไม่สามารถจะเป็นผู้นำคนอื่นได้

3.3) ความอดทนต่อความไม่พอใจ ความเจ็บใจ หมายถึง ความอดทนที่จะไม่กระทำการโต้ตอบเมื่อถูกด่า ถูกรังแก ถูกดูหมิ่น ถูกนิินทา หรือถูกผู้อื่นยั่วยุ บุกคลที่ขาดความอดทนย่อมเกิดโทสะได้ง่ายและมักแก้ไขเหตุการณ์ด้วยอารมณ์ชั่ววูบ เช่น เมื่อถูก นิินทาเกิดความเจ็บใจ ขาดการไตร่ตรอง ไม่มีความอดทนอดกลั้น รีบไปทำร้ายเขาหรือต่อว่า ถือว่า เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องในชีวิตประจำวันต้องเผชิญกับสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ ถ้าหาก นักเรียนคุณธรรมข้อนี้ก็จะช่วยให้นักเรียนหลีกเลี่ยงความเดือดร้อนวุ่นวายไปได้

3.4) ความอดทนต่ออำนาจกิเลส หมายถึง อดทนต่อสิ่ง ต่างๆที่เข้ามาช่วยวนชวนให้หลงใหล หมกมุ่นมัวเมา คนที่สามารถอดทนต่อสิ่งเข้าวนได้ต้องมี จิตใจที่เข้มแข็งไม่ยอมพ่ายแพ้แก่อำนาจใฝ่ต่ำ แม้ว่าจะมีช่องทางให้กระทำได้ เช่น ได้เห็นรูปสวยๆ ได้ฟังเสียงที่ไพเราะ ได้ดมกลิ่นที่หอมสดชื่น ได้เสพสิ่งที่พึงพอใจ ได้รับสัมผัสที่น่าปรารถนาก็ไม่ หลงมัวเมา แต่กลับพยายามหักห้ามใจตนไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อำนาจของสิ่งเหล่านั้น

4) จาคะ หมายถึง ความเสียสละ มีจิตใจกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูล สละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตน ไม่ตระหนี่เห็นแก่ตัว มี 2 ประการ คือ

4.1) สละวัตถุสิ่งของ คือสละทรัพย์สินของคนเพื่อ ประโยชน์แก่ผู้อื่น หรือเพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น สร้างโรงเรียน โรงพยาบาล บำรุงศาสนา ตลอดจนสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก คนเราอยู่ในสังคมต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันตาม ความสามารถและตามกำลังทรัพย์ของแต่ละคน

4.2) สละอารมณ์ หมายถึง เป็นคนรู้จักปล่อยอารมณ์ที่จะ ให้จิตใจเศร้าหมองขุ่นมัว และเป็นข้าศึกต่อความสงบใจ เช่น ความโกรธ ความเกลียด เป็นต้น เพราะการเก็บกอดอารมณ์ขุ่นมัวไว้นั้นทำให้จิตใจเศร้าหมอง ทั้งยังทำให้ตัวเองเป็นทุกข์กายและทุกข์ ใจด้วย ดังนั้นเราควรสละอารมณ์ที่ไม่ดีออกจากจิตใจของตนเอง³⁴

หลักพรวาชาธรรม 4 ประการนี้เป็นหลักจริยธรรมของผู้นำทางสังคม เป็นหลักธรรมที่ทำให้ สังคมเกิดความสงบสุข ทมะ ธรรมข้อนี้เป็น "หัวใจ" ของธรรมข้ออื่น ๆ อีกมาก ถ้าใครขาดธรรม ข้อนี้แล้ว ชีวิตจะไม่ก้าวหน้า หรือพัฒนาไม่ขึ้นเอาเลยทีเดียว ทมะ คือ ฝึกฝน หรือปรับปรุงตน นั่นก็ หมายความว่า ใครที่มีทมะเป็นธรรมประจำในจิตใจแล้ว คนนั้น ไชยสถานดิน คือสามารถที่จะฝึกฝน และปรับปรุงตนให้ดีขึ้นให้สูงขึ้นไปตามลำดับ จนถึงขั้นสูงสุดได้ไม่ยากนัก อย่างไรก็ตามแต่เพียงความสุข ขึ้นธรรมคาสามัญเลย เราต้องยอมรับความจริงว่า ปุณฺชนทุกคนที่เกิดมา ย่อมจะต้องมี "เชื้อแห่ง

³⁴ ส.ส.15/845/316.

ความโง่" คิดมาบ้างไม่มากนักน้อย ดังนั้นใครที่เกิดมาแล้ว ไม่มีการฝึกฝนปรับปรุงตน มันก็จะดักดานย่ำเท้าอยู่กับที่ ไม่ว่าจะได้รับการสั่งสอน หรือศึกษาเล่าเรียนอะไร ก็ไม่อาจที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นได้ ถ้าหากว่าผู้นั้นขาดทักษะ ดังนั้น ผู้หวังความก้าวหน้า หวังความเจริญทั้งร่างกายและจิตใจ หวังความสุขที่สมบูรณ์ ก็จำเป็นที่จะต้องน้อมนำเอาทมะเข้ามาไว้ในตนให้ได้ แล้วธรรมะข้ออื่น ๆ ก็จะตามเข้ามาเป็นแถว นั่นก็คือชีวิตก็ย่อมจะประสบความสำเร็จ ไม่แต่เฉพาะของผู้ครองเรือนเท่านั้น แม้ในชีวิตของนักบวชก็ย่อมจะบรรลุธรรมขั้นสูงสุดได้ นั่นคือการบรรลุพระนิพพาน อันเป็นยอดของความ สุข

1.4) การปลูกฝังจริยธรรมในการทำงาน คือ การทำงานถือการปฏิบัติหน้าที่อย่างหนึ่งในการดำเนินชีวิต บางครั้งที่ได้กระทำย่อมประกอบด้วยความสมหวังและผิดหวัง รวมทั้งต้องประสบปัญหาในการทำงาน การทำงานที่สามารถให้ประสบความสำเร็จโดยยึดหลักอิทธิบาท คือ ธรรมที่เป็นคุณเครื่องแห่งความสำเร็จ มี 4 ประการ คือ

1) ฉันทะ คือ ความพอใจ ความชอบ ความรัก การเป็นผู้บริหารที่ดี จะต้องเริ่มต้นตั้งแต่ ความพอใจ ความรัก ความชอบ ในงานบริหารก่อน ถ้าไม่รักไม่ชอบ ไม่ต้องการจะเป็นผู้บริหารแล้ว ถูกบังคับให้เป็นผู้บริหาร คนๆนั้นจะไม่มีความสุขในการทำงานด้านบริหารไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหารคน บริหารงาน บริหารงบประมาณ ต่างๆ เราจะสังเกตได้ว่า งานใดๆ ถ้าเรา รักชอบแล้วเรามากจะทำงานนั้นๆด้วยความสุข รวมไปถึงสิ่งต่างๆด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ผู้หญิง หรือแฟน ถ้าเราพอใจ ชอบ ผู้หญิงหรือแฟนเราแล้ว เราก็มักจะมีความสุขเมื่อได้อยู่ใกล้ การเลี้ยงสัตว์เลี้ยงก็เช่นกัน เมื่อ เรารัก สุนัข รักปลา รักม้า ฯลฯ เราก็มักจะมีความสุขในการได้เลี้ยงมัน

2) วิริยะ คือ ความขยัน หมั่นเพียร คนที่ประสบความสำเร็จในงานด้านบริหาร จะต้องมีความรัก ความชอบ ความพอใจ ยังไม่พอ ต้องมีความขยันหมั่นเพียร เราจะเห็นได้จากการอ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ หรือ ดู ฟังอ่าน จากสื่อต่างๆ ว่า คนที่เป็นผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องเป็นคนที่ยขยันมากกว่าลูกน้อง ผู้บริหารบางคนต้องอยู่ในที่ทำงานมากกว่าลูกน้องในขณะที่ลูกน้อง กลับบ้านแล้ว ผู้บริหารยังต้องมาตรวจงานในตอนกลางคืน ฉะนั้นผู้บริหารที่ต้องการประสบความสำเร็จจึงต้องมีความเพียร ดังเช่นคำเปรียบที่ว่า “น้ำหยดลงหินทุกวันหินมันยังกร่อน” ถ้าต้องการประสบความสำเร็จไม่ว่าเรื่องใดๆ บุคคลผู้นั้นจะต้องมีความเพียร

3) จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ มีจิตใจที่จดจ่อกับสิ่งนั้น ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ นอกจากจะมี ความพอใจ ความชอบ ยังไม่พอ ยังต้องมีการเอาใจใส่ในงานอีก จึงจะทำให้งานบริหารประสบความสำเร็จ การจดจ่อในงานนั้นๆ มักจะทำให้งานนั้นๆ เกิดความผิดพลาดน้อยและงานนั้นๆ ออกมาสวย เรียบร้อย มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล มีคุณภาพ

4) วิมังสา คือ รู้จักพิจารณา ไคร่ครวญ ต้องรู้จักวิเคราะห์ ไคร่ครวญ ปรับปรุง แก้ไข พัฒนา งานด้านบริหาร และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ เพิ่มมากขึ้น เช่น การพัฒนา การพูดต่อหน้าที่ชุมชน การเจรจา การพัฒนาบุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ ฯลฯ การที่ผู้บริหารรู้จักพิจารณา ไคร่ครวญ วิเคราะห์ มักจะทำให้การตัดสินใจได้ถูกต้องมากกว่าผิด มีการใช้ข้อผิดพลาดมาแก้ไขได้ในอนาคต³⁵

1.5) การปลูกฝังคุณค่าของชีวิต คือ คุณค่าของชีวิตไม่ได้กำหนดด้วยการวัดระยะเวลาของอายุการวัดระยะเวลาของอายุหากแต่วัดด้วยคุณธรรม ความมีชีวิตประกอบด้วยความดีงาม การมีอายุยืนยาวไม่ได้มีค่าในตัวมันเองหากแต่จะมีค่าเมื่อชีวิตดำเนินไปนั้น สามารถทำความดีหรือสามารถก้าวไปสู่จุดหมายที่เป็นความดีในชีวิตได้ การมีชีวิตยืนยาวไม่ใช่สิ่งสำคัญ ไม่ใช่ค่าทางจริยธรรม การใช้ชีวิตประกอบด้วยประโยชน์ซึ่งมีค่าทางจริยธรรม มีค่าสำหรับชีวิตมนุษย์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ หน้าที่ในฐานะที่กระทำก่อน และหน้าที่ในฐานะที่กระทำทีหลัง³⁶

ดังนั้น หน้าที่ที่ได้กล่าวมานี้จะทำให้ครอบครัวสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การเลี้ยงดูปู่ย่าตายายเท่ากับการได้ความกตัญญูแก่ผู้ชราขึ้นมา ในขณะที่เดียวกันการเลี้ยงดูบุตรชายหญิงเท่ากับการกระทำหน้าที่บุคคลอย่างสมบูรณ์ เพราะความสมบูรณ์ของหน้าที่จะเป็นเกราะป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้น และจะเป็นการบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นให้หมดไปในสังคมไทย

2. จริยธรรมทางสังคมระดับประเทศ

ผู้นำทางสังคมระดับประเทศ มีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนา การดำเนินชีวิตควบคู่ไปกับพระพุทธศาสนาโดยนำเอาหลักธรรมเป็นครรลองชีวิตเสมอมา สังคมไทยกับพระพุทธศาสนาเอื้อเพื่อเกื้อหนุนและส่งเสริมกันตลอดมา ในแง่จริยธรรมพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของสังคมไทยมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝัง จนทำให้สังคมมีความสงบร่มเย็นมีความสุขตลอดมา การดำเนินชีวิตด้วยการนำหลักธรรมทางศาสนามาปฏิบัติเป็นการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของจริยธรรมที่ต้องมีพระพุทธศาสนาเป็นแกนหลัก จริยธรรมขั้นพื้นฐานของผู้นำทางสังคมที่ควรประพฤติปฏิบัติ ได้แก่ สุจริตธรรม 3 ประการ คือ

1) ผู้นำพึงประพฤติชอบด้วยกาย เรียกว่า กายสุจริต 3 อย่างคือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม

³⁵ที.ปา.11/231/233.

³⁶พระบุญเรือง ฐิตธมฺโม (สุทธิชัย), การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีวิธีแก้ปัญหของพระพุทธเจ้า, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2549, หน้า 131.

2) ผู้นำพึงประพฤติชอบด้วยวาจา เรียกว่า วชิสุจริต 4 อย่าง คือ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดคำเพื่อเจ้า

3) ผู้นำประพฤติชอบด้วยใจ เรียกว่า มโนสุจริต 3 อย่าง คือ ไม่คิดอยากได้ของคนอื่นมาเป็นของตนเอง ไม่คิดพยายามพองร้ายผู้อื่น มีความเห็นชอบตามครองธรรม³⁷

สุจริตธรรม 3 ประการ ได้ชื่อว่าเป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานของผู้นำสังคมระดับประเทศซึ่งเป็นหลักการที่ปฏิบัติแล้วก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขของสังคมร่วมกัน ในฐานะของความ เป็นมนุษย์ที่เป็นเพื่อนร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตาย แต่เมื่อรวมความแล้วหลักสุจริตธรรม ย่อมรวมอยู่ใน เบญจศีลเบญจธรรม

พระพุทธศาสนา ได้เน้นจริยธรรมเป็นหลักที่สำคัญ ในการดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคม ตลอดมา ว่า หมู่ชนต้องการมีการปฏิบัติให้ถูกต้องตามสภาวะของสังคม การพัฒนาตนคือการพัฒนา สังคม บุคคลที่ได้รับการพัฒนาแล้วย่อมประเสริฐสุด สังคมที่น่าปรารถนาตามหลักพระพุทธศาสนา จึงเป็นสังคมที่สมาชิกได้รับการพัฒนาดีแล้วทั้งกาย วาจา ใจ หลักจริยธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันในสังคม ไว้หลายประการ ด้วยเช่น หลักสาราณียธรรม คือ ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ผู้นำซึ่งคาดหวัง ความเคารพระหว่างอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดีมีความสงบ ไม่ทะเลาะเบาะแว้งทำร้ายหรือทำลายกัน มี 6 ประการ คือ

1. เมตตามโนกรรม หมายถึง ผู้นำพึงทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อ เพื่อนร่วมงานร่วมกิจการของชุมชน การคิดดี การมองกันในแง่ดี มีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน รักและเมตตาต่อกัน คิดแต่ในสิ่งที่ดีสร้างสรรค์ต่อกัน ไม่อิจฉาริษยา ไม่คิดอคติ ไม่พยายาม ไม่โกรธแค้นเคืองกัน รู้จักให้ออกาสและให้อภัยต่อกันและกันกันอยู่เสมอ

2. เมตตาวจกรรม หมายถึง ผู้นำพึงพูดต่อกันด้วยเมตตา คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็น ประโยชน์ สั่งสอนหรือแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าวจาสุภาพ การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม พูด กันด้วยความรักความปรารถนาดี รู้จักการพูดให้กำลังใจกันและกันพยายามที่มีใครต้องพบกับความ ทุกความผิดหวังหรือความเศร้าหมองต่างๆ โดยที่ไม่พูดจาซ้ำเติมกันในยามที่มีใครต้องหกล้มลง ไม่นินทาว่าร้ายทั้งต่อหน้าและลับหลัง พูดแนะนำในสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ พูดอย่างใดก็ทำอย่างนั้น ไม่โกหกมดเท็จ

3. เมตตาทกกรรม หมายถึง ผู้นำพึงคิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำแต่สิ่งที่เป็น ประโยชน์ การทำความดีต่อกัน สนับสนุนช่วยเหลือกันทางด้านกำลังใจ มีความอ่อนน้อมถ่อม

³⁷ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2538), หน้า 206.

ตน รู้จักสัมมาคารวะ ไม่เบียดเบียนหรือรังแกกัน ไม่ทำร้ายกัน ให้ได้รับความทุกข์เวทนา ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้องต่อกันอยู่ตลอดเวลา

4. สาธารณโภคี หมายถึง ผู้นำได้มาแบ่งกันกินกันใช้ คือ การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กัน ด้วยความยุติธรรม ช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่เอารัดเอาเปรียบ และมีความเสมอภาคต่อกัน เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันอยู่เสมอ

5. สีสสามัญญา หมายถึง ผู้นำประพฤติให้ดีเหมือนเขา คือ มีความประพฤติสุจริต ดำเนินการระเบียบวินัยของส่วนรวม คือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่างๆอย่างเดียวกัน เคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคล ไม่ก้าวก่ายหน้าที่กัน ไม่อ้างอำนาจบาตรใหญ่ ไม่ถืออภิสิทธิ์ใดๆ ทั้งปวง

6. ทิฐีสามัญญา หมายถึง ผู้นำปรับความคิดเห็นเข้ากันได้ คือ มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน คิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองให้ตรงกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและ สงวนไว้ซึ่งจุดต่าง ของกันและกัน ไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ³⁸

หลักธรรมทั้ง 6 ประการข้างต้น เป็นหลักธรรมสำหรับการเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในสังคม อันจะนำมาซึ่งความสุข ความสันติ ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าทั้งหลายทั้งปวง แต่ที่สังคมดูเหมือนมีปัญหา มีความแตกแยก และวุ่นวายอยู่ทุกวันนี้ ก็เป็นเพราะว่าทุกคนละเลยหลักธรรมเหล่านี้ และกระทำในสิ่งที่ตรงกันข้าม กล่าวคือ ขาดความรัก ความเมตตา อิจฉาริษยา กัน นินทาว่าร้ายกัน เบียดเบียนและรังแกกัน เห็นแก่ตัว ถืออภิสิทธิ์ อ้างอำนาจบาตรใหญ่ และมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ต่างคนต่างก็ถือความคิดของตนเป็นใหญ่อยู่ตลอดเวลา คนไทยได้ชื่อว่าเป็นคนที่ใจดีมีความรักความเมตตา ใจบุญสุนทาน ยิ้มเก่ง โอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นนิสัยปกติทั่วไปของคนไทยเกือบทุกคน และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของคนไทย ซึ่ง อาจจะเรียกว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ของไทยเลยก็ได้ ได้สังคมคนไทยคงจะมีความสุข มีความเจริญก้าวหน้า มีความอบอุ่นและน่าอยู่มากกว่าทุกวันนี้มากมายนัก ถ้าหากว่าคนไทยทุกคน เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน ยอมรับในความแตกต่างซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และรู้จักการให้อภัยกันอยู่ตลอดเวลา เรามาร่วมมือกันพัฒนาสังคมของเราให้มีความอบอุ่นและน่าอยู่ โดยการเสริมสร้างความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นในสังคม

³⁸ที่.ป.า.11/317/257.

3. จริยธรรมทางสังคมระดับโลก

จริยธรรมของผู้นำทางสังคมระดับโลก มีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติของความเป็นผู้นำระดับโลก โดยเฉพาะคุณสมบัติด้านสังคม ทำให้พระองค์สามารถประกาศศาสนาได้เป็นปึกแผ่นมั่นคง

การที่พระพุทธองค์ตรัสถึงสิ่งใดเกิดแต่เหตุ สิ่งนั้นย่อมดับไปเพราะเหตุ เป็นใจความที่พุทธองค์ทรงสอนว่าสิ่งใดที่เกิดขึ้น ย่อมมีมาจากเหตุ หาเหตุให้พบแล้ว ทำลายเหตุนั้นเสียก็จะไม่เกิดเหตุ เมื่อโลกถึงคราวจะวินาศ จริยธรรมที่จะรักษาโลกไว้ เป็นหลักธรรมที่ช่วยให้มนุษย์ทุกคนในโลกอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ มีคุณธรรมและทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ เรียกว่า ธรรมคัมภีร์ของโลก มีอยู่ 2 ประการ คือ

1. หิริ คือความละอายแก่ใจที่จะคิดชั่ว พุคชั่ว และทำชั่ว เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเอง โดยไม่มีใครตักเตือน หรือแนะนำแต่อย่างใด เป็นจิตสำนึกด้านคุณธรรมที่ห่อหุ้มใจในแต่ละบุคคล
2. โอตตัปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อบาป หรือเกรงกลัวต่อผลของความชั่วที่ตนทำ เพราะเข้าใจกฎแห่งกรรมว่า ทำชั่วเป็นเหตุ ย่อมได้รับชั่วเป็นผล ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้³⁹

หิริ-โอตตัปปะ การละอายที่จะทำชั่ว และเกรงกลัวผลของความชั่วที่จะตามมา จึงเป็นธรรมที่สามารถคัมภีร์ของโลกให้ร่มเย็นเป็นสุข หากทุกคนมีหลักธรรมนี้ประจำใจ เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะเหนื่อยน้อยลง เนื่องจากคนในสังคมส่วนใหญ่ล้วนเป็นคนดี แต่ความเป็นจริงในสังคม ก็ยังมีปัญหาเนื่องจากคนยังมีกิเลสตัณหา อุปาทาน จึงทำให้หลงประเด็นในการดำเนินชีวิตได้ง่าย แต่ถ้าหากเคยเรียนรู้ หลักโลกपालธรรมมาบ้าง พอนึกขึ้นได้เมื่อไรก็นำมาใช้ประโยชน์ในการกล่อมเกลาชีวิตจิตใจของตน เพื่อความสุขสงบร่มเย็นในชีวิตและสังคมตามควรแก่โอกาส

ผู้นำจะอนุเคราะห์สงเคราะห์สังคมโลกได้ ต้องอาศัยหลักจริยธรรมซึ่งสามารถปกป้องคัมภีร์ของโลกให้สงบร่มเย็นได้ ผู้นำที่ทางสังคมโลกให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ย่อมส่งผลให้ประชาชนในสังคมโลกเติบโตด้วยความแข็งแกร่ง มีความสงบสุขและพัฒนาอย่างรวดเร็ว และยังยืนในปัจจุบันและกาลภายหน้า หลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่มีต่อพุทธศาสนิกชนผู้เป็นผู้นำทางสังคม ที่พึงปฏิบัติต่อชาวโลกได้นั้น หากแยกแยะเพื่อให้เห็นภาพได้ชัดเจนสามารถแยกออกได้ 3 ประการ คือ

- 1) หน้าที่ทางการปกครอง ผู้นำพึงนำหลักจริยธรรมที่เกี่ยวกับสังคมทางการปกครอง เพื่อทำให้เกิดความยุติธรรมและความเป็นธรรมในสังคมเมือง สังคมรัฐ และสังคมโลก และนำหลักจริยธรรมที่มีคุณค่าต่อหลักการปกครองทางสังคมด้วยขอบริหานิยธรรม ผู้นำสังคมผู้หวังความเจริญ

³⁹ อัง.ทุก. 20/255/65.

ทางการปกครอง พึงยึดถือหลักอภิปธานิยธรรม 7 อย่าง เป็นหลักในการบริหารปกครองสังคม โดยใช้ตามเหมาะสมกับสภาพของปัญหาและความต้องการของสังคม ตามที่เหมาะสมกาลเทศะ ในสังคมใดๆ ก็ตามที่มีการปกครองเป็นหมู่คณะ คณะผู้ปกครองเหล่านั้นจะต้องปรึกษาหารือร่วมกัน และปฏิบัติตามเสียงส่วนใหญ่ มีความสามัคคีในการตัดสินใจปัญหา เพื่อสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่สังคมพระพุทธศาสนาได้มีหลักธรรมที่ประยุกต์ใช้กับระบบสามัคคีธรรม คือหลักธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว ได้แก่ อภิปธานิยธรรม 7 ประการ คือ

1.1 ผู้นำถือหลักการประชุม คือ ผู้นำทางปกครองต้องหมั่นประชุมกันเป็นประจำ เพราะการประชุมกันบ่อยๆ เป็นการระดมมันสมอง รวมความสามารถที่ทุกคนมี นำมาแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่อง ส่งเสริมพัฒนาหมู่คณะให้มีความเจริญในด้านต่างๆ

1.2 ผู้นำถือหลักสามัคคีธรรม คือ ผู้นำพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันปฏิบัติกิจของหมู่คณะ มีความรับผิดชอบร่วมกัน ดำเนินไปอย่างพร้อมเพรียง และเมื่อถึงตอนทำงานก็ต้องทำงานของส่วนรวมให้ดี

1.3 ผู้นำถือหลักกฎหมาย คือ ผู้นำต้องมีระเบียบ แบบแผน ขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นสำคัญ และปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมจะต้องถือระเบียบข้อบังคับเพื่อปฏิบัติอย่างเสมอภาคกัน และเป็นเหตุส่งเสริมให้การปกครองการบริหารเกิดผลดี มีประสิทธิภาพ

1.4 ผู้นำถือหลักความเคารพนับถือผู้ใหญ่ คือ ผู้นำต้องมีความรู้ ความสามารถ ความเฉลียวฉลาด มีประสบการณ์มาก หลักธรรมข้อนี้ มุ่งหมายให้เห็นความสำคัญของผู้ใหญ่ เคารพนับถือผู้ใหญ่ เชื่อฟังคำสอนของท่าน ความเป็นผู้ใหญ่กับความเป็นผู้น้อยเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก เพราะการปกครอง การบริหารจำเป็นต้องมีผู้นำและผู้ตาม หน้าที่ปกครอง หน้าที่สั่งการ เป็นต้น เป็นเรื่องที่ใหญ่หรือผู้นำจำต้องปฏิบัติ

1.5 ผู้นำถือหลักคุ้มครองป้องกันสตรีมิให้ถูกข่มเหง นุคร่า ชื่นใจ คือ ผู้นำต้องมีหลักธรรมข้อนี้มุ่งปราบปรามอาชญากรรมเกี่ยวกับเพศ มุ่งปราบปรามและป้องกันภัยสังคม โดยประสงค์จะให้สตรีมีความปลอดภัยในสังคม ไม่ถูกล่อลวงความอยาก ความเห็นแก่ตัว ถ้าใครปฏิบัติได้ดั่งนี้ย่อมทำให้สังคมมีระเบียบวินัยดีขึ้น สามารถดำรงรักษาสິงที่มีคุณค่าของสังคมไว้ได้ ยั่งยืน จะไม่ก่อให้เกิดความสูญเสียด้านเศรษฐกิจ และการปกครอง เป็นต้น

1.6 ผู้นำถือหลักเคารพสักการะเจดีย์ ปุชนิยสถาน ปุชนิยวัตถุ คือ ผู้นำต้องมีหลักธรรมข้อนี้เป็นหลักเสริมสร้างความภักดีต่อศาสนาและสิ่งทีตนเคารพบูชา ซึ่งเป็นไปเพื่อความ เป็นปึกแผ่นมั่นคงของสังคม รักสันติภาพ ชัดเกลาลจิตใจอยู่เสมอ แสดงถึงความเป็นผู้มีนิสัยดี พร้อม

ที่จะปฏิบัติโดยไม่ประมาท การที่สมาชิกของสังคมนั้นเป็นคนดี ย่อมเป็นเกียรติ เป็นศักดิ์ศรี เป็นเครื่องยืนยันความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติภารกิจได้ดี

1.7 ผู้นำถือหลักการถวายอารักขา คุ่มครอง ปกป้องพระพุทธศาสนา คือ ผู้นำต้องมีหลักธรรมข้อนี้เป็นหลักเพื่อความอยู่ปลอดภัย ตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดี ส่งเสริมคนดี เลือกคนดีมีความสามารถเข้ามาเป็นกำลังพัฒนาหมู่คณะของตน⁴⁰

คุณธรรมแต่ละข้อ เป็นเหตุให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ส่งเสริมคุณภาพในการบริหารปกครอง และทำให้เกิดความสุขความเจริญในหลายๆ ด้าน ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า "ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ ทำให้เกิดความสุข"

2. หน้าที่ทางเศรษฐกิจ คือผู้นำต้องชี้แนะประชาชนให้รู้จักแสวงหาทรัพย์โดยประกอบสัมมาชีพ ให้รู้จักใช้จ่ายทรัพย์ให้รู้จักมัธยัสถ์ เพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนทุกหมู่เหล่า เป็นความปรารถนาอันสูงสุดของผู้นำทางเศรษฐกิจ ที่อาสาตนเองเข้ามารับใช้ประชาชน ความปรารถนาเช่นนั้นจะเป็นจริงได้ ก็ต่อเมื่อผู้นำดำรงตนอยู่ในหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ 4 ประการ

2.1 ความขยันหมั่นเพียร การที่เราจะได้สิ่งของ เงินทอง และชื่อเสียงเกียรติยศมานั้น เราจะต้องขวนขวาย ขยันหมั่นเพียรต่อสู้กับความยากลำบาก ถึงจะประสบความสำเร็จ เช่น ข้าราชการจะได้เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง อันนำมาซึ่งเกียรติยศแก่ตนเองและวงศ์ตระกูล ก็จะต้องขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ นักเรียนจะประสบผลสำเร็จด้านการเล่าเรียน ก็ต้องขยันหมั่นเพียรในการศึกษา หรือการกระทำมหาเสียดชีพเพื่อสร้างฐานะให้กับตนเอง และครอบครัวก็เช่นกัน เราก็ต้องอาศัยความมานะอุตสาหะและความหมั่นเพียรจึงจะได้ทรัพย์มา

2.2 การรู้จักรักษาทรัพย์และประหยัด หมายความว่า เมื่อเราขยันหมั่นเพียรพยายามสร้างอนาคต ชื่อเสียง หรือหาทรัพย์มาได้ ถ้าไม่รู้จักรักษาไว้ก็จะเสื่อมหรือหมดไปอย่างรวดเร็ว การรักษาชื่อเสียงนั้น หมายถึง การหลีกเลี่ยงการกระทำความชั่วหรือการมัวเมากับอบายมุข เช่น ไม่ดื่มสุรา ไม่เสพยาเสพติด ไม่เล่นการพนันทุกประเภท เป็นต้น ส่วนการรักษาทรัพย์นั้น หมายถึง การรู้จักใช้จ่ายอย่างฉลาด ไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักเก็บหอมรอมริบ ส่วนการประหยัดนั้น หมายถึง การรู้จักใช้จ่ายเงินทองให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.3 คบคนดีเป็นมิตร คนเรานั้นจะอยู่ในสังคมนั้นแต่เพียงลำพังไม่ได้ จะต้องพึ่งพาอาศัยบุคคลอื่น บุคคลที่เราสามารถพึ่งพาอาศัยได้และมีความปรารถนาดีต่อเราหาได้ยาก ดังนั้น การเลือกคบคนจึงมีความสำคัญมาก เพราะถ้าเราคบคนชั่วเป็นมิตร อาจทำให้เราตกไปอยู่ในทางที่ชั่วหรือพบกับความหายนะได้

⁴⁰ที.ม.10/71/92.

2.4 เลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ หมายความว่า ในการดำรงชีวิตนั้น ไม่ควรใช้จ่ายทรัพย์อย่างสุรุ่ยสุร่าย การใช้จ่ายทรัพย์จะต้องพิจารณาถึงความจำเป็น หากเราต้องการให้ชีวิตสุขสบายก็ควรจะได้เงินสายกลาง คือ ไม่มากจนฟุ่มเฟือย และไม่น้อยจนเป็นการตระหนี่⁴¹

3. หน้าที่ทางสังคม คือ ผู้นำต้องชี้แนะให้สังคมที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อน สามัคคีปรองดองกันช่วยเหลือเกื้อกูลกันร่วมสร้างสรรค์สังคม ให้สงบมั่นคงสามัคคีมีเอกภาพ มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้วยหลักธรรมผู้นำในสังคมโลก ควรมีหลักความประพฤติของพรหมวิหาร 4 ประการ คือ จริยธรรมที่สำคัญที่ผู้นำทางสังคมควรประพฤติ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ตนเองมีความรักและห่วงใยต่อประชาชน ไม่ว่าประชาชนเหล่านั้นจะมีฐานะเป็นมหาเศรษฐีหรือยากจนชั้นแค้นเพียงไรก็ตาม สมควรที่จะประพฤติปฏิบัติต่อคนเหล่านั้นอย่างเสมอภาคทัดเทียมกัน ด้วยหลักของพรหมวิหารธรรม 4 ประการ

3.1 เมตตา รักใคร่และโอบอ้อมอารี คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข ความสุขเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา ความสุขเกิดขึ้นได้ทั้งกายและใจ เช่น ความสุขเกิดจากรามีทรัพย์ ความสุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์เพื่อการบริโภค ความสุขเกิดจากการไม่เป็นหนี้ และความสุขเกิดจากการทำงานที่ปราศจากโทษ เป็นต้น

3.2 กรุณา เห็นใจและห่วงใย คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ความทุกข์ คือ สิ่ง que เข้ามาเบียดเบียนให้เกิดความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ และเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการ คือ เกิดจากเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของร่างกาย เช่น การเกิด การเจ็บไข้ ความแก่และ ความตายสิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่เกิดมาในโลกจะต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และทุกข์ที่เกิดจากสาเหตุที่อยู่นอกตัวเรา เช่น เมื่อปรารถนาแล้วไม่สมหวังก็เป็นทุกข์ การประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รักก็เป็นทุกข์การพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก

3.3 มุทิตา ชื่นชมยินดี คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี คำว่า "ดี" ในที่นี้ หมายถึง การมีความสุขหรือมีความเจริญก้าวหน้า ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีจึงหมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ไม่มีจิตใจริษยา ความริษยา คือ ความไม่สบายใจ ความโกรธ ความฟุ้งซ่านซึ่งมักเกิดขึ้นเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีกว่าตน เช่น เห็นเพื่อนแต่งตัวเรียบร้อยแล้วครุชมเซยก่เกิดความรู้สึกอิจฉาจึงแกล้งเอาเศษชอล์ก โคลน หรือหมึกไปป้ายตามเสื้อกางเกงของเพื่อนนักเรียนคนนั้นให้สกปรกเลอะเทอะ เราต้องหมั่นฝึกหัดตนให้เป็นคนที่มีมุทิตา เพราะจะสร้างไมตรีและผูกมิตรกับผู้อื่นได้ง่ายและลึกซึ้ง

⁴¹ อก.อฎฐก.23/144/268.

3.4 อุเบกขา วางตนให้เหมาะสม คือ การรู้จักวางเฉย หมายถึง การวางใจเป็นกลาง เพราะพิจารณาเห็นว่า ใครทำดียอมได้ดี ใครทำชั่วยอมได้ชั่ว ตามกฎแห่งกรรม คือ ใครทำสิ่งใดไว้ สิ่งนั้นย่อมตอบสนองคืนบุคคลผู้กระทำ เมื่อเราเห็นใครได้รับผลกระทบในทางที่เป็นโทษเราก็ไม่ควรดีใจหรือคิดซ้ำเติมเขาในเรื่องที่เกิดขึ้น เราควรมีความปรารถนาดี คือพยายามช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ในลักษณะที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม⁴²

หากผู้นำสามารถดำรงตนเป็นแบบอย่าง และรู้จักหาช่องทางช่วยเหลือและชี้นำแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่าตามครรลองอันเหมาะสมถูกต้องและชอบธรรมได้เช่นนี้ ก็จะเป็นเหตุให้ประชาชนทุกหมู่เหล่ารู้จักทำมาหากินด้วยตนเอง ประหยัดคอดออม คบคนดีเป็นมิตร ดำรงชีวิตได้เหมาะสมแก่ฐานะ ซึ่งจะเป็นแนวทางนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืนของประชาชน

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความผูกพัน ในกิจการที่กระทำจนกว่าจะได้บรรลุผลสำเร็จ

พจนานุกรม ฟังก์ และแวกแนลส์ ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า เป็นการรับผิดชอบและรับชอบในการกระทำของตนเอง สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความซื่อสัตย์ไว้วางใจ ตลอดจนสามารถในการปฏิบัติตามข้อตกลงเป็นการกระทำที่ปราศจากการบังคับ หรือชี้แนะ⁴³

สีวลี สีวิไล กล่าวว่า พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ ได้แก่

1. เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อผลงานนั้นๆ
2. ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว
3. เคารพต่อระเบียบ กฎเกณฑ์และมีวินัยในตนเอง
4. มีอารมณ์หนักแน่น เมื่อเผชิญกับปัญหาอุปสรรค
5. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
6. มีความเพียรพยายาม
7. มีความละเอียดรอบคอบ
8. ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่
9. ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งตนเองและสังคม

⁴² อภิ.ส.34/190/75.

⁴³ พจนานุกรม ฟังก์ และแวกแนลส์ อังโน ไพฑูรย์ สุทธิบริบาล, จริยธรรมในการดำเนินชีวิตของนักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น, สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2553), หน้า 17.

10. ตรงต่อเวลา

11. ยอมรับผลการกระทำของตน⁴⁴

พรรัตน์ แก่นทอง กล่าวถึงความรับผิดชอบว่าเป็นความขยันซื่อสัตย์ มีhiri โอดตปปะ พยายามทำงานของตนให้ลุล่วงไปด้วยดี โดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น รวมทั้งมีการเตรียมวางแผนไว้ล่วงหน้าและยอมรับการกระทำของตนเอง ไม่ว่าจะผลการกระทำนั้นจะเป็นอย่างไร ซึ่งแบ่งประเภทของความรับผิดชอบเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับรู้ฐานะ บทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะต้องดำรงตนให้อยู่ในสถานะที่สามารถช่วยตนเองได้ รู้จักว่าอะไรผิด อะไรถูก ยอมรับการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสียเฉพาะจะนั้นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในตนเองย่อมจะไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนว่า สิ่งที่คุณกระทำลงไปนั้นจะมีผลเสียหายหรือไม่และจะเลือกปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดีเท่านั้น

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนเองดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่คุณพันเกี่ยวข้องกับหลายสิ่ง ตั้งแต่สังคมขนาดเล็กถึงสังคมที่ตนเองดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องคุณพันเกี่ยวข้องกับหลายสิ่ง ตั้งแต่สังคมขนาดเล็กถึงสังคมขนาดใหญ่ถึงบุคคลที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคม⁴⁵

จากนทานัทสนะที่กล่าวมาซึ่งสามารถสรุปความรับผิดชอบ คือ ภาระหน้าที่ บทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ รู้จักหน้าที่ของตนที่จะต้องปฏิบัติ รวมทั้งความขยันขันแข็งซื่อสัตย์ มีhiri โอดตปปะ พยายามทำงานของตนให้ลุล่วง โดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น รวมทั้งมีการเตรียมวางแผนไว้ล่วงหน้า รับรู้และยอมรับการกระทำของตนเอง ไม่ว่าจะผลการกระทำนั้นจะเป็นอย่างไร

จริยธรรมคือคุณธรรมในความประพฤติอัน ถูกต้องงดงามด้วยองค์สาม คือทางกาย ทางวาจา และทางใจ ไม่ละเมิดศีลธรรม ไม่ทำการทุจริตชั่วร้ายใดๆ เป็นผู้มี “hiri โอดตปปะ” คือความรู้สึก ละอายและกลัวต่อบาปและความชั่ว ความรู้สึกนี้จะควบคุมกาย วาจาและใจให้ประพฤติแต่ในสิ่งที่ดี ที่งาม และที่ชอบบริสุทธิ์สะอาดจากความชั่วทรมานทั้งปวง จากนทานัทสนะที่ได้กล่าวมาสามารถสรุปเกี่ยวกับจริยธรรมนักรการเมืองได้ 5 ประการ คือ

1. จริยธรรมทางกาย คือ หลักแห่งความประพฤติ ที่เป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติ ตนให้เป็นคนดีตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรม โดยการแสดงออกถึงการเคลื่อนไหวในอิริยาบถใด

⁴⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 16.

⁴⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

จะต้องสุภาพ เรียบร้อย นุ่มนวล ไม่แสดงกริยากระด้าง หยาบคาย หยิ่งยโสต่อผู้ใด โดยเฉพาะกับ ผู้ใหญ่ ผู้เจริญด้วยวัยวุฒิ ผู้มีกริยางดงามย่อมมีเสน่ห์เป็นที่รักใคร่ของผู้ที่ได้พบเห็น เพื่อประโยชน์ สุขของตนและส่วนรวม

2. จริยธรรมทางวาจา คือ มีคำพูดที่สุภาพ ไพเราะนุ่มนวล พูดความจริง ไม่พูดให้แตก สามัคคี แนะนำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุมีผล รักษาคำพูดไว้ให้มั่นคง ไม่โกหก ไม่กลับกลอก ไม่ ปลิ้นปล้อน ต้องไม่เป็นคนที่ชอบค่าต่อว่าผู้อื่น ต้องไม่พูดให้ร้ายโจมตี และที่สำคัญต้องสามารถพูดจา สื่อสารได้ดีกับบุคคลในทุก ๆ ระดับของสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

3. จริยธรรมทางใจ คือ การมีจิตใจดีงาม มีความเมตตา กรุณา เกรงกลัว ละอายต่อการทำความชั่วและการทุจริต อดทนอดกลั้นต่อความยากลำบาก และจะต้องมีความยุติธรรม ไม่เป็นคนลำเอียง เป็นผู้มีจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ จริงใจต่อประเทศชาติและประชาชน เป็นผู้ที่รักษาคำพูด และเป็นผู้ที่มีสติในการพิจารณาพิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ อย่างละเอียดรอบคอบ ไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ ต้องเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ มีหลักการในการดำเนินชีวิต

4. จริยธรรมทางสังคม คือ การประพฤติปฏิบัติตนให้น่าเชื่อถือศรัทธาเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ ประชาชนเสียสละอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสังคมด้วยการกระทำ การพูด และการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยส่วนรวม มีความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง เรียบร้อย และให้เสร็จสิ้นด้วยดีไม่ให้เกิดความผิดพลาดบกพร่อง เป็นการช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือผู้อื่น และช่วยเหลือส่วนรวม

5. จริยธรรมตามหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ ภาระหน้าที่ บทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งพยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ ให้ดียิ่งขึ้นรู้จักหน้าที่ของตนที่จะต้องปฏิบัติ รวมทั้งความขยันขันแข็งซื่อสัตย์ มีหิริ โอตตัปปะ พยายามทำงานของตนให้ลุล่วง โดยไม่ละเมียดลิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น รวมทั้งมีการเตรียมวางแผนไว้ล่วงหน้า รับรู้และยอมรับการกระทำของตนเอง ไม่ว่าผลการกระทำนั้นจะเป็นอย่างไร

2.2.4 ทฤษฎีการพัฒนาทางจริยธรรม

การพัฒนาทางจริยธรรมจะเกิดขึ้นกับมนุษย์ในสังคมต่างๆ ซึ่งการพัฒนาทางจริยธรรม ถือเป็นเงื่อนไขเกี่ยวกับหลักการทำความดีซึ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ หนึ่ง มีความเห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมของบุคคลจากแนวคิดนี้เชื่อว่า คนเรานั้นไม่ได้ดีหรือชั่วโดยสิ้นเชิงมาแต่กำเนิด แต่มีจิตใจอยู่สถานะกลางๆ พร้อมทั้งจะได้รับเงื่อนไขปัจจัยผลักดันให้ผู้นั้นเป็นคนดีหรือชั่วได้ อีกกลุ่มหนึ่งมีความเห็นว่าความพร้อมที่จะมีความเจริญเติบโตทางจิตใจนั้น

มีอยู่ในบุคคลตั้งแต่เกิด แรกเกิดมนุษย์มีจิตใจที่ตีบริสุทธ์ และเมื่อเจริญเติบโตขึ้นมาจะมีการพัฒนาทางด้านจริยธรรมสูงขึ้นเด่นชัดขึ้นและการพัฒนาต่อเนื่องไปเรื่อยๆ เป็นไปตามขั้นตอนที่มีความแน่นอนตายตัว ซึ่งนักจิตวิทยาพัฒนาการทางจริยธรรมที่เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดนี้คือ เพียเจท์ ซึ่งได้อธิบายลำดับขั้นตอนพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ไว้ดังนี้

การพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ตามแนวคิดของ เพียเจท์ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ตามลักษณะการใช้เหตุผลของเด็กดังนี้

1. ขั้นก่อนธรรมจริยา คือ เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ พัฒนาการของเด็กในขั้นนี้นั้นยังไม่สามารถรับรู้สิ่งแวดลอมอย่างละเอียด มีความต้องการทางกาย มีความต้องการสนองตอบความอยากโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใดๆ เมื่อพูดได้ก็จะเริ่มรู้สภาพและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น
2. ขั้นยึดคำสั่ง เด็กที่อายุระหว่าง 2-8 ปี จะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่ คือ ประกาศิตที่ตนจะต้องทำตาม
3. ขั้นยึดหลักแห่งตน เด็กที่อายุระหว่าง 8-10 ปี มีการพัฒนาทางสติปัญญาและประสบการณ์เพิ่มขึ้น การยึดคำสั่งหรือเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะกลายเป็นความคิดเชื่อมโยงหาเหตุผล ความเป็นไปไม่ได้ ความถูกต้องยุติธรรม⁴⁶

ดวงเดือน พันธุมนาวิน กล่าวถึงระดับเหตุผลทางจริยธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ถึงแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลก่อพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยแบ่งเป็น 4 ระดับคือ

1. กลัวถูกลงโทษ กล่าวคือ กลัวต่ออันตรายหรือความเดือดร้อนที่จะเกิดแก่ชีวิตของตนเอง เช่นกลัวว่าชีวิตจะไม่มีความมั่นคง กลัวว่าจะอดอยากไม่มีอยู่กิน กลัวชีวิตจะไม่ปลอดภัยซึ่งความกลัวในระดับนี้เป็นแรงจูงใจให้มนุษย์มีความกระตือรือร้นหรือตื่นตระหนกกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อความอยู่รอดของชีวิตเป็นสำคัญ
2. อยากได้รางวัล คือมีการค้นหาหรือความอยากได้รับผลการตอบแทนต่อการกระทำของตนในลักษณะที่มีผู้มอบรางวัลให้หรือมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์บันดาลให้แรงจูงใจแบบนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับความกลัว หรืออาจจะมีการกระทำดีหรือร้ายเมื่อใด ก็ได้เพียงเพื่อเอาใจผู้มีอำนาจที่จะบันดาลรางวัลหรือผลประโยชน์ให้ได้
3. อยากเด่น คือ มีความอดทน มีความพยายามอยากเหนือคนอื่น อยากเอาชนะ ใฝ่เด่นแรงจูงใจแบบอดทนนี้มีหลายระดับ เช่น การมุ่งเอาชนะหรือมีอำนาจเหนือคนอื่น ถือเป็นแรงจูงใจ

⁴⁶เพียเจท์ อังในชัยพร วิชชาวุธ, จริยธรรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2522), หน้า 113.

อยากแสวงหาอำนาจ ส่วนอีกนัยหนึ่งมีคนที่ไม่ยอมทำชั่วเสียหาย เพราะคำนึงถึงศักดิ์ศรีของตนเอง จัดได้ว่าเป็นแรงจูงใจชั้นการเคารพตนเอง ถือว่ามีความละเอียดและสูงขึ้น

4. ความใคร่ธรรม คือ ความปรารถนาดีในสิ่งที่ดีงาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

4.1 ความใฝ่ดี เป็นความปรารถนาในสิ่งที่ดีงาม มีความต้องการทำในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องให้เกิดขึ้น

4.2 ความใฝ่รู้ความจริง ต้องการเข้าถึงความแท้จริงต้องการหาคำตอบในสิ่งที่ได้รับ รู้อย่างลึกซึ้งว่าสิ่งนั้นคืออะไร เป็นอย่างไร มีเหตุปัจจัยใดที่ทำให้เกิดขึ้น มีคุณหรือโทษอย่างไร⁴⁷

2.2.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญของหลักการเสริมแรงและหลักการ เชื่อมโยง นำมาอธิบายวิธีการกระบวนการเรียนรู้ที่บุคคลได้รับจากสังคมที่เขาอาศัยอยู่ตลอดจนการ เรียนรู้วัฒนธรรมต่างๆ ถือว่าการเสริมแรงและการเชื่อมโยงเป็นตัวกำหนดเงื่อนไขทางสังคมให้กับ เด็กนับตั้งแต่เกิด ครอบครัวโดยมีพ่อแม่ จะเป็นผู้ให้การถ่ายทอด ขัดเกลา อบรมบ่มนิสัยเด็กให้รู้ เข้าใจแนวปฏิบัติการดำเนินชีวิตในสังคม

การจำแนกความแตกต่างระหว่างความดี ความชั่ว สิ่งผิด ถูก มีการเสริมแรงทางคำพูดโดยการกล่าวคำชมเชย เมื่อกระทำสิ่งที่ถูกต้องดีงาม พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นความงอกงามของ พฤติกรรม อารมณ์ของมนุษย์ การปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐานทางสังคม โดยมีแรง ขับพื้นฐาน มาจากความต้องการทางด้านชีวภาพ การแสวงหารางวัล ตลอดจนการหลีกเลี่ยงการถูก สังคมลงโทษ โดยแรกเกิดนั้นมนุษย์มิได้มีจริยธรรมติดตัวมาหรือยังไม่มีความต้องการด้าน จริยธรรมแต่พอโตขึ้น จะมีบรรทัดฐานทางจริยธรรมและพฤติกรรมแสดงออกเป็นไปตามแบบ แผนการปฏิบัติของวัฒนธรรมทางสังคมที่เขาอาศัยอยู่ในสังคมโดย้อมมีการเลียนแบบบรรทัดฐาน ทางสังคมนั้น

นิเทศ ทิณณะกุล ได้เสนอแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งมีลักษณะสำคัญหลาย ประการดังนี้

1. วิธีการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเกิดจากประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง เกิดการสังเกตพฤติกรรม ผลการกระทำหรือกรรมของผู้อื่นและจากการอ่านค้นคว้าสิ่งที่ผู้อื่นบันทึก ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรด้วยวิธีการเรียนรู้ในหลายรูปแบบ ส่งผลให้มนุษย์เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและ กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

⁴⁷ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุรัสสา, 2544), หน้า 110.

2. สิ่งที่เราเรียนรู้ เป็นความมุ่งหวังของมนุษย์ที่มุ่งความสำเร็จจากการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำเมื่อมนุษย์เรียนรู้สิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้จะกลายเป็นความเชื่อที่มีผลต่อการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในที่สุด

3. ความเชื่อ เป็นผลที่เกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์จนพัฒนาလာมาเป็นความเชื่อซึ่งความเชื่อของมนุษย์มีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์

4. การควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิด โดยความคิดเป็นตัวการสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์และมนุษย์ยังสามารถประเมินได้ว่าการแสดงพฤติกรรมต่างๆ จะส่งผลอย่างไร⁴⁸

สรุป จากการศึกษาจริยธรรมแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมพบว่าการพัฒนาจริยธรรมให้แก่บุคคลจะต้องใช้วิธีการเรียนรู้ทั้งทางตรง และทางอ้อม ด้วยการสร้างเงื่อนไขให้บุคคลประสบด้วยตนเอง หรือการให้เป็นแบบอย่าง หรือการฝึกรอบมให้บุคคลเกิดความเชื่อ เช่นการเข้ารับการฝึกรอบมกรรมฐานของนักเรียน เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในประสบการณ์ด้วยตนเอง ทำให้นักศึกษาที่เข้ารับการฝึกรอบมรู้จักควบคุมพฤติกรรม การแสดงออกของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจะได้ประพฤติปฏิบัติตนในสังคมได้อย่างปกติสุข

2.2.6 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้ศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง โดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6-60 ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้น มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้างและได้นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทยขึ้น โดยแบ่งต้นไม้จริยธรรม ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ดอกและผลไม้มันต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดีละเว้นชั่วและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งขันเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

2. ส่วนที่สอง ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม 2) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง 3) ความเชื่ออำนาจในตน 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 5) ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยม

⁴⁸นิเทศ ตินณะกุล, การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แอ็คทีฟ พรินส์ จำกัด, 2546), หน้า 14.

3. ส่วนที่สาม ได้แก่ รากของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ 1) สติปัญญา 2) ประสบการณ์ทางสังคม 3) สุขภาพจิต

จิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลที่มีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้าน ดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้าน นี้ โดยวิธีการอื่นๆ ด้วยฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น⁴⁹

2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนักการเมือง

2.3.1 ความหมายของนักการเมือง

ภายในสังคมการเมืองหนึ่งๆ เราสามารถจำแนกบุคคลหรือสมาชิกของสังคมออกเป็นกลุ่มต่างๆ ตามแต่ละบทบาทและสถานภาพที่มีการกำหนดขึ้น ตลอดจนพฤติกรรมแสดงออกของแต่ละบุคคล ในบรรดากลุ่มคนที่มีความหลากหลายดังกล่าว นักการเมืองเป็นชนกลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง คือมีการแสดงออกที่เด่นชัดในแง่หนึ่ง จนสามารถจัดรูปแบบแนวคิดในเชิงระบบได้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายความหมายการเมือง ไว้ดัง นักการเมือง หมายถึง ผู้ฝึกฝนในทางการเมือง ผู้ที่ทำหน้าที่ในทางการเมือง⁵⁰

เวธ์มฮอเนอร์ อังใน ลีริยา โสธน ได้อธิบายเกี่ยวกับนักการเมืองโดยเน้นบทบาทของนักการเมืองว่าเป็นผู้กำหนดวัฒนธรรมหรือเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในตำแหน่งระดับสูงของโครงสร้างนั้นๆ หรือนักการเมืองหมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีอำนาจสูงสุดในแต่ละสังคมๆหนึ่ง โดยมีตำแหน่งหน้าที่สำคัญในสังคมและชื่อเสียง ซึ่งอาจรวมถึงบุคคลหลายอาชีพ เช่น ข้าราชการ ซึ่งเป็นบุคคลกลุ่มน้อยในสังคมและเป็นผู้ควบคุมทรัพย์สินส่วนใหญ่ หรือสถานภาพทางสังคมในระดับสูงหรือ

⁴⁹ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, การวิจัยและการพัฒนาบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538), หน้า 2-5.

⁵⁰ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, อังแล้ว, หน้า 568.

เป็นผู้มีอิทธิพลไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในขบวนการตัดสินใจที่มีผลต่อสมาชิกของสังคมและนักธุรกิจที่ร่ำรวย ซึ่งเป็นผู้ที่ยึดกุมทรัพยากรของการเมืองส่วนใหญ่ไว้ในกลุ่มตนเองและพร้อมที่จะใช้ทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่เพื่อก้าวไปสู่การเมืองหรือให้ได้มาซึ่งอำนาจในการเมืองเพื่อที่จะใช้กำลังอำนาจทางการเมืองในการแสวงหาหรือรักษาผลประโยชน์ของตนหรือกลุ่มตน⁵¹

สรุปได้ว่านักการเมืองหมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา รัฐมนตรี สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารฝ่ายการเมืองขององค์การปกครองท้องถิ่นต่างๆ

2.3.2 ความหมายของการเมือง

คำว่า “การเมือง” มีผู้รู้ให้คำจำกัดความไว้มากมาย ในความหมายมากมายเหล่านี้จะพบว่าทุกความหมายมีลักษณะคล้ายคลึงกันคือ การเมืองจะต้องมีลักษณะที่เป็นกิจกรรมหรือเป็นกระบวนการ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายความหมายการเมือง ไว้ดัง

1. งานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน เช่น วิชาการเมือง ได้แก่ วิชาว่าด้วยรัฐ การจัดส่วนแห่งรัฐและการดำเนินการแห่งรัฐ
2. งานบริหารประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับนโยบายในการบริหารประเทศ เช่น การเมืองระหว่างประเทศ ได้แก่การดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ
3. กิจการอำนาจหรือการควบคุมการบริหารแผ่นดิน เช่น ตำแหน่งการเมือง ได้แก่ ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่อำนาจ(คณะรัฐมนตรี) หรือควบคุม (สภาผู้แทนราษฎร) การบริหารแผ่นดิน⁵²

กระมล ทองธรรมชาติ ได้ให้ความหมายการเมืองไว้ว่า การเมือง หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม ซึ่งอาจจะมีประโยชน์ร่วมกันหรือขัดแย้งกันหรือมีความคิดเหมือนกันหรือมีความคิดไม่เหมือนกัน ร่วมมือกันหรือต่อสู้กันเพื่อสรรหาบุคคลไปทำหน้าที่ปกครองประเทศแทนพวกเขา และหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจที่จะทำให้พวกเขาสามารถตัดสินใจในเรื่องส่วนรวมได้โดยชอบธรรม⁵³

⁵¹สิริยา โสชน, นักการเมืองที่ดีในทัศนะของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนนทบุรี, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2546, หน้า 26.

⁵²ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**, อ่างแล้ว, หน้า 116.

⁵³กระมล ทองธรรมชาติ, **การเมืองและประชาธิปไตยของไทย**, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจสำนักพิมพ์, 2519) หน้า 17.

สุภาพ ปริญาเสวี ประชา กัลป์ยามชาติ และเสนีย์ สุวิทวัส ได้ให้ความหมายการเมืองไว้ว่า การเมือง หมายถึง กิจกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายออกปฏิบัติซึ่งจะมีผลต่อสังคมส่วนรวม ด้วยความยินยอมของสังคม⁵⁴

จำนง อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ ให้ความหมายว่า การเมืองเป็นกิจกรรมทางสังคมหรือความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับอำนาจสังคมแบบแผนต่างๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรม หรือความสัมพันธ์ทางอำนาจ เช่น แบบแผนที่กำหนดว่าใครเป็นผู้มีอำนาจ การที่จะได้อำนาจจากเกณฑ์วิธีการอย่างไร มีวิธีการและขอบเขตในการใช้อำนาจกันอย่างไร ตลอดจนแบบแผนในการสืบทอดหรือเปลี่ยนแปลงอำนาจ แบบแผนเหล่านี้เรียกว่า สถาบันการเมือง นักสังคมวิทยาถือว่า สถาบันการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของการจัดระเบียบสังคม ในฐานะเป็นวิธีการควบคุมทางสังคมอย่างเป็นทางการ⁵⁵

สรุปว่า การเมือง หมายถึง กิจกรรมทางสังคมซึ่งมีความสัมพันธ์ทางอำนาจ การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม ซึ่งอาจจะมีผลประโยชน์ร่วมกันหรือขัดแย้งกันหรือมีความคิดเหมือนกันหรือไม่เหมือนกัน ร่วมมือกันหรือต่อสู้กันเพื่อสรรหาบุคคลไปทำหน้าที่ปกครองประเทศแทนพวกเขาที่สามารถกำหนดนโยบาย และการนำนโยบายออกปฏิบัติซึ่งจะมีผลต่อสังคมส่วนรวมโดยชอบธรรม

2.3.3 วัฒนธรรมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะอำนวยให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตย ดังนั้น ก่อนที่จะศึกษาว่าอะไร คือสาเหตุของปัญหาที่การพัฒนาประชาธิปไตยจึงควรทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมการเมือง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

อัลมอนต์ (Almond) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับระบบการเมืองว่า ระบบการเมืองทุกระบบมีรากฐานอยู่ที่แนวทางอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นผลที่การฝึกอบรมมีต่อการแสดงออกทางการเมือง โดยระบบการเมืองแต่ละระบบนั้น ไม่ได้เป็นผลผลิตของรัฐธรรมนุษย์ กฎหมาย หรือคำสั่งจากผู้ปกครองเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงสิ่งที่อยู่ลึกลงไป อันได้แก่วัฒนธรรม จารีตประเพณี และความรู้สึกนึกคิดของคนในประเทศนั้นๆ โดยอัลมอนต์ เรียกว่า วัฒนธรรมทางการเมือง ได้แก่ ค่านิยมของคนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองหรือสิ่งที่ใกล้ชิดกับการเมืองสำหรับการเมืองในที่นี้หมายถึง

⁵⁴สุภาพ ปริญาเสวี ประชา กัลป์ยามชาติ และเสนีย์ สุวิทวัส, รัฐศาสตร์พื้นฐานการเมืองและการปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : ประสานมิตร, 2533), หน้า 2.

⁵⁵จำนง อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์อักษร, 2530), หน้า 107-112.

สิ่งที่เกี่ยวพันกับการใช้อำนาจแจกจ่าย แบ่งปัน เสาะแสวงหา กระจาย ลดหรือเพิ่มอำนาจ คือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอำนาจโดยทั่วไปด้วย วัฒนธรรมการเมืองไทยตั้งอยู่บน 2 แนวทาง คือ อิสรานิยมกับอำนาจนิยม ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการพัฒนาประเทศอยู่หลายประการ เช่น เมื่อพลังอำนาจอ่อนแรง ความเป็นอิสรานิยมก็จะเข้ามาแทนที่และมีอิทธิพล ดังนั้น จึงเกิดความไม่สมดุลของการพัฒนาอยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากประชาธิปไตยนั้น สามารถหยั่งรากและเจริญงอกงามในประเทศที่มีวัฒนธรรมทางการเมือง ที่มีลักษณะสายกลางระหว่างอิสรานิยมกับอำนาจนิยม โดยเฉพาะในระดับที่สูงกว่าตัวปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม เนื่องจากสังคมไทยนั้นเป็นสังคมฐานะนิยม โดยใช้ตำแหน่ง ความรู้ อายุ อำนาจ ทรัพย์สิน เงินทองเป็นเครื่องแสดงฐานะต่างกัน วัดก็มีฐานะต่างๆ เช่น อารามชั้นตรี ชั้นโท หรือชั้นเอก วิหารหรือมหาวิหาร ก็ตาม ซึ่งทัศนคติของคนไทยเกี่ยวกับฐานะนี้เป็นปัญหาในการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างยิ่ง⁵⁶

เนื่องจากประชาธิปไตยนำไปสู่ระบบที่มีสิทธิเสมอกันในทางกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างทางฐานะนี้มีรากฐานอยู่ที่อำนาจมากกว่าสิ่งอื่น กล่าวคือ การที่คนมีอำนาจแตกต่างกัน ทำให้คนมีฐานะแตกต่างกัน คนที่มีอำนาจมากย่อมอยู่ในฐานะที่สูงกว่าคนที่มีอำนาจน้อยหรือไม่มีบทบาท เช่น กษัตริย์หรือราชวงศ์ ชุนนาง ผู้ปกครอง เป็นผู้มีฐานะสูงกว่าเนื่องจากมีอำนาจมากกว่า ซึ่งผู้ให้อำนาจนั้น ผู้ที่ยอมมีอำนาจน้อยกว่ายอมเป็นผู้ใต้ปกครอง เพื่อหวังผลบางอย่างได้แก่ ความอยู่ร่มเย็นเป็นสุข ทรัพย์สินเงินทอง เป็นต้น ซึ่งผู้มีอำนาจก็จะให้อำนาจนั้นจัดสรรเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองและพรรคพวกต้องการ ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยไม่มีความเป็นกลางปัญหาประการต่อไปนี้คืออุดมการณ์และการติดตามผู้นำที่มีบารมี ซึ่งอุดมการณ์เป็นทัศนคติส่วนตัวของแต่ละคน ไม่ใช่ระบบความคิดของกลุ่ม เพื่อความอยู่รอดและได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการคนจึงต้องมารวมกันอยู่เป็นกลุ่ม ส่วนใหญ่จะต้องปรับให้เข้ากับแนวทางหรือเป้าหมายของกลุ่มจนกระทั่งล้มหรือละทิ้งอุดมการณ์ของตนเองในที่สุด

⁵⁶อัลมอนต์ (Almond), **The Civic Culture**, อ้างใน พ.ต.ต.ฐิติราช หนองหารพิทักษ์, การพัฒนาประชาธิปไตยของไทย : ศึกษากรณีการแก้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2532, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2535, หน้า 13.

2.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

2.4.1 ความหมายของทัศนคติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกส่วนตัว ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งของบุคคลหนึ่ง เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า ทัศน ซึ่งแปลว่า ความเห็น กับคติ ซึ่งแปลว่า แบบอย่างหรือลักษณะ เมื่อรวมกันแล้วจึงได้ความหมายว่า ลักษณะของความเห็นความหมาย และลักษณะของทัศนคติ⁵⁷

ประภาเพ็ญ สุวรรณ ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ทัศนคติ คือ ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ สถานการณ์และอื่นๆ รวมทั้งท่าทีที่แสดงออกที่บ่งบอกถึงสภาพของจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง”⁵⁸

ลัดดา กิตติวิภาค ได้ให้ความหมาย ทัศนคติ คือ ความคิดเห็นที่มีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ ซึ่งทำให้เกิดความพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาโต้ตอบในทางบวกหรือในทางลบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด⁵⁹

นิพนธ์ คันธเสวี ได้ให้ความหมายว่า “ทัศนคติ เป็นสิ่งชี้บอกของการแสดงออกของบุคคลที่จะกระทำต่อสิ่งของ บุคคลหรือสถานการณ์ ทัศนคติจึงมีความสำคัญในการมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งต่างๆ ดังกล่าว⁶⁰

จุมพล สวัสดิ์ยากร และคณะ ได้ให้ความหมาย ทัศนคติ คือ “สภาพจิตใจหรือความรู้สึกนึกคิดหรือความเห็นที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลคณะหนึ่งคณะใดจะเป็นเอกเทศหรือไม่เป็นเอกเทศก็ได้ โดยบ่งชี้ถึงปริมาณความชอบ ความนิยม ความไม่ชอบ ความศรัทธา ความหวังดี และความไม่หวังดี เป็นต้น”⁶¹

⁵⁷พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมไทยฉบับเยาวชนไทย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2521), หน้า 337.

⁵⁸ประภาเพ็ญ สุวรรณ ทัศนคติ : ทัศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526), หน้า 1.

⁵⁹ลัดดา กิตติวิภาค, ทัศนคติทางสังคมเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : แสงจันทร์การพิมพ์, 2525), หน้า 1.

⁶⁰นิพนธ์ คันธเสวี, สรุปรายงานวิจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับทัศนคติของคนไทยบางกลุ่มต่อทหารอเมริกันที่ประจำในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักส่งเสริม, 2511), หน้า 3.

⁶¹จุมพล สวัสดิ์ยากร, “ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อนักการเมืองสมัยใหม่ จังหวัดภาคกลางของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2515”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2515), หน้า 12.

เชดส์คัลด์ โฆวาลิทซ์ ได้ให้ความหมาย ทักษะคิด คือ “ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆอันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์และเป็นตัวกำหนดให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือมีแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเรานั้นๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้”⁶²

จากนวัตทัศนะของนักวิชาการพอสรุปทักษะคิด หมายถึง ปฏิบัติจากความรู้สึก หรือเรื่องราวอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พอใจ หรือความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งของหรือเรื่องราวอย่างใดอย่างหนึ่งโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง โดยมีองค์ประกอบทางความนึกคิด เหตุผล ความรู้สึก และการทำ เพื่อแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งของหรือเรื่องราวต่างๆ

2.4.2 ประเภทของทักษะคิด

ทักษะคิดของบุคคล แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ทักษะคิดทางบวก หรือทางที่ดี เป็นทักษะคิดที่ชักนำให้บุคคลแสดงออกถึงความรู้สึก หรือ อารมณ์จากสภาพจิตใจ ได้ตอบในด้านดีต่อบุคคลอื่น รวมทั้งหน่วยงาน องค์กร สถาบันและการดำเนินกิจกรรมขององค์กรและอื่นๆ

2. ทักษะคิดทางลบ หรือทางไม่ดี คือทักษะคิดที่สร้างความรู้สึกเป็นไปในทางเสื่อมเสียไม่ได้ รับความเชื่อถือไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหน่วยงาน องค์กร สถาบันและการดำเนินกิจการ องค์กรและอื่นๆ

3. ทักษะคิดที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือต่อบุคคล หน่วยงาน สถาบัน องค์กรและอื่นๆ โดยสิ้นเชิง⁶³

ทักษะคิด เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ในทางที่ดีหรือไม่ดี ทักษะคิดประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

1. ด้านการรู้ หมายถึง การรู้และวินิจฉัยข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับแสดงออกมาในแนวความคิดว่าอะไรถูก ผิด อะไรดี เลว

2. ด้านความรู้สึก หมายถึง ลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่สอดคล้องกับความคิด ที่แสดงออกมาในรูปของความรู้สึก ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ

⁶²เชดส์คัลด์ โฆวาลิทซ์, การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520), หน้า 20.

⁶³กฤษณ์ กระแสเวศ, “ทัศนคติของผู้ประกอบการกัตาคารต่อภาษีมูลค่าเพิ่มในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2537, หน้า 20.

3. ด้านพฤติกรรม หมายถึง ความพร้อมที่จะกระทำเป็นผลเนื่องมาจากความคิดและความรู้สึก ซึ่งจะออกมาในรูปของการยอมรับหรือปฏิเสธ การปฏิบัติดีหรือไม่ปฏิบัติ⁶⁴

โดยสรุป ทักษะคิดเป็นเรื่องของจิตใจ ความเชื่อ เป็นท่าทีของความรู้สึก ความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อบุคคลอื่นต่อสิ่งต่างๆ และต่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง และทักษะคิดยังมีส่วนอย่างมากที่มีผลให้คนเราแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาด้วย จะเห็นได้ว่าทักษะคิดย่อมประกอบด้วย ด้านความคิดที่มีผลต่อด้านอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งเชื่อมโยงก่อให้เกิดแนวโน้มในการแสดงออกถึงความคิดและความรู้สึกนั้นๆ ออกมาโดยทางพฤติกรรม

2.4.3 องค์ประกอบของทักษะคิด

ทิตยา สุวรรณชฎ กล่าวว่า ทักษะคิดประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ส่วนของความรู้สึก หมายถึง บรรดาความรู้สึกที่ชอบ ไม่ชอบ รัก หรือเกลียดหรือกลัว ซึ่งเป็นเรื่องของอารมณ์ของบุคคล

2. ส่วนของสติและเหตุผล เป็นเรื่องของการใช้เหตุผลของบุคคลในการจำแนกความแตกต่าง ตลอดจนผลต่อเนื่องผลได้ผลเสีย ถ้าจะพิจารณาอย่างลึกซึ้ง ก็คือนำเอาคุณค่าทางสังคมที่ได้รับการอบรมถ่ายทอดมาใช้ในการวิเคราะห์พิจารณาเหตุผลของการที่ตนประเมิน

3. ส่วนแบบของพฤติกรรม หมายถึง แนวโน้มในอันที่จะมีพฤติกรรม เป็นส่วนที่บุคคลพร้อมจะมีปฏิกิริยาแสดงออกต่อเหตุการณ์ จะมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับส่วนของความรู้สึกและส่วนของสติและเหตุผล⁶⁵

ทรงพล ภูมิพัฒน์ กล่าวว่าองค์ประกอบของทักษะคิด ประกอบด้วย 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเรานั้นๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความและรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินสิ่งเรานั้นๆ

2. องค์ประกอบด้านความรู้หรืออารมณ์ เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า ต่างเป็นผลต่อเนื่องมาจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเรานั้นแล้วว่าพอใจหรือไม่พอใจ ต้องการไม่ต้องการ ดีหรือเลว

3. องค์ประกอบพฤติกรรม เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียง ที่บุคคลจะประพฤติหรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ

⁶⁴ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520), หน้า 233-234.

⁶⁵ทิตยา สุวรรณชฎ, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2527), หน้า 78.

กับความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการประเมินผลพฤติกรรมที่คิดจะแสดงออกมาและสอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่ เช่น คนที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อศาสนา ก็จะไม่สนใจเข้าวัดฟังธรรมหรือผู้ที่มีทัศนคติต่อการเรียนดี ก็พยายามที่จะเรียนให้ดีและเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป⁶⁶

สุชา จันทรเอน ทัศนคติมีองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ เป็นเรื่องราวของการรู้หรือการคิดของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ถ้าคนเรารู้หรือเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็จะเกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่จะไปในทางดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับความรู้ว่าเรารู้ในทางที่ดี หรือ ไม่ดี ถ้าคนเราไม่รู้จักในสิ่งใดเลย ทัศนคติก็ไม่เกิด

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก เป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกในทางดีหรือไม่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เราก็ไม่ชอบหรือไม่พอใจสิ่งนั้น ซึ่งความรู้สึกนี้จะทำให้ทัศนคติซึ่งยากจะเปลี่ยนแปลงได้

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมหรือการกระทำ เป็นความพร้อมที่ตอบสนองหรือแนวโน้มที่จะปฏิบัติต่อสิ่งนั้นๆ ในทางใดทางหนึ่งออกมา พฤติกรรมที่เขาแสดงออกมานั้นเกิดจากความรู้และความรู้สึกที่เขามีอยู่เกี่ยวกับวัตถุเหตุการณ์หรือบุคคล⁶⁷

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบทางการเป็นพื้นฐานของทัศนคติก่อให้เกิดความรู้สึกและแนวโน้มในการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งบุคคลไม่มีความรู้ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วจะไม่มีทัศนคติในเรื่องนั้น เพื่อให้มองเห็นองค์ประกอบของทัศนคติยิ่งขึ้น

2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

วันที่ 1 ตุลาคม 2436 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตั้งวิทยาลัยขึ้นในบริเวณวัดบวรนิเวศวิหาร พระราชทานนามว่า “มหามกุฏราชวิทยาลัย”

ครั้นถึงวันที่ 26 ตุลาคม 2439 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จมาเปิดมหามกุฏราชวิทยาลัย และทรงรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีพระประสงค์ให้เป็นที่ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมชั้นสูงของพระภิกษุสามเณร ทรงอุปถัมภ์ด้วยการพระราชทานพระราชทรัพย์บำรุงปีละ

⁶⁶ทรงพล ภูมิพัฒน์, *จิตวิทยาสังคม*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ SR printing), 2541), หน้า 135.

⁶⁷สุชา จันทรเอน, *จิตวิทยาสังคม*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2524), หน้า 18.

4,800 บาท ซึ่งนับว่ามากในสมัยนั้น มหามกุฏราชวิทยาลัยได้อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์มาจนกระทั่งบัดนี้

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงอาศัยพระราชประสงค์ข้อนั้นจึงทรงตั้งวัตถุประสงค์ของมหามกุฏราชวิทยาลัยขึ้นไว้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาพระปริยัติธรรมของพระภิกษุสามเณร
2. เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาวิทยาการ ซึ่งเป็นของชาติภูมิ และต่างประเทศของกุลบุตรทั้งหลาย
3. เพื่อเป็นสถานที่จัดตั้งสอนพระพุทธศาสนา

เมื่อมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ตั้งขึ้นเรียบร้อยแล้ว ก็ได้ดำเนินกิจการไปตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 นี้ ปรากฏว่า กิจการได้ดำเนินและเจริญขึ้น โดยลำดับได้ผลเป็นที่น่าพอใจตามวัตถุประสงค์แทบทุกประการ เว้นไว้แต่วัตถุประสงค์ข้อที่สองเรื่องศึกษาวิทยาการต่างประเทศซึ่งยังไม่ได้ผลเต็มที่ ทั้งนี้เพราะสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ พระองค์นั้นทรงมีภารกิจในการบริหารคณะสงฆ์และรณนาแบบเรียนพระปริยัติธรรมเป็นอันมาก ดังนั้น โอกาสที่จะทรงจัดการฟื้นฟูและส่งเสริมวัตถุประสงค์ข้อนั้นให้สมบูรณ์จึงมีน้อย วัตถุประสงค์ที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ พระองค์นั้นทรงตั้งไว้ จึงคงยังไม่ได้ผลสมบูรณ์สมพระประสงค์ตลอดมา

ส่วนการศึกษาทางฝ่ายบ้านเมืองได้เจริญก้าวหน้าไปมากโดยลำดับ และการติดต่อกับชาวต่างประเทศก็ได้ขยายวงกว้างออกไปด้วย ชาวต่างประเทศที่มีความสนใจพระพุทธศาสนา มีเป็นจำนวนมาก บางคนได้พยายามค้นคว้าสร้างตำราที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาไว้มีใช้น้อย ด้วยเหตุนี้เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีโอกาสหาความรู้จากหนังสือต่างประเทศ เช่น ตำราที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เป็นต้น และเพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความสามารถในการเผยแผ่คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ขยายวงกว้างออกไปยังต่างประเทศ ตลอดจนให้มีความสามารถในการโต้ตอบหรืออธิบายธรรมในพระพุทธศาสนาให้ชาวต่างประเทศได้รู้ได้เข้าใจ พระภิกษุสามเณรผู้เป็นศาสนทายาท ประกาศพระศาสนา จึงควรมีความรู้ในวิชาการอื่นๆ บ้าง เพื่อนำมาประกอบในการเผยแผ่ด้วยเหตุนี้ นายกรรมการมหามกุฏราชวิทยาลัยในสมัยนั้น คือ เจ้าพระคุณสมเด็จพระวิชรญาณวงศ์ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก จึงดำริว่า บัดนี้ถึงเวลาที่จะจัดการปรับปรุงส่งเสริมวัตถุประสงค์ของมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงตั้งไว้ให้สมบูรณ์ ดังนั้น จึงได้มีพระบัญชาสั่งให้ตั้งสภาการศึกษาของมหามกุฏราชวิทยาลัยขึ้น ในวันที่ 30 ธันวาคม 2488 เป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงในรูปมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา วางจุดมุ่งหมายไว้ 6 ประการ คือ เพื่อให้เป็นสถานศึกษาพระปริยัติธรรม เป็นต้น และเพื่อความเจริญก้าวหน้าและคงอยู่ตลอดกาลนานของพระพุทธศาสนาเป็นสุดท้าย

เมื่อมีองค์การศึกษาของมหามกุฏราชวิทยาลัยขึ้น โดยคำสั่งของสมเด็จพระสังฆราชผู้ทรงเป็นนายกกรรมการแล้ว ต่อมาเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2489 ได้มีการจัดตั้งระเบียบและหลักสูตรสำหรับใช้ในองค์การศึกษาแห่งนี้ และประกาศให้ใช้เป็นระเบียบและหลักสูตรนั้นตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป รูปขององค์การศึกษาของมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้นแต่ยังไม่สมบูรณ์ ครั้นถึงวันที่ 16 กันยายน 2489 จึงปรากฏออกมาอย่างสมบูรณ์ในรูปมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา ชื่อว่า “สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย” โดยมีจุดหมายดังนี้

1. เพื่อเป็นสถานศึกษาพระปริยัติธรรม
2. เพื่อเป็นสถานศึกษาวิทยาการอันเป็นของชาติภูมิและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสถานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในและนอกประเทศ
4. เพื่อให้ภิกษุสามเณรมีความรู้และความสามารถในการบำเพ็ญประโยชน์แก่ประชาชน
5. เพื่อให้ภิกษุสามเณรมีความรู้และความสามารถในการบำเพ็ญประโยชน์แก่ประชาชน
6. เพื่อความเจริญก้าวหน้า และคงอยู่ตลอดกาลนานของพระพุทธศาสนา

ทั้งนี้ ภายใต้การบริหารของคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “กรรมการสภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย” สถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้เปิดอบรมศึกษาแก่ภิกษุสามเณรมาจนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันมหามกุฏราชวิทยาลัย มีวิทยาเขตอยู่ 7 แห่ง คือ

1. มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตวชิราลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินทรราชวิทยาลัย อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม
3. มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
4. มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
5. มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
6. มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
7. มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง อำเภอเมือง จังหวัดเลย

เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2533 สภาการศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้อนุมัติให้สถาปนาวิทยาเขตแห่งแรก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ จังหวัดขอนแก่น ต่อมาในปี พุทธศักราช 2540 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ โดยที่เป็นการสมควรจัดตั้ง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นนิติบุคคลมีสถานะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีชื่อใหม่ว่า มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน และได้ย้ายจากวัดศรีจันทร์ไปอยู่ที่บ้านโนนชัย ถนนราษฎร์คณิง ตำบลโนน

เมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น บนเนื้อที่ 37 ไร่ 3 งาน โดยมีวัตถุประสงค์ในการสถาปนา ดังนี้คือ

1. เพื่อเป็นสถานศึกษาด้านพระพุทธศาสนา
2. เพื่อให้เป็นสถานศึกษาวิชาการอันเป็นของชาติภูมิ และต่างประเทศ
3. เพื่อให้ศาสนทายาทได้เป็นกำลัง ในการจรรโลงพระพุทธศาสนา และเป็นศาสนทายาทที่

เหมาะสมกับกาลสมัย

4. เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางพระพุทธศาสนา และทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม ประติมากรรมทางพระพุทธศาสนา

ทั้งนี้ ภายใต้การบริหารของคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการประจำวิทยาเขต อีสาน โดยมีพระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์ รองอธิการบดี เป็นประธานกรรมการมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้แบ่งส่วนการบริหารงานออกเป็น 3 ส่วนงาน คือ

1. สำนักงานวิทยาเขตอีสาน
2. ศูนย์บริการวิชาการอีสาน
3. วิทยาลัยศาสนศาสตร์อีสาน

โครงสร้างการแบ่งส่วนงานของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

เริ่มเปิดให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรตั้งแต่วันที่ 18 ธันวาคม 2533 เป็นต้นมา และได้เปิดรับนักศึกษา (บุคคลทั่วไป) ในปีการศึกษา 2544 และเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2545 วิทยาเขตอีสานได้ขยายห้องเรียนไปที่ วัดแสนสุข อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และในปีการศึกษา 2549 ได้ขยายวิทยาเขตอีกแห่งหนึ่ง คือ วัดพิศาลัญญาวาส อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู⁶⁸

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน คือมหาวิทยาลัยเฉพาะทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งผลิตบัณฑิตทางด้านพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพตามปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัย และเป็นมหาวิทยาลัยที่กระจายโอกาสให้พระภิกษุ สามเณร คฤหัสถ์และผู้สนใจมีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น นอกจากนี้ยังมุ่งผลิตบุคลากรทางพระพุทธศาสนาที่ประกอบด้วยคุณสมบัติ 4 ประการ คือ มีความรู้ดีทั้งทางธรรมและทางโลก มีความสามารถดีในการคิดเป็น พูดเป็น ทำเป็น มีคุณธรรมและจริยธรรมประจำกาย วาจา ใจ มีอุดมคติ และมีอุดมการณ์มุ่งอุทิศชีวิตบำเพ็ญประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านเป็นพุทธบูชา และมีการจัดกระบวนการศึกษาเพื่อให้ครบวงจรตามหลักพุทธธรรม คือ ให้มีทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรม พบว่ามีผู้ทำวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังต่อไปนี้

จำเนียรน้อย สิงหะรักษ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะคติของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมทางการเมืองในเขตอำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะคติของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมทางการเมืองในเขตอำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย สามารถแยกได้ดังนี้ (1) จริยธรรมทางการเมืองทางกาย อยู่ในระดับเห็นด้วย (2) จริยธรรมทางการเมืองทางวาจา อยู่ในระดับเห็นด้วย (3) จริยธรรมทางการเมืองทางใจ อยู่ในระดับเห็นด้วย (4) จริยธรรมทางการเมืองทางสังคม อยู่ในระดับเห็นด้วย (5) จริยธรรมทางการเมืองด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับเห็นด้วย 2) จริยธรรมทางการเมืองทางด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับจริยธรรมด้านอื่นๆ อาจเป็นเพราะประชาชนมีความเห็นว่าการเมืองด้านความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาตนเองและสังคมส่วนรวม เพื่อนำไปสู่

⁶⁸มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, คู่มือนักศึกษาระดับปริญญาตรี, (ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์, 2553), หน้า 8.

การพัฒนาในระดับประเทศต่อไป 3) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมทางการเมืองในเขตอำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน⁶⁹

วันเพ็ญ วงศ์คำจันทร์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ทั้ง 5 ด้านสรุปได้ดังนี้ (1) จริยธรรมทางกาย อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการให้ประชาชนรับทราบเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับหนึ่ง (2) จริยธรรมทางวาจา อยู่ในระดับมาก พบว่า มีวาจาอ่อนหวานสุภาพเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับหนึ่ง (3) จริยธรรมทางใจ อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า มีความจริงใจต่อประชาชน มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับหนึ่ง (4) จริยธรรมทางสังคม อยู่ในระดับมาก พบว่า มีการแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับหนึ่ง (5) จริยธรรมทางหน้าที่ความรับผิดชอบ อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับหนึ่ง⁷⁰

พระโชติ สบุญจิตฺโต (บคิรัฐ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทัศนคติของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรที่มีต่อจริยธรรมของนักการเมือง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชายและหญิงมีทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมของนักการเมืองและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนทัศนคติต่อพฤติกรรมของนักการเมืองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ⁷¹

⁶⁹จำเนียรน้อย สิงหะรักษ์, “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมทางการเมืองในเขตอำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2551, 93 หน้า.

⁷⁰วันเพ็ญ วงศ์คำจันทร์, “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2550, 104 หน้า.

⁷¹พระโชติ สบุญจิตฺโต (บคิรัฐ) “ทัศนคติของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรที่มีต่อจริยธรรมของนักการเมือง”, วิทยานิพนธ์นิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2550, 87 หน้า.

พระมหาสุศักดิ์ คำแปง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทศนคติต่อจริยธรรมของนักการเมืองไทยของประชาชน อำเภอเทิง ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่าง 400 ราย ผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) นักการเมืองเป็นผู้ที่มีจริยธรรมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักความอดทนมีจิตใจหนักแน่นต่อปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้สติปัญญาพิจารณา โดยอธิบายอันแนบคายตามแนวทฤษฎีของ Kant หรือหลักขันติธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นหลักจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่นักการเมืองทุกคนต้องปฏิบัติ 2) นักการเมืองที่มีจิตใจสุขุมเยือกเย็นปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรอบคอบมีสติสัมปชัญญะหลักจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนาถือว่า การทำงานทุกอย่างของทุกคนจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีสติสัมปชัญญะ และปราศจากความรู้จักว่าไม่มีจริยธรรม 3) ทศนคติของประชาชนในอำเภอเทิงต่อนักการเมือง ประชาชนมีทศนคติในเชิงบวก คือ เชื่อว่านักการเมืองมีพฤติกรรมที่ดี โดยเฉลี่ยสูง 3.4573 เท่ากับว่าประชาชนเห็นด้วยกับพฤติกรรมของนักการเมืองว่ามีจริยธรรม⁷²

ทิพย์วรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง จริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผลการศึกษารูปเป็นประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ 27 ประการ โดยประมวลจริยธรรมส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน

ในกรณีของประเทศไทย การที่จะสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมทางการเมืองนั้น จำเป็นต้องมีแนวทางที่ถูกต้องและเป็นไปได้ จึงขอเสนอแนวทางดังนี้ 1) มีการศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์ทฤษฎีหลักปรัชญาทางจริยศาสตร์ที่สามารถจะนำมาใช้เป็นกรอบทางความคิด ในการที่จะวางมาตรฐานและหลักการทางจริยธรรมในทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับระดับการพัฒนาของสังคมไทย 2) ต้องพิจารณาเรื่องจริยธรรมทางการเมือง ในฐานะที่เป็นความพยายามประการหนึ่งที่จะตรวจสอบความรับผิดชอบในการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากรทางการเมืองและการปกครองทุกส่วนในลักษณะที่เชื่อมโยงกันในโครงสร้างของรัฐธรรมนุญ ตลอดจนครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่ระดับล่างที่เกี่ยวข้อง 3) ทางจริยธรรมหลักหลายข้อที่จำเป็นต้องมีแต่เป็นสิ่งไม่เคยปรากฏเป็นแนวคิด หรือวัฒนธรรมทางการเมืองของไทย จำเป็นจะต้องทำให้กระจ่าง 4) ต้องแยกออกจากกันให้เห็นชัดเจนระหว่างการกระทำที่เป็นความรับผิดชอบชัดเจนทางอาญา เช่น รับสินบนหรือคอร์รัปชันบางประเภทกับการกระทำที่เป็นเรื่องจริยธรรมที่ไม่สามารถกำหนดเป็นกฎหมายแต่จัดทำเป็นกฎทางจริยธรรมได้ 5) จะต้องสร้างคู่มือจริยธรรมเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องจัดตั้งหน่วยงาน

⁷²พระมหาสุศักดิ์ คำแปง, “ทศนคติต่อจริยธรรมของนักการเมืองไทยของประชาชนอำเภอเทิง”, การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2543, 68 หน้า.

พัฒนากฎจริยธรรมและติดตามผลและการปฏิบัติตามกฎและมีการบริการให้คำปรึกษาอีกทั้งมีองค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยลงโทษ ซึ่งจะต้องเป็นอิสระไม่อยู่ภายใต้การกดดันทางการเมือง 6) ขั้นตอนการสอบสวน ใต้สวน การพิจารณา การลงมติ การลงโทษ ต้องเขียนไว้ให้ชัดเจนและมีความยุติธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาและผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง 7) จะต้องมีการพิจารณาพิเศษสำหรับบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งสูงที่กระทำผิด 8) จะต้องมีการให้การศึกษาด้านจริยธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องด้วย⁷³

นัด จันทรชวง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของพระสังฆาธิการที่มีต่อจริยธรรมของนักการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความพึงพอใจต่อการนำจริยธรรมมาใช้ของนักการเมืองทุกระดับในปัจจุบัน ในด้านกายสุจริต 3 วิสุจริต 4 มโนสุจริต 3 และด้านทศพิธราชธรรม 10 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) พระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีข้อเสนอแนะต่อการนำจริยธรรมไปปฏิบัติใช้สำหรับนักการเมืองทุกระดับในปัจจุบัน ดังต่อไปนี้ (1) ต้องมีความรู้/เข้าใจเกี่ยวกับชุมชนของตนเองเป็นอย่างดี (2) ต้องสร้างความไว้วางใจ/ศรัทธาให้เกิดขึ้นกับประชาชน (3) ต้องมีกาย วาจา และใจ ประสานสัมพันธ์กัน โดยปราศจากอคติ (4) ควรให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องกระบวนการประชาธิปไตย (5) ควรสร้างค่านิยมให้ประชาชนเห็นในทางที่ถูกต้องและดีงาม⁷⁴

กรรณิกา ประภาวะดิลก ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า คุณสมบัติของนักการเมืองท้องถิ่นที่ประชาชนต้องการก็คือ การเป็นคนพูดจริง ทำจริง มีคุณธรรม มีเกียรติประวัติดี และสังคมให้การยอมรับ เป็นผู้นำการพัฒนา มีการศึกษาในระดับสูง⁷⁵

ทิพย์อำพร คำศรี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทศนคติของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัด

⁷³ทิพย์วรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา, “จริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร), 2542, 148 หน้า.

⁷⁴นัด จันทรชวง, “ความพึงพอใจของพระสังฆาธิการที่มีต่อจริยธรรมของนักการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครศรีธรรมราช”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2550, 132 หน้า.

⁷⁵กรรณิกา ประภาวะดิลก, “ความคาดหวังของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2547, 116 หน้า.

นครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีทัศนคติต่อจริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่นโดยภาพรวมในระดับปานกลาง และพิจารณารายด้าน พบว่า ทาน ศีล ปริจาจะ อาชชวะ มัททวะ ดบะ อักโกธะ อวิหิงสา ขันติ และอวิโรธนะ อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน 2) ผลการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่นตามตัวแปรอิสระ พบว่า ด้านเพศ พบว่าเมื่อพิจารณาโดยรวมของประชาชนชายและหญิงมีทัศนคติต่อจริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทาน ศีล อาชชวะ และ อวิหิงสา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านยุ เมื่อพิจารณาโดยรวมประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี และอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป มีทัศนคติต่อจริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอวิหิงสา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ประชาชนได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น และนักการเมืองท้องถิ่นทำงานมากกว่าส่วนรวมและนักการเมืองท้องถิ่นส่วนใหญ่พูดจาไม่สำรวมกาย วาจา ใจ ส่วนแนวทางแก้ไขที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่นเปิดใจให้กว้างเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และควรส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่นให้มีความซื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ ไม่น้อราษฎ์บังหลวง⁷⁶

สมศักดิ์ เกตุวงศ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของนักการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคาดหวังต่อจริยธรรมของนักการเมือง โดยรวมมีความคาดหวังมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านทัศนคติเชิงจริยธรรม ด้านความรู้เชิงจริยธรรมและด้านการมีเหตุผลเชิงจริยธรรม ตามลำดับ 1) ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังของประชาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และทัศนคติเชิงจริยธรรมและด้านการมีเหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านความรู้เชิงจริยธรรมและด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนที่มีอายุและอาชีพต่างกันมีความคาดหวังต่อจริยธรรมของนักการเมืองทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคาดหวังต่อจริยธรรมของนักการเมือง ด้านความรู้เชิงจริยธรรมและด้านการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านทัศนคติเชิงจริยธรรมและด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

⁷⁶ทิพย์อำพร คำศรี “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2551, 118 หน้า.

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขที่มีต่อจริยธรรมของนักการเมืองพบว่า ด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรม และด้านความรู้เชิงจริยธรรมมีความถี่ของผู้ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด⁷⁷

ศศิวิมล บุญชูดำ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีความคาดหวังต่อนักการเมืองท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการจัดทำแผนพัฒนา ด้านการบริการประชาชน ด้านการบริหาร และด้านบุคลิกภาพ ตามลำดับ 2) จากการเปรียบเทียบความคาดหวังของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่นเมื่อจำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ พบว่าประชาชนที่มีเพศและอายุต่างกันมีความคาดหวังต่อนักการเมืองท้องถิ่นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีการศึกษาและอาชีพต่างกันมีความคาดหวังโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นพบว่าประชาชนเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขมากที่สุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม รองลงมาด้านการบริหารและด้านการจัดทำแผนพัฒนา ตามลำดับ⁷⁸

นงลักษณ์ บุญยพรรณพงศ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง จริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า 1) จริยธรรมทางการเมืองของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองเลยตามแนวทางทศพิธราชธรรม และตามแนวทางระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการเมือง อยู่ในระดับปานกลางทั้งสองแนวทาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองเลย ตามแนวทางทศพิธราชธรรม โดยรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง โดย

⁷⁷ สมศักดิ์ เกตุวงศ์ “ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของนักการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2551, 155 หน้า.

⁷⁸ ศศิวิมล บุญชูดำ “ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2551, 130 หน้า.

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ นักการเมืองท้องถิ่นให้ความช่วยเหลือประชาชนและบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ นักการเมืองท้องถิ่นไม่เคยแสดงอาการโกรธผู้ใดเมื่อกระทบสิ่งที่ไม่พอใจ และนักการเมืองท้องถิ่นไม่แสดงอาการก้าวร้าวต่อประชาชน สำหรับจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลยตามแนวทางระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการเมือง พบว่าโดยรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ นักการเมืองท้องถิ่นมีการพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนอย่างสม่ำเสมอ นักการเมืองท้องถิ่นเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และนักการเมืองท้องถิ่นมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ 2) การเปรียบเทียบจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ที่แตกต่างกัน ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมือง พบว่า ปัญหาจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่นเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และนักการเมืองท้องถิ่นช่วยเหลือประชาชนไม่เท่าเทียมกัน ส่วนแนวทางแก้ไขจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ จัดตั้งศูนย์ร้องทุกข์เกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่น⁷⁹

ไพฑูรย์ สุทธิบริบาล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง จริยธรรมในการดำเนินชีวิตของนักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมในการดำเนินชีวิตของนักการเมืองท้องถิ่น อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมในการดำเนินชีวิตของนักการเมืองท้องถิ่น อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านความดี ด้านความงาม ด้านความรับผิดชอบ และด้านความถูกต้อง ตามลำดับ 2) ประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่นที่มีเพศ อายุระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีทัศนคติต่อจริยธรรมในการดำเนินชีวิตของนักการเมืองท้องถิ่น อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่นไม่แตกต่างกัน 3) ประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ได้เสนอแนะปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมใน

⁷⁹นางลักขณ์ บุญยพรรณพงศ์ “จริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเลย”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2552, 99 หน้า.

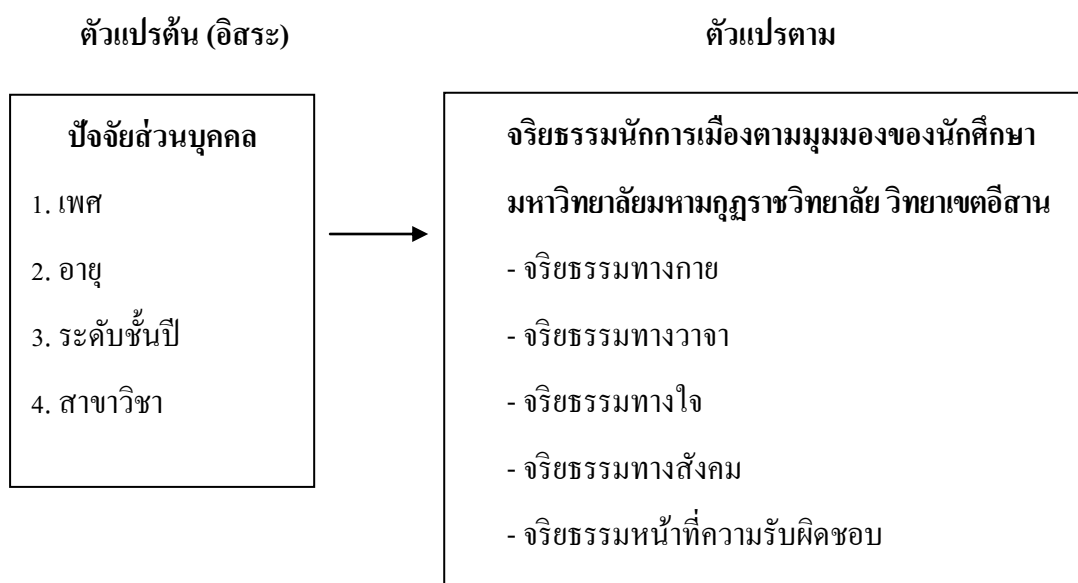
การดำเนินชีวิตของนักการเมืองท้องถิ่น อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ดังนี้คือ ด้านความงาม ได้แก่ การสื่อสารกับประชาชนและการหลงอำนาจ ด้านความถูกต้อง ที่มาของนักการเมืองไม่ถูกต้อง ด้านความดี ปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียม และ ด้านความรับผิดชอบนักการเมืองไม่มีความรับผิดชอบต่อปัญหาไม่ตรงจุด ส่วนแนวทางแก้ไข ได้เสนอแนะ ดังนี้ ด้านความงาม คือควรเลือกนักการเมืองที่ไม่ชื่อเสียง ด้านความถูกต้อง คือนักการเมืองไม่ควรเลือกปฏิบัติ ด้านความดี ไม่ควรเลือกปฏิบัติ และด้านความรับผิดชอบ มีความละเอียดรอบคอบ⁸⁰

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า จริยธรรมต้องเป็นกรอบของกิจกรรมต่างๆ ในการปฏิบัติ การบริหารงาน เพื่อให้ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข และผู้ปกครองต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมด้วยการกระทำ การพูด การคิด และการดำเนินชีวิตภายใต้กรอบจริยธรรมนั้นคือ นักการเมืองจะต้องสร้างมาตรฐานในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติที่ถูกต้องตามจริยธรรมและเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยรวม ดังนั้นเป้าหมายของผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ มีความต้องการให้ผู้ปกครองหรือนักการเมืองดำเนินหลักการบริหารปกครองที่ดี หรือให้นักการเมืองมีจริยธรรม มุ่งการสร้างสรรค์สังคมมนุษย์ให้เป็นสังคมที่ดี มีระเบียบวินัย อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขและอุดมสมบูรณ์ ทั้งนี้สิ่งทั้งหลายจะเกิดขึ้นได้นักการเมืองจะต้องตระหนักและสร้างให้เกิดขึ้นทั้งในเรื่องของการได้มาซึ่งอำนาจ การขายอำนาจ และการรักษาไว้ซึ่งอำนาจจะต้องกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนและสังคมโดยรวมมากที่สุด

⁸⁰ไพฑูริย์ สุทธิบริบาล “จริยธรรมในการดำเนินชีวิตของนักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2553, 141 หน้า.

2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าตัวแปรที่เกี่ยวกับการวิจัยในครั้งนี้มีกรอบแนวคิดในการวิจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชา และมีประเด็นศึกษาในด้านตัวแปรตาม จริยธรรมนักรการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมทางการเมืองไทยและนักรการเมืองไทยตามแนวคิดของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี⁸¹ โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) จริยธรรมทางกาย 2) จริยธรรมทางวาจา 3) จริยธรรมทางใจ 4) จริยธรรมทางสังคม 5) จริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2.1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

⁸¹ประเวศ วะสี, รายงานการวิจัยเพื่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแผนพัฒนาการเมือง, อ้างแล้ว หน้า 36-37.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย และขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- 3.5 การวัดค่าตัวแปร
- 3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียน ปีการศึกษา 2554 จำนวน 448 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ระดับปริญญาตรีทุกระดับชั้น ทุกสาขาวิชา ของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่ลงทะเบียนเรียน ปีการศึกษา 2554 จำนวน 211 คน โดยใช้สูตรคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของทาโร ยามานะ (Taro Yamane's)¹ ซึ่งมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

¹สำเร็จ จันทรสุวรรณ และสุวรรณ บัวทวน, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, (ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547), หน้า 103.

$$n = \frac{N}{1 + N(d^2)}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่างที่ต้อง گیریหา

N = ประชากรทั้งหมด จำนวน

d = ค่าสัดส่วนที่ต้องการให้ค่าสัดส่วนจากตัวอย่างแตกต่างจาก
ประชากรไม่เกินร้อยละ 5 หรือ .05

$$\text{ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่าง} \quad n = \frac{448}{1 + 448(.05)^2}$$

$$n = 211$$

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนต่างๆ คือการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาหลักสูตรภาคปกติ ระดับปริญญาตรีทุกระดับชั้นทุกคณะที่เข้าศึกษาจำนวน 448 คน จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 211 คน โดยใช้สูตรคำนวณหาขนาดของตัวอย่างตามวิธีการของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane's)² แล้วนำมาหาอัตราส่วนของประชากร (Proportional to Size) เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างแยกแต่ละระดับชั้น ตามสูตรดังนี้³

$$n_1 = \frac{N_i}{N} \times n$$

n_1 = จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละเพศ

N_i = จำนวนประชากรในแต่ละเพศ

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสองเพศ

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำแนกออกเป็น ระดับชั้นปีที่ศึกษาและสาขาวิชา ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 103.

³กัลยา วานิชบัญญัติ, สถิติสำหรับงานวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 19.

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ

ชั้นปี	สาขาวิชา	ประชากร (Ni)		รวม (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n1)		รวม (n)
		ชาย	หญิง		ชาย	หญิง	
1	รัฐศาสตร์การปกครอง	25	18	43	12	8	20
	สังคมสงเคราะห์ศาสตร์	2	6	8	1	3	4
	การสอนภาษาอังกฤษ	9	45	54	4	21	25
	การศึกษาปฐมวัย	9	72	81	4	34	38
2	รัฐศาสตร์การปกครอง	29	13	42	14	6	20
	การสอนภาษาอังกฤษ	10	14	24	4	7	11
	การศึกษาปฐมวัย	10	42	52	4	20	24
	ภาษาอังกฤษ	1	7	8	1	3	4
3	รัฐศาสตร์การปกครอง	24	25	49	11	12	23
	การสอนภาษาอังกฤษ	2	9	11	1	4	5
	การศึกษาปฐมวัย		25	25		12	12
4	รัฐศาสตร์การปกครอง	17	10	27	8	5	13
	การสอนภาษาอังกฤษ	2	4	6	1	2	3
	การศึกษาปฐมวัย		10	10		5	5
5	การศึกษาปฐมวัย		1	1		1	1
	การสอนภาษาอังกฤษ	1	6	7	1	2	3
รวม		141	307	448	66	145	211

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ โดยจำแนกออกเป็นระดับชั้นปีที่ศึกษาและสาขาวิชา

เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยแยกตาม เพศ ชั้นปี และคณะที่เข้าศึกษา แล้ว ต่อจากนั้นจึงใช้ การสุ่มแบบบังเอิญ คือการสุ่มที่มีได้กำหนดไว้ล่วงหน้าว่ามีใครจะเป็นตัวอย่างบ้าง ซึ่งในการเก็บ รวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาทุกหลักสูตร ภาคปกติมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น เมื่อพบใครก็สุ่มคนนั้นเป็นตัวอย่าง ไม่ จำกัดว่าคนไหน ให้ได้ตามจำนวนที่ต้องการ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา สาขาวิชา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัด จริยธรรมนักรการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 5 ด้าน คือ 1) จริยธรรมทางกาย 2) จริยธรรมทางวาจา 3) จริยธรรมทางใจ 4) จริยธรรมทางสังคม 5) จริยธรรมทางหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) การสร้างคำถามตามแนวของ Likert มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ และมีเกณฑ์การให้ค่าดังนี้ คือ

5 คะแนน	เท่ากับ	มากที่สุด
4 คะแนน	เท่ากับ	มาก
3 คะแนน	เท่ากับ	ปานกลาง
2 คะแนน	เท่ากับ	น้อย
1 คะแนน	เท่ากับ	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักรการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ประกอบด้วย 1) จริยธรรมทางกาย 2) จริยธรรมทางวาจา 3) จริยธรรมทางใจ 4) จริยธรรมทางสังคม 5) จริยธรรมทางหน้าที่ความรับผิดชอบ

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

3.4.1 การสร้างเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับ ขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. ศึกษา ทฤษฎี แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบเนื้อหาของแบบสอบถาม ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. สร้างแบบสอบถาม และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน นำแบบสอบถามปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ร่วม เพื่อตรวจสอบเนื้อหา และปรับปรุงเพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์

4. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและผ่านการแก้ไขให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) รูปแบบของแบบสอบถาม (Format) ความเหมาะสมด้านภาษา (Wording) ความสมบูรณ์ของคำชี้แจง และความเหมาะสมของใช้เวลาในการตอบแบบสอบถาม

5. นำแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruency: IOC) ของแบบสอบถาม

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

IOC แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
$\sum R$ แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
N แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ ⁴

โดยที่

+ 1	แน่ใจว่าสอดคล้อง
0	ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง
-1	แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ .67 ขึ้นไป

6. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ร่วม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปทดลองใช้

3.4.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. แบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 ชุด เพื่อนำข้อมูลมาหาคุณภาพแบบสอบถาม

2. นำแบบทดสอบไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าคงที่ภายในเนื้อหาเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยการใช้สูตรของ คอนบาค (Cronbach) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับงานวิจัย ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งต้องมีค่าตั้งแต่ .70 ขึ้นไป จึงจะยอมรับว่ามีความเที่ยง โดยใช้สูตร คือ

⁴ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ, เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา: การสร้างและพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549), หน้า 65.

การหาความเที่ยงของแบบสอบถาม หาความเที่ยงภายในโดยหา ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้สูตร⁵ คือ

$$\alpha = \frac{K}{k-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{S^2} \right)$$

เมื่อ α = สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

K = จำนวนของเครื่องมือวัด

$\sum s_i^2$ = ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

3. การหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ สามารถหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือได้ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ได้ .969 ซึ่งเป็นค่าที่เชื่อถือได้

4. นำเครื่องมือที่ทดลองแล้วพร้อมผลการทดสอบนำเสนออาจารย์ที่ศึกษานิพนธ์ และอาจารย์ที่ศึกษานิพนธ์ร่วม ก่อนนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูล

5. จัดพิมพ์เครื่องมือเป็นฉบับจริง และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การวัดค่าตัวแปร

3.5.1 การวัดค่าตัวแปรอิสระ ปัจจัยส่วนบุคคล

เพศ พิจารณาแบ่งกลุ่มเพศ เป็น 2 กลุ่ม คือ เพศชายและเพศหญิง

อายุ พิจารณาจากอายุจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับชั้นปีที่ศึกษา พิจารณาจากระดับชั้นปีที่นักศึกษากำลังศึกษาแล้วเรียนตามระบบ การศึกษาของรัฐหรือที่รัฐเทียบเท่าของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม

สาขาวิชา พิจารณาจาก สาขาวิชาที่นักศึกษากำลังศึกษาแล้วเรียนตามระบบการศึกษาของรัฐ หรือที่รัฐเทียบเท่าของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม

⁵บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น, 2545), หน้า 99.

3.5.2 การวัดค่าตัวแปรตาม

จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 5 ด้านคือ 1) จริยธรรมทางกาย 2) จริยธรรมทางวาจา 3) จริยธรรมทางใจ 4) จริยธรรมทางสังคม 5) จริยธรรมทางหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) การสร้างคำถามตามแนวของ Likert มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ และมีเกณฑ์การให้ค่าดังนี้ คือ

5 คะแนน	เท่ากับ	มากที่สุด
4 คะแนน	เท่ากับ	มาก
3 คะแนน	เท่ากับ	ปานกลาง
2 คะแนน	เท่ากับ	น้อย
1 คะแนน	เท่ากับ	น้อยที่สุด

โดยแบ่งคะแนนเฉลี่ยเป็น 5 ระดับเพื่อแปรผลซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยจากสูตรดังนี้

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}}$$

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{5-1}{5} = .80$$

แบ่งคะแนนตามระดับได้ดังนี้

4.20 – 5.00	เท่ากับ	มากที่สุด
3.40 – 4.19	เท่ากับ	มาก
2.60 – 3.39	เท่ากับ	ปานกลาง
1.80 – 2.59	เท่ากับ	น้อย
1.00 – 1.79	เท่ากับ	น้อยที่สุด

3.5.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ 2 ตัวแปรโดยใช้สถิติ ไค-สแควร์ (Chi-Square Test)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยใช้สถิติ ไค-สแควร์ (Chi-Square Test) ทดสอบความสัมพันธ์

1. **ตัวแปรอิสระ** คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา สาขาวิชา

2. **ตัวแปรตาม** คือ จริยธรรมนักรการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 5 ด้านคือ 1) จริยธรรมทางกาย 2) จริยธรรมทางวาจา 3) จริยธรรมทางใจ 4) จริยธรรมทางสังคม 5) จริยธรรมทางหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยนำคะแนนรวมของผู้ตอบแบบสอบถามมาจัดเป็นกลุ่มเพื่อให้อยู่ในอันดับสเกล มีเกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนน ดังนี้

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ค่าคะแนนที่ได้สูงสุด คือ 150

ค่าคะแนนที่ได้ต่ำสุด คือ 64

จำนวนชั้นที่ต้องการแบ่ง คือ 3 ชั้น

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{150-64}{3} = 29$$

(ขีดจำกัดบนของชั้นแรก = ขีดจำกัดล่างของชั้นแรก + ขนาดชั้น - 1)⁶

ช่วงคะแนน	แปลผล
64-92	น้อย
93-121	ปานกลาง
122-150	มาก

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6.1 แหล่งข้อมูล

รวบรวมและจัดเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น

3.6.2 ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น ถึง รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

⁶ชูศรี วงศ์รัตนะ, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เทพเนรมิตการพิมพ์, 2545), หน้า 247.

2. ขอนหนังสือจากหัวหน้าฝ่ายจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จังหวัดขอนแก่น ถึงหัวหน้าห้องเพื่อขอให้เก็บข้อมูลตามรายชื่อจากการจับสลากและนำส่งคืนผู้วิจัย
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปมอบให้หัวหน้าห้องเพื่อขอให้เก็บข้อมูลให้และให้นำแบบสอบถามทั้งหมดส่งคืนผู้วิจัย
4. เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้วจึงตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูลเพื่อที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาคำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้รับแบบสอบถามครบแล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมนำไปทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

- 3.7.1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา สาขาวิชา
- 3.7.2. การวิเคราะห์ข้อมูลจริยธรรมนักรบเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 5 ด้านคือ 1) จริยธรรมทางกาย 2) จริยธรรมทางวาจา 3) จริยธรรมทางใจ 4) จริยธรรมทางสังคม 5) จริยธรรมทางหน้าที่ความรับผิดชอบ
- 3.7.3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับจริยธรรมนักรบเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
- 3.7.4. วิเคราะห์ข้อมูลคำถามปลายเปิดข้อเสนอแนะจริยธรรมนักรบเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา สาขาวิชา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และอธิบายสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับจริยธรรมนักรบเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) อธิบายระดับจริยธรรมนักรบเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ตอนที่ 3 เป็นปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ โดยการรวบรวมข้อมูลแล้วแจกแจงความถี่ และสรุปผลเป็นความเรียงตามลำดับ

สำหรับการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวปัจจัยส่วนบุคคลกับจริยธรรมนักการเมืองตาม มุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ตามวัตถุประสงค์ของการ วิจัยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) โดยใช้นัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เพื่อศึกษาจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พร้อมทั้งได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า นักศึกษามีเพศต่างกันมีความสัมพันธ์กับมุมมองของนักศึกษาต่อจริยธรรมนักการเมือง ต่างกัน นักศึกษามีอายุต่างกันมีความสัมพันธ์กับมุมมองของนักศึกษาต่อจริยธรรมนักการเมือง ต่างกัน นักศึกษาในระดับชั้นปีที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับมุมมองของนักศึกษาต่อจริยธรรมนักการเมือง ต่างกัน นักศึกษาสาขาวิชาต่างกันมีความสัมพันธ์กับมุมมองของนักศึกษาต่อจริยธรรมนักการเมือง ต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร จำนวน 211 คน แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณค่าสถิติ สำหรับตอบวัตถุประสงค์การวิจัย พร้อมทั้งนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของตารางพร้อมคำบรรยายได้ตาราง ผู้วิจัยได้จำแนกผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

DF. แทน ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

Sig. แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปีที่ศึกษา และสาขาวิชา ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) แจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของตารางพร้อมกับคำอธิบายได้ตาราง

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 5 ด้าน คือ ด้านจริยธรรมทางกาย ด้านจริยธรรมทางวาจา ด้านจริยธรรมทางใจ ด้านจริยธรรมทางสังคม ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของตาราง พร้อมกับคำอธิบายได้ตาราง

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับกับมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง คือ ปัจจัยส่วนบุคคลกับมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง ใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square Test) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของตาราง พร้อมกับคำอธิบายได้ตาราง

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) นำเสนอผลการ วิจัยในรูปแบบของตาราง พร้อมกับคำอธิบายได้ตาราง

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นปีที่ศึกษา และสาขาวิชา ผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	66	31.30
หญิง	145	68.70
รวม	211	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็น เพศหญิง จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 68.70 และเป็นเพศชาย จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 31.30

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 19 ปี	71	33.60
20-21 ปี	97	46.00
22 ปีขึ้นไป	43	20.40
รวม	211	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีอายุระหว่าง 20-21 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมาอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 19 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 33.60 และประชากรที่มีจำนวนน้อยที่สุดคืออายุระหว่าง 22 ปีขึ้นไป จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 20.40

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้นปีที่ศึกษา

ระดับชั้นปีที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ปี 1	87	41.20
ปี 2	59	28.00
ปี 3	40	19.00
ปี 4	21	10.00
ปี 5	4	1.80
รวม	211	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีระดับชั้นปีที่ศึกษา ปีที่ 1 จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 41.20 รองลงมา มีระดับชั้นปีที่ศึกษา ปี 2 จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 ระดับชั้นปีที่ศึกษา ปี 3 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 ระดับชั้นปีที่ศึกษา ปี 4 จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และระดับชั้นปีที่ศึกษา ปี 5 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.90

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสาขาวิชา

สาขาวิชา	จำนวน	ร้อยละ
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง	76	36.00
สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ	46	21.80
สาขาวิชาภาษาอังกฤษ	5	2.40
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย	80	37.90
สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์	4	1.90
รวม	211	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 37.90 รองลงมา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 21.80 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.40 และสาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.90

**ตอนที่ 2 การวิเคราะห์จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน**

การวิเคราะห์จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช-
วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ประกอบด้วย ด้านจริยธรรมทางกาย ด้านจริยธรรมทางวาจา ด้านจริยธรรม
ทางใจ ด้านจริยธรรมทางสังคม ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ ผลการวิจัยดังนี้

**ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับ
จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช-
วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยภาพรวมรายด้าน**

จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ด้านจริยธรรมทางกาย	4.35	0.65	มากที่สุด
2. ด้านจริยธรรมทางวาจา	4.40	0.60	มากที่สุด
3. ด้านจริยธรรมทางใจ	4.42	0.65	มากที่สุด
4. ด้านจริยธรรมทางสังคม	4.46	0.66	มากที่สุด
5. ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ	4.43	0.68	มากที่สุด
รวม	4.41	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ทั้ง 5 ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน คือ ด้าน
จริยธรรมทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้าน
จริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ด้านจริยธรรมทางใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42
ด้านจริยธรรมทางวาจา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และด้านจริยธรรมทางกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางกาย

ด้านจริยธรรมทางกาย	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ผู้นำทางการเมือง ต้องตั้งมั่นอยู่ในเบญจศีลและเบญจธรรม	4.31	0.80	มากที่สุด
2. ผู้นำทางการเมืองจะต้องแสวงหารายได้โดยทางสุจริต	4.36	0.80	มากที่สุด
3. ผู้นำทางการเมืองควรงดเว้นจากการเบียดเบียนชีวิตของกันและกัน	4.35	0.84	มากที่สุด
4. ผู้นำทางการเมืองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความรับผิดชอบต่อประโยชน์ของประชาชน	4.40	0.85	มากที่สุด
5. ผู้นำทางการเมืองจะต้องตั้งใจทำงานตามความรู้ความสามารถโดยสุจริต	4.42	0.80	มากที่สุด
6. ผู้นำทางการเมืองไม่แสวงหาผลประโยชน์อื่นใดนอกจากสิทธิ์ที่พึงได้	4.25	0.93	มากที่สุด
รวม	4.35	0.65	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางกาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางกาย อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำทางการเมืองจะต้องตั้งใจทำงานตามความรู้ความสามารถโดยสุจริต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 รองลงมา คือ ผู้นำทางการเมืองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบต่อประโยชน์ของประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และผู้นำทางการเมืองจะต้องแสวงหารายได้โดยทางสุจริต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางวาจา

ด้านจริยธรรมทางวาจา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ผู้นำทางการเมืองจะต้องไม่พูดเท็จหลอกลวงคนอื่นให้หลงเชื่อ หลีกเลียงความจริง	4.36	0.85	มากที่สุด
2. ผู้นำทางการเมืองจะต้อง รักษาคำพูด มีสัจจะ พูดจริงทำจริง	4.45	0.78	มากที่สุด
3. ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน สุภาพ เรียบร้อย พูดในสิ่งที่ควรพูด	4.38	0.75	มากที่สุด
4. ผู้นำทางการเมืองไม่พูดคำหยาบ เสียดสีเพื่อให้ผู้อื่นเดือดร้อน	4.44	0.74	มากที่สุด
5. ผู้นำทางการเมือง จะต้องไม่ พูดต่อเสียดขยงฝ่ายนี้ให้เข้าใจผิดฝ่ายโน้น ให้ทั้งสองฝ่ายบาดหมางกัน	4.43	0.75	มากที่สุด
6. ผู้นำทางการเมือง จะต้องไม่พูดเพื่อเจ้อ เหลวไหลไม่เหมาะสมแก่บุคคลและสถานที่	4.39	0.81	มากที่สุด
รวม	4.40	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.7 พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางวาจาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางวาจา อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำทางการเมืองจะต้อง รักษาคำพูด มีสัจจะ พูดจริงทำจริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 รองลงมา คือ ผู้นำทางการเมืองไม่พูดคำหยาบ เสียดสีเพื่อให้ผู้อื่นเดือดร้อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 และผู้นำทางการเมือง จะต้องไม่ พูดต่อเสียดขยงฝ่ายนี้ให้เข้าใจผิดฝ่ายโน้น ให้ทั้งสองฝ่ายบาดหมางกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางใจ

ด้านจริยธรรมทางใจ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ผู้นำทางการเมืองจะต้องไม่คิดพยายาบทปองร้าย จองเวร หมายผลลาญชีวิตผู้อื่น(ฝ่ายตรงกันข้าม)	4.43	0.81	มากที่สุด
2. ผู้นำทางการเมือง จะต้องไม่คิด โลกจัด เห็นแก่ตัว คึ้นรน เพื่อครอบครองสิ่งของของผู้อื่น	4.41	0.81	มากที่สุด
3. ผู้นำทางการเมือง จะต้องไม่มีทัศนคติ “ ผิด” มองไม่เห็น ความดีความชั่ว แยกแยะความดีความชั่วไม่ได้	4.32	0.88	มากที่สุด
4. ละอายต่อการกระทำความชั่วและการทุจริตทั้งต่อหน้าและ ลับหลัง	4.41	0.86	มากที่สุด
5. ผู้นำทางการเมืองจะต้อง มีจิตใจดีงามเห็นความเป็นมนุษย์ ของผู้อื่นเหมือนกับตนเอง	4.48	0.76	มากที่สุด
6. ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีสติสัมปชัญญะในขณะที่ ปฏิบัติ หน้าที่อยู่เสมอ	4.49	0.78	มากที่สุด
รวม	4.42	0.65	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.8 พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางใจ อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีสติสัมปชัญญะในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 รองลงมา คือ ผู้นำทางการเมืองจะต้อง มีจิตใจดีงามเห็นความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นเหมือนกับตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 และผู้นำทางการเมืองจะต้องไม่คิดพยายาบทปองร้าย จองเวร หมายผลลาญชีวิตผู้อื่น (ฝ่ายตรงกันข้าม) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น ด้านจริยธรรมทางสังคม

ด้านจริยธรรมทางสังคม	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ผู้นำทางการเมือง จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้น่าเชื่อถือศรัทธา	4.57	0.67	มากที่สุด
2. ผู้นำทางการเมือง จะต้องเลี้ยงชีพโดยสุจริต	4.44	0.82	มากที่สุด
3. ผู้นำทางการเมืองต้องอุทิศตนเพื่อบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์แก่ประชาชน	4.45	0.77	มากที่สุด
4. ผู้นำทางการเมือง จะต้องมีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย	4.36	0.85	มากที่สุด
5. ผู้นำทางการเมือง จะต้องมีความกตัญญู กตเวทิต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	4.45	0.86	มากที่สุด
6. ผู้นำทางการเมืองจะต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน	4.47	0.79	มากที่สุด
รวม	4.46	0.66	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.9 พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางสังคม อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำทางการเมือง จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้น่าเชื่อถือศรัทธา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 รองลงมา คือ ผู้นำทางการเมืองจะต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 และผู้นำทางการเมืองต้องอุทิศตนเพื่อบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์แก่ประชาชน, ผู้นำทางการเมือง จะต้องมีความกตัญญู กตเวทิต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ

ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1. ผู้นำทางการเมืองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	4.49	0.81	มากที่สุด
2. ผู้นำทางการเมืองพยายามทำหน้าที่ของตนให้มีประสิทธิภาพ และไม่ละเมิดสิทธิหน้าที่ของผู้อื่น	4.42	0.81	มากที่สุด
3. ผู้นำทางการเมืองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด โปร่งใส	4.46	0.82	มากที่สุด
4. ผู้นำทางการเมืองเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	4.36	0.84	มากที่สุด
5. ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความยุติธรรม เคารพความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ	4.43	0.84	มากที่สุด
6. ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความละเอียดต่อการทำความชั่วและเกรงกลัวต่อผลของการทำความชั่ว	4.43	0.83	มากที่สุด
รวม	4.43	0.68	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.10 พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำทางการเมืองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 รองลงมา คือ ผู้นำทางการเมืองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ กฎหมายอย่างเคร่งครัด โปร่งใส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความยุติธรรม เคารพความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ, ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความละเอียดต่อการทำความชั่วและเกรงกลัวต่อผลของการทำความชั่ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง ผลการวิจัยดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 นักศึกษามี เพศต่างกันมีความสัมพันธ์กับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง ต่างกัน

ตารางที่ 4.11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง

ระดับความคิดเห็น	เพศ	
	ชาย	หญิง
น้อย	6.10 (4)	1.40 (2)
ปานกลาง	34.80 (23)	19.30 (28)
มาก	59.10 (39)	79.30 (115)
รวม	100.00	100.00
จำนวน	(66)	(145)

Chi-Square = 10.566

Df. = 2

Sig. = .005

จากตารางที่ 4.11 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศชาย และเพศหญิงในระดับความคิดเห็นมาก มุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง พบว่า เพศหญิง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.30 รองลงมา คือ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 59.10 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปร ด้วย ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square Test) พบว่า ตัวแปรเพศกับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ดังนั้น สรุปว่า ตัวแปรเพศกับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 2 อายุมีความสัมพันธ์กับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง

ตารางที่ 4.12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง

ระดับความคิดเห็น	อายุ		
	น้อยกว่าหรือเทียบเท่า 19 ปี	20-21 ปี	22 ปีขึ้นไป
น้อย	2.80 (2)	2.10 (2)	4.70 (2)
ปานกลาง	25.40 (18)	26.80 (26)	16.30 (7)
มาก	71.80 (51)	71.10 (69)	79.10 (34)
รวม	100.00	100.00	100.00
จำนวน	(71)	(97)	(43)

Chi-Square = 2.407

Df. = 4

Sig. = .661

จากตารางที่ 4.12 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างอายุในระดับความคิดเห็นมาก มุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง พบว่า อายุระหว่าง 22 ปีขึ้นไป มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.10 รองลงมาคือ อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 71.80 และอายุระหว่าง 20-21 ปี คิดเป็นร้อยละ 71.10 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปร ด้วย ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square Test) พบว่า ตัวแปรอายุกับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ดังนั้น สรุปว่า ตัวแปรอายุกับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 3 ระดับชั้นปีที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อ
จริยธรรมนักการเมือง

ตารางที่ 4.13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นปีที่ศึกษากับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อ
จริยธรรมนักการเมือง

ระดับความคิดเห็น	ระดับชั้นปีที่ศึกษา				
	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
น้อย	2.30 (2)	0.00(0)	10.00 (4)	0.00 (0)	0.00 (0)
ปานกลาง	28.70 (25)	25.40 (15)	25.00 (10)	0.00 (0)	25.00 (1)
มาก	69.00 (60)	74.60 (44)	65.00 (26)	100.00(21)	75.00 (3)
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
จำนวน	(87)	(59)	(40)	(21)	(4)

Chi-Square = 18.225

Df. = 8

Sig. = .020

จากตารางที่ 4.13 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับชั้นปีที่ศึกษาในระดับความคิดเห็น
มาก มุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง พบว่า ระดับชั้นปีที่ศึกษา ชั้นปีที่ 4 มีมาก
ที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมาคือ ระดับชั้นปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 2
คิดเป็นร้อยละ 74.60 รองลงมาคือ ระดับชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 69.00 และระดับชั้นปีที่ 3 คิดเป็น
ร้อยละ 65.00 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรด้วย ค่าไค-สแควร์(Chi-Square Test) พบว่า
ตัวแปร ระดับชั้นปีที่ศึกษากับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง มีความสัมพันธ์กัน
ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ดังนั้น สรุปว่า ตัวแปรระดับชั้นปีที่ศึกษากับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรม
นักการเมือง มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 4 สาขาวิชามีความสัมพันธ์กับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรม
นักการเมือง

ตารางที่ 4.14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชากับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรม
นักการเมือง

ระดับความคิดเห็น	สาขาวิชา				
	รัฐศาสตร์ การ ปกครอง	การสอน ภาษาอังกฤษ	ภาษาอังกฤษ	การศึกษา ปฐมวัย	สังคม สงเคราะห์ ศาสตร์
น้อย	5.30 (4)	2.20 (1)	0.00 (0)	1.30 (1)	0.00 (0)
ปานกลาง	34.20 (26)	13.00 (6)	40.00 (2)	18.70 (15)	50.00 (2)
มาก	60.50 (46)	84.80 (39)	60.00 (3)	80.00 (64)	50.00 (2)
รวม จำนวน	100.00 (76)	100.00 (46)	100.00 (5)	100.00 (80)	100.00 (4)

Chi-Square = 14.166

DF. = 8

Sig. = .078

จากตารางที่ 4.14 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสาขาวิชาในระดับความคิดเห็นมาก มุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง พบว่า สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.80 รองลงมาคือ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมาคือ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง คิดเป็นร้อยละ 60.50 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 60.00 และ สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 50.00 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรด้วย ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square Test) พบว่า ตัวแปรสาขาวิชากับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ดังนั้น สรุปว่า ตัวแปรสาขาวิชากับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง โดยรวม

ปัจจัยส่วนบุคคล	Chi-Square	Significance	ผลการทดสอบ
เพศ	10.566	.005	มีความสัมพันธ์
อายุ	2.407	.661	ไม่มีความสัมพันธ์
ระดับชั้นปีที่ศึกษา	18.225	.020	มีความสัมพันธ์
สาขาวิชา	14.166	.078	ไม่มีความสัมพันธ์

จากตารางที่ 4.15 พบว่า เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง โดยรวม พบว่า ตัวแปรเพศ และระดับชั้นปีที่ศึกษา กับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ส่วนตัวแปรอายุ และสาขาวิชา กับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ดังนั้น สรุปว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ และระดับชั้นปีที่ศึกษา มีความสัมพันธ์กับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และปัจจัยส่วนบุคคลคือ อายุ และสาขาวิชา ไม่มีความสัมพันธ์กับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ประกอบด้วย ด้านจริยธรรมทางกาย ด้านจริยธรรมทางวาจา ด้านจริยธรรมทางใจ ด้านจริยธรรมทางสังคม ด้านจริยธรรมทางหน้าที่ความรับผิดชอบ ผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 4.16 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางกาย

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1.	ผู้นำทางการเมืองควรมีบุคลิกภาพที่ดี	21
2.	ผู้นำทางการเมืองควรแต่งกายสุภาพเรียบร้อย	16
3.	ผู้นำทางการเมืองควรประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม	3
4.	ผู้นำทางการเมืองควรมีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่น	6
รวม		46

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ข้อเสนอแนะของประชากรเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางกายมากที่สุด คือ ผู้นำทางการเมืองควรมีบุคลิกภาพที่ดี มีจำนวน 21 คน รองลงมา คือ ผู้นำทางการเมืองควรแต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีจำนวน 16 คน รองลงมาคือผู้นำทางการเมืองควรมีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่นมีจำนวน 6 คน และผู้นำทางการเมืองควรประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมมีจำนวน 3 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางวาจา

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1.	ผู้นำทางการเมืองควรพูดจาสุภาพ อ่อนโยน นุ่มนวล ไพเราะ	25
2.	ผู้นำทางการเมืองควรมีสติจะต่อคำพูด	6
3.	ผู้นำทางการเมืองควรพูดจริง ไม่พูดเท็จและคำหยาบ	9
4.	ผู้นำทางการเมืองควรคิดไตร่ตรองก่อนพูด พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์	8
5.	ผู้นำการเมืองไม่ควรพูดจาวาร้ายผู้อื่น	4
รวม		52

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ข้อเสนอแนะของประชากรเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางวาจามากที่สุด คือ ผู้นำทางการเมืองควรพูดจาสุภาพ อ่อนโยน นุ่มนวล ไพเราะจำนวน 25 คน รองลงมาคือ ผู้นำทางการเมืองควรพูดจริง ไม่พูดเท็จและคำหยาบ มีจำนวน 9 คน รองลงมาคือผู้นำทางการเมืองควรคิดไตร่ตรองก่อนพูด พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีจำนวน 8 คน รองลงมาคือผู้นำทางการเมืองควรมีสติจะต่อคำพูด มีจำนวน 6 คน และผู้นำการเมืองไม่ควรพูดจาวาร้ายผู้อื่น มีจำนวน 4 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.18 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางใจ

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1.	ผู้นำทางเมืองไม่ควรทุจริตต่อหน้าที่	11
2.	ผู้นำทางการเมืองควรมีความเกรงกลัวต่อบาป	3
3.	ผู้นำทางการเมืองควรทำงานด้วยความเต็มใจ	6
4.	ผู้นำทางการเมืองควรมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตใจ โอบอ้อมอารี	10
5.	ผู้นำทางการเมืองไม่ควรคิดปองร้ายผู้อื่น	10
6.	ผู้นำทางเมืองควรมีเมตตากรุณาต่อตนเองและผู้อื่น	8
รวม		48

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ข้อเสนอแนะของประชากรเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตาม มุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางใจ มากที่สุด คือผู้นำทางเมืองไม่ควรทุจริตต่อหน้าที่มีจำนวน 11 คน รองลงมา คือ ผู้นำทางการเมืองควรมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตใจ โอบอ้อมอารีและผู้นำทางการเมืองไม่ควรคิดปองร้ายผู้อื่น มีจำนวน 10 คน รองลงมา คือ ผู้นำทางเมืองควรมีเมตตากรุณาต่อตนเองและผู้อื่น มีจำนวน 8 คน รองลงมา คือ ผู้นำทางการเมืองควรทำงานด้วยความเต็มใจ มีจำนวน 6 คน และผู้นำทางการเมืองควรมีความเกรงกลัวต่อบาป จำนวน 3 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางสังคม

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1.	ผู้นำทางการเมืองควรช่วยเหลือและบริการสังคม	15
2.	ผู้นำทางการเมืองควรมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมกับประชาชน	9
3.	ผู้นำทางการเมืองควรเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว	5
4.	ผู้นำทางการเมืองควรอุทิศตนเพื่อคนส่วนรวม	3
5.	ผู้นำทางการเมืองควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างของประชาชน	8
6.	ผู้นำทางการเมืองควรมีมิตรสัมพันธ์กับประชาชนอย่างดี	2
7.	ผู้นำทางการเมืองควรมีความรับผิดชอบ และส่งเสริมพัฒนาประเทศชาติ	3
8.	ผู้นำทางการเมืองควรให้ความเสมอภาคแก่ประชาชน	2
9.	ผู้นำทางการเมืองควรมีความสามัคคีกัน	1
รวม		48

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ข้อเสนอแนะของประชากรเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางสังคมมากที่สุด คือ ผู้นำทางการเมืองควรช่วยเหลือและบริการสังคม มีจำนวน 15 คน รองลงมา คือ ผู้นำทางการเมืองควรมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมกับประชาชน มีจำนวน 9 คน รองลงมา คือ ผู้นำทางการเมืองควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างของประชาชน มีจำนวน 8 คน รองลงมาคือ ผู้นำทางการเมืองควรเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีจำนวน 5 คน รองลงมา คือผู้นำทางการเมืองควรอุทิศตนเพื่อคนส่วนรวมและผู้นำทางการเมืองควรมีความรับผิดชอบ และส่งเสริมพัฒนาประเทศชาติ มีจำนวน 3 คน รองลงมาคือ ผู้นำทางการเมืองควรมีมิตรสัมพันธ์กับประชาชนอย่างดี และผู้นำทางการเมืองควรให้ความเสมอภาคแก่ประชาชน มีจำนวน 2 คน และผู้นำทางการเมืองควรมีความสามัคคีกัน มีจำนวน 1 คนตามลำดับ

ตารางที่ 4.20 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1.	ผู้นำทางการเมืองควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสูง	36
2.	ผู้นำทางการเมืองควรมีความสุจริต ความโปร่งใส ต่อหน้าที่	3
3.	ผู้นำทางการเมืองควรตรงต่อเวลา	2
4.	ผู้นำทางการเมืองควรมีภาวะผู้นำสูง	1
5.	ผู้นำทางการเมืองควรปฏิบัติตามนโยบายพรรค	2
6.	ผู้นำทางการเมืองควรมีกิจกรรมร่วมกับชุมชน	1
รวม		45

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ข้อเสนอแนะของประชากรเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ มากที่สุด คือ ผู้นำทางการเมืองควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสูง มีจำนวน 36 คน รองลงมา คือ ผู้นำทางการเมืองควรมีความสุจริต ความโปร่งใส ต่อหน้าที่ มีจำนวน 3 คน รองลงมา คือ ผู้นำทางการเมืองควรตรงต่อเวลาและผู้นำทางการเมืองควรปฏิบัติตามนโยบายพรรค มีจำนวน 2 คน และผู้นำทางการเมืองควรมีภาวะผู้นำสูงและผู้นำทางการเมืองควรมีกิจกรรมร่วมกับชุมชน มีจำนวน 1 คน ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน นี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 2) เพื่อศึกษาจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง 4) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จำนวน 211 คน ซึ่งแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .969

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square Test) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวแปร ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยตามข้อค้นพบ (Fact Findings) โดยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

5.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.70 อายุระหว่าง 20-21 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.00 มีระดับชั้นปีที่ศึกษา ปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 41.20 และมีสาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 37.90

5.1.2 ผลการศึกษาวิเคราะห์ จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านจริยธรรมทางกาย ด้านจริยธรรมทางวาจา ด้านจริยธรรมทางใจ ด้านจริยธรรมทางสังคม และ ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ

1) ด้านจริยธรรมทางกาย โดยรวม พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ทุกข้อมีความคิดเห็น ระดับมากที่สุด

2) ด้านจริยธรรมทางวาจา โดยรวม พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ทุกข้อมีความคิดเห็น ระดับมากที่สุด

3) ด้านจริยธรรมทางใจ โดยรวม พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ทุกข้อมีความคิดเห็น ระดับมากที่สุด

4) ด้านจริยธรรมทางสังคม โดยรวม พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ทุกข้อมีความคิดเห็น ระดับมากที่สุด

5) ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยรวม พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ทุกข้อมีความคิดเห็น ระดับมากที่สุด

5.1.3 ผลการศึกษาวิเคราะห์ การทดสอบสมมติฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง

จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปี และ สาขาวิชา

1) เพศ กับ มุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง มีความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) อายุ กับ มุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) ระดับชั้นปีที่ศึกษา กับ มุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง มีความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4) สาขาวิชา กับ มุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง ไม่มีความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.1.4 ผลการศึกษาวิเคราะห์ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ให้ข้อเสนอแนะในรายด้าน ดังนี้

1) ด้านจริยธรรมทางกาย อันดับแรก คือ ผู้นำทางการเมืองควรมีบุคลิกภาพที่ดี แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม และมีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่น

2) ด้านจริยธรรมทางวาจา อันดับแรก คือ ผู้นำทางการเมืองควรพูดจาสุภาพ อ่อนโยน นุ่มนวล ไพเราะมีสติจะต่อคำพูดพูดจริง ไม่พูดเท็จและคำหยาบคิดไตร่ตรองก่อนพูด พูดในสิ่งที่ เป็นประโยชน์และพูดจาว่าร้ายผู้อื่น

3) ด้านจริยธรรมทางใจ อันดับแรก คือ ผู้นำทางการเมืองไม่ควรทุจริตต่อหน้าที่ มีความเกรงกลัวต่อบาปทำงานด้วยความเต็มใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตใจโอบอ้อมอารี ไม่ควรคิดปองร้ายผู้อื่นและมีเมตตากรุณาต่อตนเองและผู้อื่น

4) ด้านจริยธรรมทางสังคม อันดับแรก คือ ผู้นำทางการเมืองควรช่วยเหลือและบริการสังคม มีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมกับประชาชน เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนและอุทิศตนเพื่อคนส่วนรวม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างของประชาชนมีมิตรสัมพันธ์กับ

ประชาชนอย่างดีมีความรับผิดชอบ และส่งเสริมพัฒนาประเทศชาติผู้นำทางการเมืองควรให้ความเสมอภาคแก่ประชาชนและมีความสามัคคีกัน

5) **ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ** อันดับแรก คือ ผู้นำทางการเมืองควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสูง มีความสุจริต ความโปร่งใส ต่อหน้าที่ ตรงต่อเวลา มีภาวะผู้นำสูงปฏิบัติตามนโยบายพรรคและมีกิจกรรมร่วมกับชุมชน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ผู้วิจัยได้อภิปรายผลดังต่อไปนี้

5.2.1 ผลการศึกษาวิเคราะห์ จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผลการวิจัย พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า เพราะสถาบันมีการจัดหลักสูตรที่เอื้อต่อการเรียน การสอน ทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในหลักจริยธรรม ของนักการเมือง เป็นอย่างดี และมีกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบัน แสดงให้เห็นได้ว่า นักศึกษา ส่วนมากที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะที่เหมาะสม ประพฤติดีทาง กาย วาจา จิตใจดีงาม มีจิตอาสาให้บริการสังคม และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้รู้เหตุ รู้ผล และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ จึงมีมุมมองถึงจริยธรรมนักการเมือง ว่า คือ ผู้นำทางการเมืองควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสูง มีความสุจริต ความโปร่งใส ต่อหน้าที่ ตรงต่อเวลา มีภาวะผู้นำสูงปฏิบัติตามนโยบายพรรคและมีกิจกรรมร่วมกับชุมชนควรมีบุคลิกภาพที่ดี แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม และมีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่นควรพูดจาสุภาพ อ่อนโยน นุ่มนวล ไพเราะ มีสัจจะต่อคำพูดพูดจริง ไม่พูดเท็จและคำหยาบคิดไตร่ตรองก่อนพูด พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์และพูดจาว่าร้ายผู้อื่น ไม่ควรทุจริตต่อหน้าที่ มีความเกรงกลัวต่อบาปทำงานด้วยความเต็มใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตใจโอบอ้อมอารี ไม่ควรคิดปองร้ายผู้อื่นและมีเมตตากรุณาต่อตนเองและผู้อื่นควรช่วยเหลือและบริการสังคม มีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมกับประชาชน เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนและอุทิศตนเพื่อคนส่วนรวม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างของประชาชนมีมิตรสัมพันธ์กับประชาชนอย่างดีมีความรับผิดชอบ และส่งเสริมพัฒนาประเทศชาติผู้นำทางการเมืองควรให้ความเสมอภาคแก่ประชาชนและมีความสามัคคีกัน สอดคล้องกับงานวิจัย ของ **จำเนียรน้อย สิงหะรักษ์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทศนคติของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมทางการเมืองใน

เขตอำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะคติของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมทางการเมืองในเขตอำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับเห็นด้วย สามารถแยกได้ดังนี้ (1) จริยธรรมทางการเมืองทางกาย อยู่ในระดับเห็นด้วย (2) จริยธรรมทางการเมืองทางวาจา อยู่ในระดับเห็นด้วย (3) จริยธรรมทางการเมืองทางใจ อยู่ในระดับเห็นด้วย (4) จริยธรรมทางการเมืองทางสังคม อยู่ในระดับเห็นด้วย (5) จริยธรรมทางการเมืองด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับเห็นด้วย 2) จริยธรรมทางการเมืองทางด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับจริยธรรมด้านอื่นๆ อาจเป็นเพราะประชาชนมีความเห็นว่าการพัฒนาความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาตนเองและสังคมส่วนรวม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศต่อไป 3) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีทักษะคติที่มีต่อจริยธรรมทางการเมืองในเขตอำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ วันเพ็ญ วงศ์คำจันทร์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ทั้ง 5 ด้านสรุปได้ดังนี้ (1) จริยธรรมทางกาย อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการให้ประชาชนรับทราบเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับหนึ่ง (2) จริยธรรมทางวาจา อยู่ในระดับมาก พบว่า มีวาจาอ่อนหวานสุภาพเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับหนึ่ง (3) จริยธรรมทางใจ อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า มีความจริงใจต่อประชาชน มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับหนึ่ง (4) จริยธรรมทางสังคม อยู่ในระดับมาก พบว่า มีการแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับหนึ่ง (5) จริยธรรมทางหน้าที่ความรับผิดชอบ อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับหนึ่ง ทุกด้านมีระดับเห็นด้วย และเมื่อวิเคราะห์รายด้านได้ผลดังนี้

1) ด้านจริยธรรมทางกาย พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้นำทางการเมือง ต้องตั้งมั่นอยู่ในเบญจศีลและเบญจธรรม ตั้งใจ ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ด้วยความถูกต้อง มีความรับผิดชอบ ยึดถือประโยชน์ของประชาชน ไม่แสวงหาผลประโยชน์อื่นใดนอกจากสิทธิ์ที่พึงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีของศาสตราจารย์ ประเวศ วะสี นงลักษณ์ บุญยพรรณพงศ์ และรองศาสตราจารย์ทิพวรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา และคณะ ว่า ผู้นำทางสังคม ต้องเป็นผู้นำในทางศีลธรรม ตั้งมั่นอยู่ในความดียึดถือศีลธรรมในการ

ดำเนินชีวิต เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เสียสละเพื่อส่วนรวมและยึดมั่นในกฎระเบียบของสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง

2) ด้านจริยธรรมทางวาจา พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้นำทางการเมืองจะต้อง รักษาคำพูด มีสัจจะ พูดจริงทำจริง มีวาจาไพเราะอ่อนหวาน สุภาพเรียบร้อย พูดในสิ่งที่ควรพูด จะต้องไม่ พูดต่อเสียดยุ่งฝ่ายนี้ให้เข้าใจผิดฝ่ายโน้น ให้ทั้งสองฝ่ายบาดหมางกัน ซึ่งสอดคล้องกับ **วันเพ็ญ วงศ์คำจันทร์** ได้กล่าวถึงจริยธรรมทางวาจา คือ ผู้นำทางการเมืองต้องมีวาจาอ่อนหวานสุภาพเรียบร้อย บอกกล่าวในสิ่งที่ประ โยชน์ พูดแนะนำในสิ่งที่มีประโยชน์ พูดกันด้วยความรักความปรารถนาต่อกัน

3) ด้านจริยธรรมทางใจ พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้นำทางการเมืองเป็นผู้มีความเมตตา กรุณา และความหวังดีต่อเพื่อนด้วยกัน คิดแต่สิ่งที่ดีสร้างสรรค์ด้วยกัน ไม่มีอิจฉาริษยา ไม่มีอคติ หรือพยาบาทต่อเพื่อนด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับ **จำเนียรน้อย สิงหะรักษ์** จริยธรรมทางใจไว้ดังนี้คือ ผู้นำพึงปฏิบัติตนต่อคนอื่นด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงานร่วมกิจการของชุมชน การคิดดี การมองกันในแง่ดี มีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน รักและเมตตาต่อกัน คิดแต่ในสิ่งที่ดีสร้างสรรค์ต่อกัน ไม่มีอิจฉาริษยา ไม่คิดอคติ ไม่พยาบาท ไม่โกรธแค้นเคืองกัน รู้จักให้ออกาสและให้อภัยต่อกันและกันกันอยู่เสมอ

4) ด้านจริยธรรมทางสังคม พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสังคมต้องอาศัยซึ่งกันและกัน และการปฏิบัติต่อสังคมส่วนรวมโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ตนน้อยกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม โดยให้ยึดหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้นำทางสังคม ทำให้เกิดความรักความสามัคคีกลมเกลียวสนิทสนมยิ่งขึ้นและผูกพันให้มั่นคงตลอดไป ซึ่งสอดคล้องกับ **สมศักดิ์ เกตุวงศ์** ได้อธิบายเกี่ยวกับหน้าที่ทางสังคมว่าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสังคมในฐานะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการปฏิบัติต่อสังคมส่วนรวมควรมีความสอดคล้องกันระหว่างประโยชน์ตนและประโยชน์ส่วนรวม โดยให้ยึดหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้นำทางสังคม เป็นเครื่องก่อให้เกิดความรักความสามัคคีกลมเกลียวสนิทสนมยิ่งขึ้นและผูกพันให้มั่นคงตลอดไป

5) ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็น

เช่นนี้อภิปรายได้ว่า ผู้นำทางการเมืองมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่ที่เป็น
 อย่างดี มีความรอบคอบ ใช้ความสามารถในการพัฒนางานของตนให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ
 สิวลี สิวิไล, พรรคิน แก่นทองและ ไพฑูรย์ สุทธิบริบาล ได้อธิบายเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบ
 คือภาระหน้าที่ บทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ รู้จัก
 หน้าที่ของตนที่จะต้องปฏิบัติ รวมทั้งความขยันขันแข็งซื่อสัตย์ มีหิริ โอดัปปะ พยายามทำงานของ
 ตนให้ลุล่วง โดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น รวมทั้งมีการเตรียมวางแผนไว้ล่วงหน้า รับรู้
 และยอมรับการกระทำของตนเอง ไม่ว่าผลการกระทำนั้นจะเป็นอย่างไร

ดังนั้น จริยธรรมนักการเมือง ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับ
 จริยธรรมด้านอื่นๆ อาจเป็นเพราะประชาชนมีความเห็นว่า จริยธรรมด้านความรับผิดชอบเป็นสิ่ง
 สำคัญต่อการพัฒนาตนเองและสังคมโดยรวม

5.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผลการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรม
 นักการเมือง พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ และสาขาวิชาไม่มีความสัมพันธ์กับมุมมองของ
 นักศึกษาที่มีต่อจริยธรรมนักการเมือง หมายความว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีมุมมองทาง
 การเมืองที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาที่เข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัย
 มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานนั้น มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านจริยธรรมผ่านการเรียนการ
 สอน การปลูกฝังเกี่ยวกับเรื่องจริยธรรม มีการเข้าร่วมกิจกรรม การสัมมนาทางการเมืองเป็นประจำ
 จึงทำให้นักศึกษามีความคิดเห็นด้านจริยธรรมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ
 ทิพย์อำพร คำศรี ได้ศึกษา ทศนคติของประชาชนที่มีต่อจริยธรรม นักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษา
 เฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัย
 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน ได้แก่ อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมนักการเมือง
 ท้องถิ่น เช่นเดียวกับ สมศักดิ์ เกตุวงศ์ ได้ศึกษาความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของ
 นักการเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล
 ของประชาชน ตัวแปรอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อจริยธรรมของนักการเมือง
 เช่นกัน

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมุมมองของนักศึกษาที่มีต่อจริยธรรม
 นักการเมือง ตัวแปร เพศ และระดับชั้นปีที่ศึกษา มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เพศและ
 ระดับชั้นปีที่ศึกษา เป็นเหตุหรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดมุมมองต่างๆ ของนักศึกษา เป็นเหตุที่ทำให้
 นักศึกษามีแนวคิด ข้อคิดเห็นด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป เมื่อนักศึกษามีความคิดเห็น ก็จะทำให้

ให้นักศึกษามีมุมมองทางการเมืองมาก น้อย แตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับ พระโชติ
 สณฺญจิตฺโต (บดีรัฐ) ได้ศึกษา ทศนคติของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรที่มีต่อ
 จริยธรรมของนักการเมือง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชายและหญิงมีทศนคติที่มีต่อจริยธรรมของ
 นักการเมืองและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ส่วนทศนคติต่อพฤติกรรมของนักการเมืองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญสถิติ

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ และข้อค้นพบจากผลการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วสามารถสรุปผลโดย
 แบ่งเป็น 2 ระดับดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยเรื่อง จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหา
 มกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมี
 ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ด้านจริยธรรมทางกาย ประชากรที่ศึกษามีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด
 มหาวิทยาลัย จะต้องส่งเสริมให้นักศึกษา ประพฤติปฏิบัติตนในเบญจศีลและเบญจธรรมใน
 ชีวิตประจำวัน ควรรักษาคุณงามความดี โดยเฉพาะประเด็น การตั้งใจทำงานตามความรู้
 ความสามารถโดยสุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ยึดถือประโยชน์ของประชาชน งดเว้น
 จากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน และแสวงหารายได้โดยสุจริต ให้อยู่ในระดับนี้ตลอดไป

2) ด้านจริยธรรมทางวาจา ประชากรที่ศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหาร
 มหาวิทยาลัย ควรมีโครงการส่งเสริมคนดี ด้านจริยธรรมทางวาจา เช่น ส่งเสริมคน รักษาคำพูด มี
 สัจจะ ไม่พูดคำหยาบ เสียดสี เพื่อให้ผู้อื่นเดือดร้อน ขยง ให้แตกความสามัคคีกัน และไม่พูดเพื่อจ้อ
 เหลวไหลไม่เหมาะสมแก่บุคคล และสถานที่

3) ด้านจริยธรรมทางใจ ประชากรที่ศึกษามีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ควรรักษา
 คุณงามความดีทางใจให้อยู่ในระดับนี้ตลอดไป มหาวิทยาลัยจะต้องส่งเสริมให้นักศึกษาตระหนักถึง
 การปฏิบัติหน้าที่อย่างมีสติสัมปชัญญะ มีจิตใจดีงามเห็นความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นเหมือนตนละอายเป็น
 ต่อการกระทำชั่วและการทุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่คิดพยาบาทปองร้าย จงเวรหมายผลบุญ
 ชีวิตผู้อื่น

4) ด้านจริยธรรมทางสังคม ประชากรที่ศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ควรรักษา
 คุณงามความดีทางสังคม ให้อยู่ในระดับนี้ตลอดไป ขอเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยมีกระบวนการ
 ฝึกอบรมนักศึกษาได้ตระหนักถึงสังคมโดยรวม คือ นักศึกษา ผู้บริหาร อาจารย์อุทิศตนเพื่อบำเพ็ญ

ประโยชน์สาธารณะ มีกตัญญูทศเวที ต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เลี้ยงชีพโดยสุจริต และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ

5) ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ ประชากรที่ศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีระดับความคิดเห็นที่มากที่สุด คือ การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รองลงมา ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด โปร่งใสขอเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยมีกระบวนการฝึกอบรมนักศึกษาได้ตระหนักถึงสังคมโดยรวม คือ นักศึกษา ผู้บริหาร อาจารย์ มีความยุติธรรม เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น มีความละเอียดต่อการทำความชั่ว และเกรงกลัวต่อผลของความชั่ว ทำหน้าที่ของตนให้มีประสิทธิภาพ และไม่ละเมิดสิทธิหน้าที่ของผู้อื่น และเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอควรรักษาคุณงามความดีให้อยู่ในระดับนี้ตลอดไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านจริยธรรมทางกาย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่ง ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับจริยธรรมทางกาย โดยเฉพาะเพื่อจะได้ค้นหาสาเหตุ และข้อมูลเชิงลึกต่อไป

2) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อจริยธรรมทางการเมือง เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อจริยธรรมทางการเมืองของนักศึกษาระดับวิทยาลัยอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือทั่วไป

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการพัฒนาจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การ
ศาสนา, 2523.

_____. กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับ
จริยธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2523.

กรมพล ทองธรรมชาติ. **การเมืองและประชาธิปไตยของไทย**. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ
สำนักพิมพ์, 2519.

กัลยา วานิชปัญษา. **สถิติสำหรับงานวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะ
พาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

จรัส ดิษฐาอภิชัย. **แนวทางการยกเครื่องรัฐสภาไทย**. กรุงเทพมหานคร : เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์,
2540 .

จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์อักษร, 2530.

จุมพล สวัสดิยากร. “ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อนักการเมืองสมัยใหม่ จังหวัดภาคกลางของ
ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2515”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี,
2515.

ชัยพร วิชาวุธ. **จริยธรรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา
, 2522.

ชูศรี วงศ์รัตน์. **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**, พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เทพ
เนรมิตการพิมพ์, 2545.

เชิดศักดิ์ โฆวาสีทิธี. **การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ, 2520.

ดวงเดือน พันธุนาวัน. **การวิจัยและการพัฒนาบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : โครงการส่งเสริมเอกสาร
วิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.

_____. **จริยธรรมของเยาวชนไทย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, 2520.

- _____ . จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักพฤติกรรมศาสตร์. เอกสารนำเสนอในการประชุมสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2522.
- _____ . ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2544.
- _____ . และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. จริยธรรมเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2542.
- ทรงพล ภูมิพัฒน์. จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ SR printing, 2541.
- ทิตยา สุวรรณชฎ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. นักการเมืองไทย : จริยธรรมผลประโยชน์ทับซ้อนการคอร์รัปชัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2553.
- ธีระศักดิ์ อุ่ นอารมณเลิศ. เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา: การสร้างและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.
- นิเทศ ดิณณะกุล. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แอ็คทีฟ พรินส์ จำกัด, 2546.
- นิพนธ์ คันธเสวี. สรุปรายงานวิจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับทัศนคติของคนไทยบางกลุ่มต่อทหารอเมริกันที่ประจำในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักส่งเสริม, 2511.
- บัญญัติ พุ่มพันธ์. รวมกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : บริษัทบริการพิมพ์ จำกัด, 2547.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น, 2545.
- บุญมี แทนแก้ว. จริยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2539.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒน์. รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมภิบาล. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, 2544.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ : ทัศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- ประเวศ วะสี. รายงานการวิจัยเพื่อการจัดทำแผนปฏิบัติการแผนพัฒนาการเมือง. คณะอนุกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย. ม.ป.ท., 2537.
- ปราชญา กล้าผจญ. คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร : เอลโล่การพิมพ์, 1998 : 2544.
- ฝ่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการศึกษาธรรมศึกษาชั้นตรี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2541.

- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมไทยฉบับเยาวชนไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2521.
- พรนพ พุกกะพันธ์. **จริยธรรมทางธุรกิจ**. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2543.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2538.
- พระมหาทวีศักดิ์ ทีปชมุโ. “การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนรายวิชาชีพครูในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ปีการศึกษา 2546”. **รายงานการวิจัย**. สถาบันญาณสังวร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2547.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ชุ่มมจิตฺโต). **พุทธศาสนากับปรัชญา**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- พระราชวรมุณี (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2527.
- พระราชวรมุณี. **ปรัชญากรีกบ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม, 2544.
- ภาควิชาจิตวิทยาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. **คู่มือนักศึกษาระดับปริญญาตรี**. ขอนแก่น : หจก. ขอนแก่นการพิมพ์, 2553.
- รศ. ทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อยุรยา และคณะ. **รายงานการวิจัยเรื่องประมวลจริยธรรมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร**. ม.ป.ท., 2542.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546.
- ลัดดา กิตติวิภาค. **ทัศนคติทางสังคมเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : แสงจันทร์การพิมพ์, 2525.
- วสิน อินทสระ. **พุทธจริยศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมดา, 2549.
- ศ.ดร.จ่านงค์ อดิวัฒน์สิทธิ์. **สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.
- สมภพ ชีวรัฐพัฒน์. **จริยธรรมวิชาชีพ**. กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์, 2545.
- สำเร็จ จันทรสุวรรณ และสุวรรณ บัวทวน. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.
- สุชา จันท์เอม. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

- สุชีพ ปัญญาภาพ. **ศาสนาเปรียบเทียบ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2509.
- สุภาพ ปริญญาเสวี ประชา กัลป์ยามชาติ และเสนีย์ สุวิทวัส. **รัฐศาสตร์พื้นฐานการเมืองและการปกครอง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ประสานมิตร, 2533.
- สุภาพร พิศาลบุตร. **จริยธรรมธุรกิจ**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์เอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2544.
- เสถียร หอมขจรและคณะ. **ทฤษฎีการเมืองและจริยธรรม2**. กรุงเทพมหานคร : กิ่งจันทร์การพิมพ์, 2518.
- แสง จันทร์งาม. **การสอนจริยธรรมโรงเรียน รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2522.

2) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

- กรรณิกา ประภาวะดิลก. “ความคาดหวังของประชาชนต่อนักการเมืองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- กฤษณ์ กระแสเวส. “ทัศนคติของผู้ประกอบการภาคการต่อภาษีมูลค่าเพิ่มในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2537.
- จำเนียรน้อย สิงหะรักษ์. “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมทางการเมืองในเขตอำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร”. **สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.
- ทิพย์วรรณ นพวงศ์ ณ อยุธยา. “จริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2542.
- ทิพย์อำพร คำศรี. “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช”. **สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.
- นงลักษณ์ บุญยพรรณพงศ์. “จริยธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเลย”. **สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2552.

- นิต จันทร์ช่วง. “ความพึงพอใจของพระสังฆาธิการที่มีต่อจริยธรรมของนักการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครศรีธรรมราช”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2550.
- พ.ต.ต.ฐิติราช หนองหารพิทักษ์. การพัฒนาประชาธิปไตยของไทย : ศึกษากรณีการแก้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2532. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- พระโชติ สดัญจิตโต (บดีรัฐ). “ทัศนคติของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรที่มีต่อจริยธรรมของนักการเมือง”. วิทยานิพนธ์นิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2550.
- พระบุญเรือง ฐิตธมฺโม (สุทธิชัย). การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณีวิธีแก้ปัญหาของพระพุทธเจ้า. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2549.
- พระมหาชูศักดิ์ คำแปง. “ทัศนคติต่อจริยธรรมของนักการเมืองไทยของประชาชน อำเภอเทิง”. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- ไพฑูริย์ สุทธิบริบาล. “จริยธรรมในการดำเนินชีวิตของนักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอบ้านฝางจังหวัดขอนแก่น”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2553.
- วันเพ็ญ วงศ์คำจันทร์. “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2550.
- ศศิวิมล บุญชูดำ. “ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.
- สมศักดิ์ เกตุวงศ์. “ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อจริยธรรมของนักการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.

สิริยา โสธน. นักการเมืองที่ดีในทัศนะของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

เลขที่แบบสอบถาม □□□

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและโปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อ ผู้วิจัยจะเก็บคำตอบของท่านเป็นความลับและนำเสนอผลการวิจัยเป็นลักษณะภาพรวม โดยจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น แต่ในทางตรงกันข้ามข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักการเมือง ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

แบบสอบถามชุดนี้ มีจำนวน 6 หน้า ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ทั้ง 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านจริยธรรมทางกาย
- 2) ด้านจริยธรรมทางวาจา
- 3) ด้านจริยธรรมทางใจ
- 4) ด้านจริยธรรมทางสังคม
- 5) ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวกุลธิดา กองทอง

นักศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

ข้อความ	สำหรับผู้วิจัย
1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง	[] V1
2. อายุปี	[] V2
3. ระดับการศึกษา ☐ 1. ชั้นปีที่ 1 ☐ 2. ชั้นปีที่ 2 ☐ 3. ชั้นปีที่ 4 ☐ 4. ชั้นปีที่ 4 ☐ 5. ชั้นปีที่ 5	[] V3
4. สาขาวิชา ☐ 1. รัฐศาสตร์การปกครอง ☐ 2. สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ☐ 3. การสอนภาษาอังกฤษ ☐ 4. การศึกษาปฐมวัย ☐ 5. ภาษาอังกฤษ	[] V4

ส่วนที่ 2 จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับผู้วิจัย
	5	4	3	2	1	
1. ด้านจริยธรรมทางกาย						
1.1 ผู้นำทางการเมือง ต้องตั้งมั่นอยู่ในเบญจศีลและเบญจธรรม						[] V5
1.2 ผู้นำทางการเมืองจะต้องแสวงหารายได้โดยทางสุจริต						[] V6
1.3 ผู้นำทางการเมืองควรงดเว้นจากการเบียดเบียนชีวิตของกันและกัน						[] V7
1.4 ผู้นำทางการเมืองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความรับผิดชอบ ยึดถือประโยชน์ของประชาชน						[] V8
1.5 ผู้นำทางการเมืองจะต้องตั้งใจทำงานตามความรู้ความสามารถโดยสุจริต						[] V9
1.6 ผู้นำทางการเมืองไม่แสวงหาผลประโยชน์อื่นใดนอกจากสิทธิ์ที่พึงได้						[] V10
2. ด้านจริยธรรมทางวาจา						
2.1 ผู้นำทางการเมืองจะต้องไม่พูดเท็จหลอกลวงคนอื่นให้หลงเชื่อ หลีกเลียงความจริง						[] V11
2.2 ผู้นำทางการเมืองจะต้อง รักษาคำพูด มีสัจจะ พูดจริงทำจริง						[] V12

ส่วนที่ 2 จริยธรรมนักรการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
	5	4	3	2	1	
2.3 ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีวาจาไพเราะอ่อนหวาน สุภาพเรียบร้อย พูดในสิ่งที่ควรพูด						[] V13
2.4 ผู้นำทางการเมืองไม่พูดคำหยาบ เสียดสีเพื่อให้ผู้อื่น เคืองร้อ						[] V14
2.5 ผู้นำทางการเมือง จะต้องไม่ พูดต่อเสียดขยงฝ่ายนี้ให้ เข้าใจผิดฝ่ายโน้น ให้ทั้งสองฝ่ายบาดหมางกัน						[] V15
2.6 ผู้นำทางการเมือง จะต้องไม่พูดเพื่อเจ้อ เหลวไหลไม่ เหมาะสมแก่บุคคลและสถานที่						[] V16
3. ด้านจริยธรรมทางใจ						
3.1 ผู้นำทางการเมืองจะต้องไม่คิดพยายบาทปองร้าย จองเวร หมายผลาญชีวิตผู้อื่น(ฝ่ายตรงกันข้าม)						[] V17
3.2 ผู้นำทางการเมือง จะต้องไม่คิด โลกจัด เห็นแก่ตัว ดิ้นรนเพื่อครอบครองสิ่งของของผู้อื่น						[] V18
3.3 ผู้นำทางการเมือง จะต้องไม่มีทัศนคติ “ ผิด” มองไม่ เห็นความดีความชั่ว แยกแยะความดีความชั่วไม่ได้						[] V19
3.4 ละอายต่อการกระทำความชั่วและการทุจริตทั้งต่อหน้า และลับหลัง						[] V20
3.5 ผู้นำทางการเมืองจะต้อง มีจิตใจดีงามเห็นความเป็น มนุษย์ของผู้อื่นเหมือนกับตนเอง						[] V21
3.6 ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีสติสัมปชัญญะในขณะ ปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ						[] V22
4. ด้านจริยธรรมทางสังคม						
4.1 ผู้นำทางการเมือง จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้ น่าเชื่อถือศรัทธา						[] V23

ส่วนที่ 2 จริยธรรมนักรการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
	5	4	3	2	1	
4.2 ผู้นำทางการเมือง จะต้องเลี้ยงชีพโดยสุจริต						[] V24
4.3 ผู้นำทางการเมืองต้องอุทิศตนเพื่อบำเพ็ญสาธารณะ ประโยชน์แก่ประชาชน						[] V25
4.4 ผู้นำทางการเมือง จะต้องมีความเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ถอย						[] V26
4.5 ผู้นำทางการเมือง จะต้องมีความกตัญญู กตเวที ต่อ สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์						[] V27
4.6 ผู้นำทางการเมืองจะต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ ประชาชน						[] V28
5. ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ						
5.1 ผู้นำทางการเมืองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต						[] V29
5.2 ผู้นำทางการเมืองพยายามทำหน้าที่ของตนให้มี ประสิทธิภาพ และไม่ละเมิดสิทธิหน้าที่ของผู้อื่น						[] V30
5.3 ผู้นำทางการเมืองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ กฎหมายอย่างเคร่งครัด โปร่งใส						[] V31
5.4 ผู้นำทางการเมืองเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่าง สม่ำเสมอ						[] V32
5.5 ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความยุติธรรม เคารพความ คิดเห็นของผู้อื่นเสมอ						[] V33
5.6 ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความละเอียดต่อการทำความ ชั่วและเกรงกลัวต่อผลของการทำความชั่ว						[] V34

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

1) ด้านจริยธรรมทางกาย

.....

.....

.....

.....

2) ด้านจริยธรรมทางวาจา

.....

.....

.....

.....

3) ด้านจริยธรรมทางใจ

.....

.....

.....

.....

4) ด้านจริยธรรมทางสังคม

.....

.....

.....

.....

5) ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์สำเร็จ จันทรสวรรณ

- พบ.ม. (สถิติประยุกต์ สาขาวิชาประชากรศาสตร์)
- รองศาสตราจารย์ ระดับ 9
- อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยขอนแก่น
- อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก

- ศษ.บ., ศศ.ม., ศศ.ด.
- อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

3. นายวรเทพ เวียงแก

- ศน.บ. (ภาษาอังกฤษ), ศศ.ม. (ในกระบวนการยุติธรรม)
- อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ภาคผนวก ค

หนังสือขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 6012/ว593

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์คณิง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

21 พฤศจิกายน 2554

เรื่อง ขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ

เจริญพร รองศาสตราจารย์สำเร็จ จันทรสวรรณ

ด้วย นางสาวกุลธิดา กองทอง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5314203008 กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง “จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน” ในกรณี จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงที่สุด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

เจริญพร

(พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์)

รักษาการแทนรองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ที่ ศธ 6012/ว593

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์คณิง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

21 พฤศจิกายน 2554

เรื่อง ขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก

ด้วย นางสาวกุลธิดา กองทอง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5314203008 กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง “จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน” ในกรณี จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงที่สุด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

เจริญพร

(พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์)

รักษาการแทนรองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน งานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. 043-241488

ที่ ศษ 6012/203 วันที่ 21 พฤศจิกายน 2554

เรื่อง ขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ

เจริญพร นายวรเทพ เวียงแก

ด้วย นางสาวกุลธิดา กองทอง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตร ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษา วิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5314203008 กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง “จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น” ในการนี้ จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงที่สุด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์)

รักษาการแทนรองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ภาคผนวก ง

แบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

คำชี้แจง

1) แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและโปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อ ผู้วิจัยจะเก็บคำตอบของท่านเป็นความลับและนำเสนอผลการวิจัยเป็นลักษณะภาพรวม โดยจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น แต่ในทางตรงกันข้ามข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมจริยธรรมนักการเมือง ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) แบบสอบถามชุดนี้ มีจำนวน 6 หน้า ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

1) ด้านจริยธรรมทางกาย

2) ด้านจริยธรรมทางวาจา

3) ด้านจริยธรรมทางใจ

4) ด้านจริยธรรมทางสังคม

5) ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

3) วิธีการประเมิน ให้ทำ $\sqrt{\quad}$ ลงในช่องระดับการประเมิน 3 ระดับ ดังนี้

- วัดได้ (+1) หมายถึง มีความสอดคล้องกับคำนิยาม
 ไม่แน่ใจ (0) หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับคำนิยาม
 วัดไม่ได้ (-1) หมายถึง ไม่มีความสอดคล้องกับคำนิยาม

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1.	เพศ ชาย หญิง	1	1	1	3	1
2.	อายุ.....ปี	1	1	1	3	1
3.	ระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา 1. ชั้นปีที่ 1 2. ชั้นปีที่ 2 3. ชั้นปีที่ 3 4. ชั้นปีที่ 4 5. ชั้นปีที่ 5	1	1	1	3	1
4.	สาขาวิชา 1. สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง 2. สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ 3. สาขาวิชาภาษาอังกฤษ 4. สาขาการศึกษาปฐมวัย 5. สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์	1	1	1	3	1

ตอนที่ 2 จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
	1. ด้านจริยธรรมทางกาย					
1	ผู้นำทางการเมือง ต้องตั้งมั่นอยู่ในเบญจศีลและเบญจธรรม	1	1	0	2	0.67
2	ผู้นำทางการเมืองจะต้องแสวงหารายได้โดยทางสุจริต	1	1	0	2	0.67
3	ผู้นำทางการเมืองควรงดเว้นจากการเบียดเบียนชีวิตของกันและกัน	1	1	0	2	0.67
4	ผู้นำทางการเมืองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ยึดถือประโยชน์ของประชาชน	1	1	0	2	0.67
5	ผู้นำทางการเมืองจะต้องตั้งใจทำงานตามความรู้ความสามารถโดยสุจริต	1	1	1	3	1
6	ผู้นำทางการเมืองไม่แสวงหาผลประโยชน์อื่นใดนอกจากสิทธิ์ที่พึงได้	1	1	0	2	0.67
	2. ด้านจริยธรรมทางวาจา					
7	ผู้นำทางการเมืองจะต้องไม่พูดเท็จ หลอกลวงคนอื่นให้หลงเชื่อ หลีกเลียงความจริง	1	1	0	2	0.67
8	ผู้นำทางการเมืองจะต้อง รักษาคำพูด มีสติจะ พูดจริงทำจริง	1	1	0	2	0.67
9	ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีวาจาไพเราะ อ่อนหวาน สุภาพเรียบร้อย พูดในสิ่งที่ควรพูด	1	1	0	2	0.67
10	ผู้นำทางการเมืองไม่พูดคำหยาบ เสียดสี เพื่อให้ผู้อื่นเดือดร้อน	1	1	1	3	1

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
	1. ด้านจริยธรรมทางวาจา					
11	ผู้นำทางการเมือง จะต้องไม่ พูดต่อเสียดูยงฝ่ายนี้ให้เข้าใจผิดฝ่ายโน้น ให้ทั้งสองฝ่ายบาดหมางกัน	1	1	0	2	0.67
12	ผู้นำทางการเมือง จะต้องไม่พูดเพื่อเจ้อเหลวไหลไม่เหมาะสมแก่บุคคลและสถานที่	1	1	0	2	0.67
	3. ด้านจริยธรรมทางใจ					
13	ผู้นำทางการเมืองจะต้องไม่คิดพยาบาทปองร้าย จองเวร หมายผลาญชีวิตผู้อื่น (ฝ่ายตรงกันข้าม)	1	1	0	2	0.67
14	ผู้นำทางการเมือง จะต้องไม่คิดโลกจัดเห็นแก่ตัว คึ้นรนเพื่อครอบครองสิ่งของของผู้อื่น	1	1	0	2	0.67
15	ผู้นำทางการเมือง จะต้องไม่มีทัศนคติ “ผิด” มองไม่เห็นความดีความชั่ว แยกแยะความดีความชั่วไม่ได้	1	1	0	2	0.67
16	ละอายต่อการกระทำความชั่วและการทุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง	1	1	0	2	0.67
17	ผู้นำทางการเมืองจะต้อง มีจิตใจดีงามเห็นความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นเหมือนกับตนเอง	1	1	0	2	0.67
18	ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีสติสัมปชัญญะ ในขณะที่ ปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ	1	1	0	2	0.67
	4. ด้านจริยธรรมทางสังคม					
19	ผู้นำทางการเมือง จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้หน้าเชื่อถือศรัทธา	1	1	0	2	0.67

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
20	ผู้นำทางการเมือง จะต้องเลี้ยงชีพโดยสุจริต	1	1	0	2	0.67
21	ผู้นำทางการเมืองต้องอุทิศตนเพื่อบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่ประชาชน	1	1	1	3	1
22	ผู้นำทางการเมือง จะต้องมีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย	1	1	0	2	0.67
23	ผู้นำทางการเมือง จะต้องมีความกตัญญู กตเวทิต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	1	1	0	2	0.67
24	ผู้นำทางการเมืองจะต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน	1	1	1	3	1
	5. ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ					
25	ผู้นำทางการเมืองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	1	1	0	2	0.67
26	ผู้นำทางการเมืองพยายามทำหน้าที่ของตนให้มีประสิทธิภาพ และไม่ละเมิดสิทธิหน้าที่ของผู้อื่น	1	1	0	2	0.67
27	ผู้นำทางการเมืองจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ กฎหมายอย่างเคร่งครัด โปร่งใส	1	1	0	2	0.67
28	ผู้นำทางการเมืองเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	1	1	0	2	0.67
29	ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความยุติธรรม เคารพความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ	1	1	0	2	0.67
30	ผู้นำทางการเมืองจะต้องมีความละเอียดต่อการทำความชั่วและเกรงกลัวต่อผลของการทำความชั่ว	1	1	0	2	0.67

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะจริยธรรมนักรการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	ด้านจริยธรรมทางกาย	1	1	1	3	1
2	ด้านจริยธรรมทางวาจา	1	1	1	3	1
3	ด้านจริยธรรมทางใจ	1	1	1	3	1
4	ด้านจริยธรรมทางสังคม	1	1	1	3	1
5	ด้านจริยธรรมหน้าที่ความรับผิดชอบ	1	1	1	3	1

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

บันทึกข้อความ

หน่วยงาน งานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
โทร. 043-241495

ที่ ศช 6012/035 วันที่ 30 มกราคม 2555

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร หัวหน้าฝ่ายจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ด้วย นางสาวกุลธิดา กองทอง นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง ศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5314203008 กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง “จริยธรรมนักการเมืองตามมุมมองของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร โดยมี รศ.ศรชัย ท้าวมิตร เป็นที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และ ผศ.เมธี สมภักดี เป็นที่ปรึกษาร่วม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่ออนุญาตให้นักศึกษาดังกล่าว เก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

(พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์)

รักษาการแทนรองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ภาคผนวก จ
ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	กุลธิดา กองทอง
วัน เดือน ปี เกิด	16 เมษายน 2528
ภูมิลำเนา	จังหวัดนครราชสีมา
ที่อยู่ปัจจุบัน	377 ม.11บ้านดอนยาง ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
วุฒิการศึกษา	
พ.ศ. 2551	ศาสตราจารย์ (รัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประวัติการทำงาน	ปี 2551-2555 ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา/ งานธุรการ / งานสารบรรณ/ งานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่ประกันคุณภาพการศึกษา